Täysistunto

Torstai 5.3.2020 klo 16.00—20.25

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 20.25.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (16.00—17.57), puhemies Matti Vanhanen (17.57—19.58) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (19.58—20.25).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Katri Kulmuni
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
työministeri Tuula Haatainen
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kuntaministeri Sirpa Paatero
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Maria Ohisalo
tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys hallituksen linjauksista Turkin ja Kreikan pakolaistilanteessa (Sebastian Tynkkynen ps)

Suullinen kysymys SKT 18/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tynkkynen.

Keskustelu

16.02 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa puhemies! Turkki on päättänyt laittaa rajoiltaan liikkeelle valtavan siirtolaisvyöryn, joka uhkaa koko Eurooppaa. EU:n ja Suomen on reagoitava nopeasti, jotta vuoden 2015 kriisi ei toistu. Silloin pääministeri Sipilä kutsui Lähi-idän Suomeen ja kokoomuksen sisäministeri Orpo viimeisteli, että pakolaisten motiivien arvostelu on rasismia. Eurooppaan laittomasti pyrkivät henkilöt eivät ole pakolaisia, eivät edes turvapaikanhakijoita, vaan laittomia siirtolaisia, jotka pyrkivät kohdentamaan hakemuksensa maihin, joissa on paras sosiaaliturva — kuten tapahtui myös vuonna 2015.

Vyöry tulee estää tiukasti EU:n ulkorajoilla, eikä minkäänlaiseen taakanjakoon tule lähteä mukaan. Kaikilla sisärajoilla on otettava käyttöön rajatarkastukset. Turkki voidaan määritellä turvalliseksi maaksi, joten kaikki hakemukset tulee hylätä EU-maissa pikakäsittelyssä. Koska pääministeri on poissa tästä tärkeästä keskustelusta, kysyn varapääministeri Kulmunilta: ottaako hallitus edellä mainitut linjaukset käyttöön?

16.03 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne tuolla Turkin ja Kreikan rajallahan on todella vakava, ja EU seisoo tässä yhtenäisenä tietenkin Kreikan tukena. [Perussuomalaisten ryhmästä: Eikö hallitus?] Kysymys on siitä, että EU:n ulkorajojen täytyy pitää. Tämä on tietenkin myös Suomelle ulkorajavaltiona erittäin tärkeä kysymys, ja eurooppalainen solidaarisuus ulkorajojen suojelussa on tietenkin keskeistä. Tämä kaikki tehdään aina kansainvälistä oikeutta ja ihmisoikeussopimuksia noudattaen. Tietenkin Euroopan unionille on tärkeää, että pysytään siinä sopimuksessa, joka aikanaan Turkin ja Euroopan unionin välillä saatiin sovittua, ja päästään sitä noudattamaan. Tämä on aivan keskeistä EU:lle ja sitä kautta myös Suomen hallitukselle. [Perussuomalaisten ryhmästä: Entä sen vierustoverin vastaus?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.04 **Sebastian Tynkkynen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saksan sisäministeri tviittasi, että EU:n ja Saksan rajat eivät ole auki Turkista tuleville. Suomen sisäministeri kertoo, että Kreikan linja eli tulijoiden pysäyttäminen ei ole Suomen linja. Sisäministeri lisäksi tiedotti, että rajavalvonnan tehtävä on sujuva ja turvallinen rajanylitys. Mikä siis on Suomen linja? Eikö kansan viesti ole vieläkään mennyt perille? Onneksi Saksa, Unkari, Itävalta ja Tanska ovat Kreikan ja Suomen välissä. Näissä maissa järkilinja voitti: tulijat on pysäytettävä.

Suomen on tehostettava rajavalvontaa Ruotsin rajalla, pysäytettävä kaikki siirtolaiset ja hylättävä heidän hakemuksensa pikavauhtia ilmeisen perusteettomina. [Välihuutoja] Kaikki, joita ei voida jostain syystä palauttaa, tulee ottaa säilöön. Kaikki vetovoimatekijät tulee poistaa lainsäädännöllisin keinoin. Arvoisa sisäministeri, otatteko käyttöön edellä mainitut toimenpiteet? Jos ette, miksi ette? [Kokoomuksen ryhmästä: Ei pidä uhkailla tai pelotella!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Samasta aihealueesta on esittänyt muutama muukin eduskuntaryhmä kysymyksiä... [Eduskunnasta: Vastaus!] — Anteeksi, vastaus, ministeri.

16.05 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys konkreettisesti oli, että ottaako Suomi sisärajatarkastukset käyttöön. Tällä hetkellä meidän viranomaistieto Rajavartiolaitokselta on, että sellaista ei ole meille suositeltu. Hallitushan tästä lopulta sitten päättää. Tässä kohtaa todetaan sekin, että verrattuna vaikkapa vuosiin 15—16 turvapaikanhakijoiden määrät ovat erittäin alhaisella tasolla. Vuosina 18—19 Suomen rajoilta turvapaikkaa haki 2 000—2 500 ihmistä. [Jussi Halla-aho: Kiitos Unkarille ja Tanskalle!] On huomattava, että sisärajatarkastukset eivät tarkoita sitä, että rajat laitetaan kiinni, vaan silloin tehostetaan tarkastuksia mutta silti jokaista tulijaa ei silloinkaan tarkasteta läpi — jos tämä on se ajatus, että tässä kohtaa rajat pitäisi sulkea. Tällaista ohjetta emme Rajavartiolaitokselta ole saaneet. [Oikealta: Turvallisista maista otetaan ihmisiä!]

2.2. Suullinen kysymys EU:n ulkorajoista ja Kreikan päätöksestä sulkea rajansa turvapaikanhakijoilta kuukaudeksi (Mari-Leena Talvitie kok)

Suullinen kysymys SKT 19/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Niin kuin totesin äsken, tätä samaa aihealuetta käsittelevät muutaman muunkin eduskuntaryhmän kysymykset. — Edustaja Talvitie.

Keskustelu

16.06 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Kuten kaikki tiedämme, tilanne Turkin ja Kreikan rajalla on kiristynyt. Tuhansia ihmisiä on pyrkinyt Kreikkaan Turkin presidentin kyynisen pelin seurauksena. Ongelma on nyt se, että te, arvoisa ministeri Ohisalo, olette sanonut eilen suuressa valiokunnassa, että Suomi ei tue Kreikan toimintaa, kun se pyrkii estämään näitä ihmisiä hakemasta turvapaikkaa Kreikasta. [Juha Mäenpää: Miksei?] Hallituksen kanta Kreikan ja siten EU:n ulkorajojen sulkemiseen on vähintäänkin epäselvä. [Välihuutoja vasemmalta] Kokoomuksen kanta on selvä: tuemme Kreikan linjaa rajavalvonnassa. Tätä hallituksenkin pitäisi nyt yksiselitteisesti tukea. Turkin Erdogan käyttää ihmisiä vain pelinappuloina. Tätä kokoomus ei hyväksy. [Markus Mustajärvi: Ei tainnut olla julkista tietoa!] Kysynkin ministeri Ohisalolta: tukeeko Suomi Kreikan päätöstä sulkea rajansa turvapaikanhakijoilta kuukaudeksi? Toivon hyvin yksiselitteistä vastausta, kyllä vai ei.

16.07 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ehkä hieman hämmentynyt siitä, että edustajat levittelevät nyt tietoa valiokunnasta, [Välihuutoja — Jukka Gustafssonin välihuuto — Puhemies koputtaa] tiedoista ja keskusteluista, jot-

ka ovat paikoin erittäin luottamuksellisia ja jotka liittyvät myös Suomen turvallisuustilanteeseen. Miten voi olla niin, että tällaisia keskusteluja täällä avataan, ja paikoin myös väärin faktoin? [Kokoomuksen ryhmästä: Onko ne salaisiksi leimattu?] Fakta on tämä — luen suoraan täältä meidän Rajavartiolaitoksen tiedotteesta, selkeästi kokoomuksen kannattaisi tutustua Rajavartiolaitoksen toimintaan: ”Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan maa- ja merirajoilla tapahtuvan rajavalvonnan tehtävänä on mahdollistaa sujuva ja turvallinen rajanylitysliikenne sekä paljastaa luvattomat rajanylittäjät ja saattaa heidät asianmukaiseen viranomaisprosessiin: turvapaikanhakijat turvapaikkaprosessiin ja käännytettävät käännytysprosessiin.” Tämän olen sanonut monesti — sen omalta osaltani voin sanoa, että olen sanonut tämän myös valiokunnassa. Mitään epäselvyyttä ei ole siinä, toimivatko suomalaiset rajanvartijat lain mukaan. Totta kai toimivat, paitsi Suomessa myös erilaisissa kansainvälisissä operaatioissa. [Oikealta: Saako vastauksen kysymykseen?] Nyt ehkä kysymys kuuluukin, onko todella niin, [Puhemies koputtaa] että kokoomus haluaa irtautua kansainvälisten sopimusten noudattamisesta? [Välihuutoja — Ben Zyskowicz: Mikä oli teidän vastaus, ministeri Ohisalo, kysymykseen? Tukeeko Suomi vai eikö tue? — Puhemies koputtaa]

16.08 **Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus myös ymmärtää, että Suomen lähettämät henkilöt, jotka ovat siellä Frontexin osalta esimerkiksi Kreikassa, ovat Kreikan hallituksen ja Kreikan lainsäädännön johdossa. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Samaan aikaan Turkin eteläraja on kiinni, eivätkä miljoonat aidosti hädänalaiset ihmiset pääse turvaan sodan jaloista.

Ministeri Ohisalo, olette useaan otteeseen painottanut, että päätös estää turvapaikanhaku Kreikan rajalla on Kreikan linja, ei EU:n eikä Suomen linja. Suomella on yksi pisimmistä EU:n ulkorajoista, 1 400 kilometriä. Jos Suomi ei tue Kreikkaa pyrkimyksessä turvata EU:n ulkorajaa, mikä on Suomen linja silloin, jos tilanne eskaloituu Suomen rajalla? Sisäministeriön kansliapäällikkö totesi tänään aamu-tv:ssä, että Suomi ei voisi puolustaa rajaansa, niin kuin Kreikka nyt on tekemässä. Jos Suomen ja EU:n ulkorajalle siis tulee kymmeniätuhansia, satojatuhansia turvapaikanhakijoita, [Puhemies: Kysymys!] muuttuuko hallituksen linja?

16.09 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, että toivon, että kokoomus tutustuu Rajavartiolaitoksen toimintaan, toivon, että tutustutte myös eurooppalaisen Frontexin toimintaan, jonka toiminta perustuu aina Eurooppalaista raja- ja merivartiostoa koskevaan EU-asetukseen. Jokainen jäsenvaltion toimija, joka näihin operaatioihin lähtee, lähtee sen operaatiosuunnitelman puitteissa toimimaan, ja niissä noudatetaan aina kansainvälisiä sitoumuksia ja sopimuksia. Edelleen kiinnostaa, että onko todella niin, että näistä kansainvälisistä sopimuksista pitäisi nyt jollain tavalla lähteä laistamaan. [Petteri Orpo: Vastatkaa kysymykseen! — Jukka Kopra: Onko teillä joku näkemys asiasta?] Mielestäni se on hienoa, että Suomi koko hallituksen tuella lähettää Kreikkaan, vaikeassa asemassa olevalle valtiolle, tukea erilaisin keinoin — oli kyse siitä, että vastaanotamme 175 ihmistä sieltä vaikeista leiriolosuhteista tänne turvapaikanhakijoina, tai siitä, että avustamme teltoin 500 ihmisen majoittumista siellä, viemme vettä sinne pai-

kalle, autamme rajavartioita sinne paikalle, jotta he voivat tukea paikallisia rajavartioita, [Puhemies koputtaa] ei mitään sellaista, mikä rikkoisi lakia.

2.3. Suullinen kysymys turvapaikkajärjestelmästä (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 20/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myös Liike Nyt on tähän asiaan esittänyt kysymyksen. — Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.10 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies! Vuosi 2015 osoitti sen, että nykyinen turvapaikkajärjestelmä ei toimi. Ainoastaan noin puolet turvapaikanhakijoista sai myönteisen päätöksen, ja kielteisen päätöksen saaneita ei ole saatu poistettua maasta. Järjestelmä ei vastaa tämän päivän tilannetta. Se luotiin aivan eri käyttötarkoitukseen yli puoli vuosisataa sitten. Arvoisa ministeri Ohisalo, vaikka tämä tiedetään, miksi halutaan uusia virheet? Pitäisi luoda uusi järjestelmä. Se voisi olla sellainen, jossa EU:n ulkorajat pidetään kiinni laittomilta maahanmuutoilta, eniten hädässä olevia pakolaisia otetaan Suomeen kiintiöpakolaisjärjestelmän kautta ja turvapaikkaa pitäisi hakea EU:n ulkopuolelle perustettavista keskuksista. Olisiko tämä mahdollista, ministeri Ohisalo?

16.11 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset kysymyksestä. Olen tavannut jo useaan otteeseen komissaari Ylva Johanssonin, jonka tehtävänä on tuoda neuvostolle pohdittavaksi tämä uusi turvapaikka- ja maahanmuuttopaketti, josta Euroopan unionissa on viimeiset viisi vuotta oltu täysin erimielisiä. Suomen puheenjohtajuuskaudella on viety eteenpäin näitä keskusteluja, jotta jäsenvaltioiden välille vihdoin löytyisi yhteinen ymmärrys siitä, että tarvitsemme kokonaisvaltaisen ratkaisun siihen politiikkaan. Eivät riitä ne hätäapukeinot, joista tässä kerroin ja joista esimerkiksi jäsenvaltiot eilen ministerineuvostossa keskustelivat.

Tämän lisäksi tietysti jo hallitus on sitoutunut nostamaan kiintiöpakolaisjärjestelmää, johon edustaja myös viittaa. Se on selkeä ja hyväksi todettu järjestelmä YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n kanssa. Sen lisäksi toki meidän omaan valmiussuunnitteluun ja myös muissa maissa varautumiseen liittyy tällaisten järjestelykeskusten perustaminen, kylläkin Euroopan unionin rajojen sisäpuolelle. Niitä keskusteluja, joissa keskuksia [Puhemies koputtaa] perustettaisiin rajojen ulkopuolelle, ei ole myöskään meidän puheenjohtajuuskauden aikana kukaan nostanut esille, [Juha Mäenpää: Miksei?] ja se keskustelu on tietyllä tavalla komissionkin suunnasta jo lakannut.

16.13 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäministeri Ohisalo viestitti eilen, että rajavalvonnan tehtävä on sujuva ja turvallinen rajanylitys, vaikka Rajavartiolaitoksen tehtävä on rajavartiolain mukaan rajaturvallisuuden ylläpitäminen.

Tänään Verkkouutisten mukaan Ohisalo on suurelle valiokunnalle vahvistanut, että Suomen viranomaiset auttaisivat tulijoita Kreikkaan. Tänä aamuna Maikkarin aamu-tv:ssä sisäministeriön kansliapäällikkö Pimiä todisti, että Suomessa ei rajanylityksiä vastaavassa tilanteessa estettäisi vaan kaikki pääsisivät sisään myös itärajalta. [Leena Meri: Jaa! — Oikealta: Vihreä linja!] Kysyn teiltä, ministeri Ohisalo ja pääministerin sijainen Kulmuni: Mitä te oikein puuhaatte? Haluatteko te todella lähettää tällaisen viestin rajanaapureillemme? Ja kertokaa nyt kansalaisille, mitä suomalaiset virkamiehet ovat menossa Kreikkaan tekemään. Onko Frontexin ja suomalaisten virkamiesten tehtävä mennä auttamaan siirtolaisia EU-alueelle ja sabotoimaan Kreikan rajavalvontaa vai auttamaan Kreikkaa pitämään raja kiinni? Teidän sinisilmäisyytenne on niin syvä, [Puhemies koputtaa] että sitä ei löydy edes värikartasta. [Välihuutoja]

16.14 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä toistan vastauksen, jonka äsken tuossa edustaja Tynkkyselle sanoin. EU:lla on yksi yhteinen linja, joka on eilen jälleen kerran vahvistettu: EU tukee Kreikkaa. Kreikalla on yksi EU:n ulkorajoista, ja samalla lailla kuin Suomella sillä on varsin pitkä ulkoraja. Ja tämän luulisi olevan myös oppositiolle erittäin tärkeä kysymys, [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] että eurooppalaiset ulkorajat pitävät ja Euroopan unioni on yhtenäinen siinä asiassa. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Tähän liittyy myös se, että kaiken toiminnan täytyy totta kai aina pohjautua kansainväliseen oikeuteen, ihmisoikeuksiin, niihin sopimuksiin, jotka me olemme sitoutuneet yhdessä eurooppalaisella tasolla tekemään.

Haluan toistaa vielä sen, että tähän poikkeukselliseen ilmiöön liittyy todennäköisesti piirteitä hybridivaikuttamisesta, [Sebastian Tynkkynen: Totta kai!] siihen liittyy piirteitä senkaltaisista asioista, että Turkki ei noudata niitä sitoumuksia, jotka se on tehnyt vuonna 16, ja siksi on tärkeää, että niihin pystytään palaamaan. Se tilanne, [Puhemies koputtaa] mikä nähtiin viime vaalikaudella vuonna 15 perussuomalaisten ollessa hallituksessa, tuskin tulee Euroopassa toistumaan, koska Euroopan unioni on niin hyvin varautunut. [Jussi Halla-aho: Oliko se Sipilän hallitus? — Perussuomalaisten ryhmästä: Sipilän hallitus!]

16.15 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luen vielä kerran, koska perussuomalaiset eivät selkeästi viranomaisviestintää ole seuranneet: [Perussuomalaisten ryhmästä: Vääristelyä! — Hälinää — Puhemies koputtaa] ”Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan maa- ja merirajoilla tapahtuvan rajavalvonnan tehtävänä on mahdollistaa sujuva ja turvallinen rajanylitysliikenne sekä paljastaa luvattomat rajanylittäjät ja saattaa heidät asianmukaiseen viranomaisprosessiin, [Ben Zyskowicz: Sitäkö Kreikka nyt yrittää tehdä? Tämäkö on Kreikan tavoite tällä hetkellä?] oli kyse käännytysprosessista, oli kyse turvapaikkaprosessista.” Frontexin omilta sivuilta voitte käydä myös lukemassa, että ”rajavalvonnan lisäksi Frontexin operaatioissa toteutetaan meriturvallisuuteen, turvallisuustarkastuksiin, etsintään ja pelastukseen sekä ympäristönsuojeluun liittyviä tehtäviä”. Tämä lukee Frontexin sivuilla, [Välihuutoja oikealta] suosittelen tutustumaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Lukekaa Suomen lakia, ministeri!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pyydän, että tässä salissa kuitenkin arvokkuus säilytetään tämänkin keskustelun aikana.

16.16 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turkin ja Kreikan rajalla on todellakin erittäin vaikea tilanne. Jos tilannetta ei saada hallintaan, se voi tarkoittaa valtavien ihmismäärien tuloa Eurooppaan. Eurooppa ei sitä kestäisi.

Eurooppa ei sitä myöskään halua — näin me olemme lukeneet ja kuulleet myöskin Euroopan unionin maiden ottaneen selkeästi kantaa. Euroopan unionin maat ovat antaneet selkeän tukensa Kreikan päätökselle olla ottamatta vastaan turvapaikkahakemuksia kuukauteen. Te kerrotte aivan muuta, ettekä te vastaa vaan te opetatte meille lukemalla tekstejä. Teidän pitää nyt yksiselitteisesti vastata, tukeeko Suomen hallitus Kreikan päätöstä olla ottamatta vastaan turvapaikkahakemuksia kuukauteen. [Oikealta: Helppo kysymys! — No niin, nyt vastaus!]

16.17 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen hallituksen kanta on selvä. Se on EU-ministerivaliokunnassa yhdessä linjattu. Se on suuressa valiokunnassa pitkällisen keskustelun aikana tullut kaikille valiokuntalaisille selväksi. [Paavo Arhinmäki: No ei siltä vaikuta!] Keskeistä on nyt se, että Suomi tukee Kreikkaa noudattamaan kansainvälisiä velvoitteita. [Välihuutoja oikealta — Puhemies koputtaa] Suomi ei osallistu laittomuuksiin. Tämä lienee kaikille selvää. En tiedä, millaista se on ollut kokoomuslaisten sisäministerien aikana, [Timo Heinonen: Ei ainakaan näin sekaista!] mutta tällä hallituksella ei ole tahtoa viedä suomalaisia viranomaisia mihinkään rikkomaan lakia. Me turvaamme Kreikkaa siinä, että he selviävät tästä akuutista tilanteesta. Tämä hätäapu ei itsessään riitä: meidän täytyy löytää se eurooppalainen suuri politiikkaratkaisu, ja sitä me odotamme nyt komissaari Johanssonilta. [Jussi Halla-aho: Sisäisiä siirtoja lisää! — Paavo Arhinmäki: Oppositio haluaa rikkoa lakia!]

2.4. Suullinen kysymys Suomen humanitaarisesta avusta Syyriaan (Saara Hyrkkö vihr)

Suullinen kysymys SKT 21/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tähän samaan asiaan kysymyksen esittää edustaja Hyrkkö.

Keskustelu

16.18 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Taistelut Syyrian Idlibin maakunnassa ovat kiihtyneet ja maan humanitaarinen kriisi pahenee. Yhteensä 3,5 miljoonaa pakolaista on jo paennut Syyrian sotaa Turkkiin, ja nyt kärjistynyt tilanne on pakottanut yhä useammat jättämään kotinsa. Suurimman vastuun pakolaisista kantavat kriisialueiden lähellä olevat maat, mutta Syyrian sodan vaikutukset heijastuvat myös Euroopan rajoille. Turkki haluaa toimillaan luoda painetta EU:ta kohtaan, ja ahtaalle ajetulla Kreikalla on tietenkin oikeus valvoa rajojaan. Väkivalta turvaa hakevia ihmisiä kohtaan ei ole tietenkään koskaan oikein. Suurimman kärsimyksen tuntevat nahoissaan ne ihmiset, jotka joutuvat jättämään kotinsa paetakseen sotaa ja hengenvaaraa. Olosuhteet pakolaisleireillä ovat kestämättömät. Talvisissa olosuhteissa ilman ruokaa ja suojaa värjöttelevien pakolaisten tilanne on

huonontumassa hetki hetkeltä. [Sebastian Tynkkynen: Joten autetaan paikan päällä!] Syyriassa yli 2 miljoonaa lasta ei pääse kouluun, [Puhemies koputtaa] vielä kolmannen miljoonan pelätään joutuvan jättämään koulunsa kesken. [Puhemies: Kysymys!]

Kysynkin ministeri Skinnarilta: Miten Suomi vastaa kehitysyhteistyön keinoin Syyriassa tapahtuvaan humanitaariseen kriisiin turvatakseen näiden hädänalaisten ihmisten perusoikeudet? Entä aikooko Suomi tarjota apua Kreikassa oleville turvapaikanhakijoille? [Oikealta: Mitä hallitus tekee heidän auttamiseksi?]

16.19 **Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syyrian sota on jatkunut 8 vuotta. Kysymys on maailman suurimmasta humanitaarisesta kriisistä. Avuntarve on lähes 11 miljoonalla ihmisellä. Kysymys on siis kaksi kertaa Suomen väkiluvusta.

Syyria on Suomen suurin humanitaarisen avun kohde. Me tuemme naisia, lapsia, vaikeassa, haavoittuvassa tilanteessa olevia, myös vammaisia, ja olemme viime vuoden lopullakin kohdentaneet tukeamme juuri tähän kohderyhmään YK:n järjestöjen kautta mutta myös Punaisen Ristin kautta. On ihan selvää, että myös humanitaarisen avun perillepääsy on se avainkysymys, ja totta kai Suomen ja kaikkien meidän tehtävänä on varmistaa, että näin tapahtuu. Hätä on todellinen, se on tässä, ja humanitaarinen apu, jos mikä, on sellainen, millä on YK:n mukaan kaiken kaikkiaan jopa 3,5 miljardin dollarin kysyntä. Eli tässä saamme vähän mittasuhteita.

16.20 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun oppositiolta ei voi kysyä, niin kysyn hallitukselta: jos päädymme siihen, että oikeus ja mahdollisuus hakea turvapaikkaa ja suojelua — ja silloin kun sitä tarvitaan, myöskin saada — ei enää olisi perustavanlaatuinen ihmisoikeus, niin mitkä ovat sitten ne seuraavat ihmisoikeudet, jotka voidaan samassa järjestyksessä hylätä?

Haluaisin vielä tähän tilanteeseen todeta: eikö ole niin, että niistä 3,5 miljoonasta Syyrian pakolaisesta Turkissa suurin osa on UNHCR:n jo hyväksymiä pakolaisia? He eivät ole siis enää minkään turvan tarpeessa, eikä Euroopalla ole tietenkään mitään velvollisuutta eikä tarvetta ottaa heitä sieltä vastaan.

16.21 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tuomioja tuntee tämän lainsäädännön varmasti erittäin hyvin entisenä ulkoministerinä, ja tosiaan, kuten julkisuudessakin on ollut tietoja, tällä hetkellähän esimerkiksi se Idlibin Syyrian ja Turkin välinen raja ei ole auki — jossa todella on humanitaarinen kriisi syntymässä. Turkki on kantanut erittäin raskasta taakkaa siinä, että siellä on siis lähes 4 miljoonaa pakolaista Syyriasta, joten se sopimus, mikä vuonna 16 on tehty Turkin kanssa, on ollut erittäin merkittävä tietenkin Turkille ja Euroopan unionille. Tälle hallitukselle on tärkeää, että eurooppalaisella tasolla tehdään politiikkaa yhdessä, yhteisten periaatteiden mukaan, ja sen takia esimerkiksi eilen on linjattu siitä, että EU tukee Kreikkaa Kreikan toimissa, ja aina tietenkin niin eurooppalaisella tasolla kuin kotimaisellakin tasolla noudatamme niitä kansainvälisiä sitoumuksia, joihin olemme sopimuksissa sitoutuneet. [Erkki Tuomioja: Mikä on se seuraava ihmisoikeus?]

16.22 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turkki painostaa EU:ta poliittisesti, siirtolaisia, pakolaisia hyväksikäyttäen, tämän me kaikki varmasti tunnustam-

me. EU:lla ei ole kansallisia ja kansainvälisiä pelisääntöjä tällaisiin tilanteisiin, joissa toista valtiota kohtaan vaikutetaan näin voimakkaasti, kuten Turkki nyt tekee. Turkin rajalla on kiistämättä nähty hybridielementtejä, koska Turkki on kehottanut ihmisiä lähtemään suurilla massoilla kohti Kreikan rajaa ja on jopa järjestänyt ilmaisia kyytejä sinne.

Kysynkin teiltä, arvoisa pääministerin sijainen Kulmuni: onko mielestänne Kreikalla ja muilla itsenäisillä valtioilla oikeus suojella rajojaan ja kansalaisiaan ja poiketa kansainvälisistä sopimuksista Turkin sopimusrikkomuksen vuoksi, koska tässä on kyseessä selkeästi poliittinen vaikuttaminen?

16.23 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kreikka on EU:n ulkorajavaltio, ja Kreikka suojelee eurooppalaisia ulkorajoja. Suomi omalta osaltaan EU-jäsenvaltiona suojelee tietenkin myös eurooppalaista ulkorajaa täällä, joten Euroopan unionin yhtenäisyys on meille erittäin tärkeä asia, ja epäilen, etteivät perussuomalaisetkaan ole siitä erimielisiä Suomen hallituksen kanssa.

Kun kysymyksessä on varsin poikkeuksellinen tilanne ja hybridivaikuttamisen keinoja on nähty ja esimerkiksi se Idlibin raja Syyrian ja Turkin välillä ei ole auki, niin tällä hetkellä tuolla rajalla, jolla on rajanylityksiäkin tapahtunut, ei suinkaan välttämättä ole ollut niitä ihmisiä, jotka ovat Syyriasta paenneet, vaan muualta tulleita henkilöitä.

On tietenkin tärkeää, että noudatetaan aina kansainvälistä oikeutta, [Mika Niikon välihuuto] ihmisoikeuksia, niitä sopimuksia, joihin ollaan sitouduttu. Suomelle ulkorajojen pitävyys eurooppalaisella tasolla on tietenkin aivan ensimmäisenä oleva asia, tärkeimpiä kysymyksiä.

16.24 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiasiahan on se, että Kreikka on joutunut tässä hybriditilanteessa pakottavaan poikkeustilanteeseen, jossa se ei noudata kansainvälisiä turvapaikanhakuun liittyviä sopimuksia ainakaan kuukauteen, ja tälle Europan unionin maat ovat antaneet tukensa. Teidän puheenne, ministeri Ohisalo, on kyllä ristiriidassa tämän kanssa. Te väititte äsken, että tässä tuetaan sitä, että Kreikka olisi nytkin noudattamassa näitä sopimuksia, mutta näinhän ei tällä hetkellä tapahdu. Tässä suhteessa ministeri Kulmunin ja ministeri Ohisalon puheet kyllä eroavat nyt toisistaan sisällön puolesta. [Sari Sarkomaa: Ne ovat ristiriidassa! Iso ristiriita! — Timo Heinonen: Kahdet kärryt! — Paavo Arhinmäki: Kokoomus ei ole kärryillä ollenkaan!]

16.25 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen hallitus ei tietenkään voi sanoa, mitä Kreikan hallitus omilla rajoillaan tekee. Kuten sanottu, eurooppalaiset ulkorajat ovat yhteisiä rajoja ja viime kädessä Euroopan unionin ihmisoikeustuomioistuin käsittelee Kreikan tilanteen: jos on niin, että Kreikka on kansainvälisiä sopimuksia rikkonut, niin ne asiat käsitellään siellä. [Leena Meri: Ehkä siihenkin menee aika monta vuotta!] Se, mitä me voimme Suomen hallituksena tehdä ja mitä olemme tehneet ja mistä olemme myös saaneet kansainvälistä kiitosta, on se, että me emme jättäneet Kreikkaa yksin tällaisessa tilanteessa. Me näemme niiden ihmisten hädän siellä pakolaisleireillä, me autamme sieltä ihmisiä tänne. Me näemme, että me voimme tarjota asiantun-

tija-apuamme sinne [Oikealta: No niin! Sieltähän se tulee!] paitsi Frontexin myös Europolin ja EASOn kautta, ja tätä me teemme.

16.26 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olin itse eilen paikalla tuossa suuren valiokunnan kokouksessa, missä sisäministeri Ohisalo oli puhelimen välityksellä kuultavana, ja tuntui todella hämmentävältä, kun tänään huomasin, että Verkkouutisissa eli kokoomuksen puoluelehdessä, heidän puoluetuella kustantamassaan verkkolehdessä oli vuodettuna suuren valiokunnan keskusteluja. On todella erikoista, [Välihuutoja] että kokoomuksen julkaisu vuotaa valiokunnan keskusteluja, [Paavo Arhinmäki: Väärässä muodossa!] ja täytyy sanoa, että vuotaisitte edes oikein. [Välihuutoja] Jos vuodatte, vuotakaa edes oikein. [Timo Heinonen: Julkisia keskusteluja!] Se kokoomuksen lehden juttu ei vastannut sitä viestiä, jonka sisäministeri Maria Ohisalo eilen puhelimessa antoi.

Puhemies! Keskustan linja on se, että EU:n ulkorajojen pitää pitää, ja näemme, että hallituksen pitää kaikin keinoin auttaa Kreikkaa pitämään ulkorajat kasassa. Edustaja Tynkkysellä on väärä ilmansuunta, kun hän tuijottaa Ruotsiin ja länsirajalle. Meidän pitää tuijottaa itärajalle, meidän Venäjän-rajaamme. [Oikealta: Miksi?] Meillä, Suomella, on 1 300 kilometriä EU:n ulkorajaa, [Jussi Halla-aho: Sitä valvotaan!] ja ulkorajojen pitävyys [Puhemies: Kysymys!] on meille kansallinen kysymys. Kysyn, puhemies, varapääministeri Kulmunilta: ajaako hallitus EU:n yhteisiä ratkaisuja, sitä, että yhteisesti pidetään ulkorajat kasassa, että turvapaikanhakijoita ei virtaa Eurooppaan?

16.27 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:n yhtenäisyys ulkorajavalvonnassa on tietenkin aivan keskeistä, ja EU tukee Kreikkaa tässä erittäin vaikeassa tilanteessa, jossa he ovat. Kuten olen esille täällä tuonut, meitä Suomena kyllä kannattaa kiinnostaa erittäin paljon se asia, että Euroopan unioni on yhtenäinen ulkorajakysymyksen kanssa, ja siinä EU on yhtenäinen. Me tuemme Kreikkaa siinä tilanteessa, että ulkorajat pitävät.

Tähän liittyy myös se, että aina kun lainsäädäntöä on, niin kyllä täytyy noudattaa kansainvälistä oikeutta, ihmisoikeuksia. Sille tämän maan hallitusohjelmakin on rakennettu. Ja totta kai kun meillä on tilanne vaikkapa hybridivaikuttamisesta, johon ei taida olla lainsäädäntöä edes olemassa, me joudumme koko ajan myös etsimään uusia eurooppalaisia ratkaisuja siihen. Suomi todella on auttanut Kreikkaa ja osallistunut siihen, että vaikkapa Syyriasta ja Afganistanista paenneita lapsia kyllä pystytään myös Suomeen ottamaan.

2.5. Suullinen kysymys eurooppalaisesta taakanjaosta maahanmuuttotilanteissa (Anders Adlercreutz r)

Suullinen kysymys SKT 22/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tähän samaan kokonaisuuteen on esittänyt myöskin RKP kysymyksen. — Edustaja Adlercreutz.

Keskustelu

16.28 **Anders Adlercreutz r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! Situationen i Grekland är akut. EU:s inrikesministrar träffades i går i Bryssel för att diskutera landets situation till följd av Turkiets besked att öppna gränserna trots att vi har ett gränsavtal. Flyktingkrisen och dess efterverkningar visar att det behövs ett rättvist system också för ansvarsfördelning inom EU.

Arvoisa puhemies! EU-maiden sisäministerit keskustelivat eilen Kreikan tilanteesta Turkin päätettyä avata Euroopan puoleisen rajansa. Yhteistä maahanmuuttopolitiikkaa ei ole, ja Kreikalla on ollut vaikeuksia saada tilanne hallintaan.

Suomen hallituksen linja on tässä hyvä: EU:n ulkorajojen suojeleminen kansainvälistä oikeutta, ihmisoikeuksia ja ihmisarvoa kunnioittaen on ensiarvoisen tärkeää. Ministeri Ohisalo on ollut lausunnoissaan harvinaisen selkeä, ja on valitettavaa, että [Naurua] tässä yritetään levittää disinformaatiota asiasta. Sen sijaan, että hämmennetään, sen sijaan, että vuodetaan, olisi tärkeää löytää kokonaisvaltainen eurooppalainen lähestymistapa ongelman ratkaisemiseksi. Kysyn siksi ministeri Ohisalolta: On puhuttu taakanjaosta, ja sehän olisi Suomen kaltaisen reunavaltionkin [Puhemies koputtaa] intressissä. Missä nämä keskustelut ovat? Voidaanko tässä asiassa päästä eteenpäin niin että voitaisiin yhdessä hallita näitä tilanteita?

16.30 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset kysymyksestä. On todella juuri näin, kuten edustaja Adlercreutz sanoo, että Suomi on siellä eilisessä kokouksessa ja ennen sitä ajanut sitä yhteistä hallituksen linjaa, [Perussuomalaisten ryhmästä: Mikä se on?] että ulkorajavalvonnasta pidetään kiinni ja ihmisoikeussopimuksia ja kansainvälisiä sopimuksia noudatetaan, [Paavo Arhinmäki: Vastustaako joku tätä? — Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] ja sinne sisäministeriön yhteiseen lausumaan myös saatiin tästä tärkeä näkökulma.

Se, mihin viittasin aiemmin: Olen jo päässyt tapaamaan [Hälinää — Puhemies koputtaa] uutta komissaaria Ylva Johanssonia, joka vastaa tästä uudesta maahanmuuttopaketista, sen lisäksi komissaari Urpilaisella on tärkeä rooli siinä, miten EU:n ulkosuhteet tähän linkittyvät, ja olen myös Margaritis Schinasin kanssa, joka vastaa varapuheenjohtajana komissiossa näistä maahanmuuttokysymyksistä, päässyt keskustelemaan. Ja näillä komissaareilla on erittäin korkealla prioriteettilistallaan se, että tämä uusi maahanmuuttopaketti tuodaan tulevien kuukausien aikana meille keskusteluun neuvostoon, parlamenttiin, ja sitten yritämme löytää yhteistä näkemystä siinä. [Juha Mäenpää: Te ajatte kaksilla rattailla!] Liian kauan on Euroopassa jo odotettu. Nyt täytyy saada pysyviä ratkaisuja.

16.31 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin minulla on ollut se käsitys, että edustaja Zyskowicz oli tarkistanut, että tämä ministeri Ohisalon kuuleminen suuressa valiokunnassa ei ollut vaiteliaisuuspyynnön alainen, [Hälinää — Puhemies koputtaa] ja siksi myös edustaja Talvitie siihen tässä viittasi.

Mutta tähän itse pääasiaan: Minua kyllä harmittaa, että tässä puhumme nyt niin pahasti toistemme ohi. [Paavo Arhinmäki: Kyllä! Samaa mieltä!] Mielestäni myös sieltä aitiosta aika ylimieliselläkin tavalla kierretään tätä pääkysymystä. Me varmasti ministeri Ohisalon kanssa molemmat tiedämme, että tämä ei sillä pelkällä Frontexin mandaatin toistamisella

selviä. On aivan selvä tilanne, että siellä ollaan ainutlaatuisessa, ristiriitaisessa tilanteessa. Ensimmäistä kertaa on Frontex-operaatio, jossa käytännössä isäntämaa, jolla on myös johtovastuu kansainvälisestä koalitiosta tietyin reunaehdoin, toimii aivan eri pelisäännöin kuin on perinteisesti toimittu eli ei todella kuukauteen ota.

Se iso kysymys nyt on hallitukselle, se poliittinen kysymys — oikeus ratkaisee oikeudelliset kysymykset — on se, oletteko te sitä mieltä, että meidän kannattaa omaksua Euroopassa linja, jossa silloin, kun naapuri käyttää selvästi pelin välineenä, painostuksen välineenä ihmisten [Puhemies: Aika!] työntämistä rajalle, voidaan peli viheltää poikki määräaikaisella keskeyttämisellä, jolla tähän peliin puututaan. Vai oletteko te sitä mieltä, että [Puhemies: Aika!] näin ei voida tehdä kuten Kreikka haluaa?

16.32 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella hybridivaikuttamista pidettiin eräänä keskeisimpänä teemana keskusteluissa muiden jäsenvaltioiden kanssa. Kävimme muun muassa harjoitusluonteisia keskusteluja siitä, kuinka jäsenvaltiot yhdessä toimivat tilanteissa, joissa oletetaan vieraan valtion hybridivaikuttamista tapahtuvan meidän alueellamme. Tämä loi myös mahdollisuuksia ehkä varautua tällaiseen tilanteeseen. Ja tässäkin tilanteessa muun muassa EU:n pelastuspalvelumekanismi on aktivoitu, ja sitä yhteistä eurooppalaista mekanismia tässä nyt voidaan käyttää.

Vielä ehkä nostan sen, että Frontexin toiminnasta vastaa toki pääjohtaja. Viime kädessä pääjohtajalla on vastuu keskeyttää sellaiset operaatiot, jotka eivät vastaa kansainvälistä ja EU-oikeutta, ja on niin, että jos siellä Kreikassakin tällaisia operaatioita olisi, niin pääjohtaja on siitä viimesijaisessa vastuussa. Ja Kreikan hallitus on myös vastuussa Euroopan unionin ihmisoikeustuomioistuimelle. Me emme Suomen hallituksena voi sanoa, mitä Kreikan hallitus voi tehdä. Me voimme edistää yhteisiä eurooppalaisia näkemyksiä.

16.33 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pakolaisuutta koskeva kansainvälinen sopimusjärjestelmä luotiin hyvin toisenlaiseen maailmaan. Sen tarkoitus ei ollut mahdollistaa satojentuhansien tai miljoonien ihmisten kansainvaelluksia mantereelta toiselle. Sopimusten perinteiset tulkinnat eivät vastaa tämän päivän realiteetteja. Kyvyttömyys ja haluttomuus ymmärtää näitä realiteetteja on suurin este toimivan turvapaikkapolitiikan tiellä.

Kreikka on invaasion kohteena. Rajan yli ei pyri Syyrian sotaa pakenevia naisia ja lapsia vaan Turkin liikkeelle ajamia nuoria miehiä, jotka huutavat Allahu akbaria. [Välihuutoja] Tulijat eivät lopu vastaanottamalla, ja tällainen maahanmuutto on tuhoisaa Euroopan maiden taloudelle ja yhteiskuntajärjestykselle ja eurooppalaisten turvallisuudelle. Nämä ovat realiteetit, ministeri Ohisalo.

Kysymys kuuluu: Ymmärrättekö te näitä realiteetteja? Ymmärrättekö te, että sopimusten nykyiset tulkinnat tuhoavat monen muun asian lisäksi koko turvapaikkajärjestelmän uskottavuuden?

16.35 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä vastakysymyksenä voin kysyä, että ymmärrättekö te, että olemme sitoutuneet [Perussuomalaisten ryhmästä: Vastatkaa! — Hälinää — Puhemies koputtaa] kansainvälisiin sopimuksiin. Sen lisäksi voisin sanoa, mikä ei ehkä teille ole käynyt selväksi, että on viranomaisten tehtävä siellä rajalla sitten katsoa, ketkä ihmiset ovat oikeutettuja siihen turvapaikkamenet-

telyyn, ketkä laitetaan suoraan käännytysprosessiin. [Välihuutoja] Muun muassa tätä työtä siellä suomalaiset rajavartijat kreikkalaisten tukena tekevät.

16.35 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pienen maan turvahan ovat kansainväliset sopimukset. Pienen maan, kuten Suomen, etu on se, että on olemassa kansainvälisiä sopimuksia ja että niitä noudatetaan. Nyt tämä tilannehan, joka on Turkissa, sekä etelärajalla että Turkin ja Kreikan välisellä rajalla, on pitemmän päälle kestämätön, ja siihen on löydettävä jonkinnäköinen pitempiaikainen ratkaisu. Pyytäisin nyt joko pääministerin sijaista tai sisäministeriä valottamaan sitä, minkätyyppistä pitempiaikaista ratkaisua Suomi on ajamassa, jotta tässä ei jouduttaisi toimimaan tavallaan kädestä suuhun ja koko ajan semmoisen akuutin kriisin, akuuttien menettelytapojen keskellä.

16.36 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset kysymyksestä. Kuten aiemmin viittasin, uudet komissaarit ovat tuomassa tämän uuden maahanmuuttopaketin meille keskusteluun. Aiempi paketti on lähtenyt muun muassa seitsemästä eri lainsäädäntökokonaisuudesta. Siellä pohditaan, kuinka Dublin-säännöstöä voidaan uudistaa — onko sillä ensimmäisellä jäsenvaltiolla aina viimesijainen vastuu tästä turvapaikanhakijasta — ja toisaalta pohditaan myös, kuinka turvapaikanhakijat rekisteröidään yhdenmukaisella tavalla Euroopan unionin tasolla ja kuinka nämä turvapaikkaprosessit Euroopan unionin tasolla yhdenmukaistetaan jatkossa paremmiksi ja jouhevimmiksi, myös niin, että laatu ja oikeusturva näkyvät siellä prosesseissa. Muun muassa näitä asioita on käsitellyt tämä aiempi paketti, ja voisin kuvitella — meillä hallituksella ei vielä ole sitä uutta pakettia — että sieltä aiemmasta paketista otetaan hyviä osia toivottavasti tähän uuteen, ja käydään niistä sitten yhdessä keskusteluja.

Meidän pitää johdonmukaistaa eurooppalaista politiikkaa. Meidän täytyy keskustella siitä, miten me turvaamme myös näitä meikäläisiä ulkorajavaltioita, niin ettei yksikään valtio ei jää yksin, ja sen takia Suomi on tässä proaktiivisesti [Puhemies koputtaa] halunnut näyttää tukeaan [Puhemies: Aika!] paitsi Kreikalle myös Kyprokselle ja esimerkiksi Italialle ja Maltalle vastaanottaessaan näitä suojaa hakevia ihmisiä.

16.37 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Kulmuni, sanoitte, että Suomi tukee Kreikkaa. Ministeri Ohisalo, eilisessä suuren valiokunnan kokouksessa, jossa ei pyydetty vaitioloa, [Välihuutoja] te sanoitte, että Suomi ei tue Kreikkaa siinä, että pyritään estämään näitä ihmisiä pääsemästä Kreikkaan hakemaan turvapaikkaa. Nämä kaksi kantaa — Suomi tukee Kreikkaa, mutta ministeri Ohisalon mukaan Suomi ei kuitenkaan tue Kreikkaa siinä, mitä se nyt tekee — ovat ristiriidassa keskenään, ja tästä ei nyt näköjään saada selvyyttä. Ministeri Ohisalo, voisitteko lopettaa venkoilun tässä asiassa ja vastata [Puhemies koputtaa] yksiselitteisesti siihen kysymykseen, tukeeko Suomi Kreikkaa siinä, että se ei kuukauteen ota vastaan turvapaikkahakemuksia ja pyrkii estämään näitä ihmisiä, jotka tulevat Turkista, hakemasta turvapaikkaa Kreikasta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat kansanedustajat, ennen kuin annan ministerille vastauspuheenvuoron, niin totean, että täällä ei käydä keskustelua valiokuntien sisäisistä keskusteluista. [Vasemmalta: Juuri näin! — Ben Zyskowicz: Kyllä käydään! — Timo Heinonen: Mikä estää? — Vasemmalta: Yhteiset pelisäännöt!]

16.39 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän erittäin paljon puhemiehen huomiosta, sillä tämä ei ole ensimmäinen kerta, kun valiokuntien luottamuksellisia keskusteluja levitellään täällä. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Kuten jo aiemmin totesin, on niin, että Suomi tukee Kreikkaa noudattamaan velvoitteitaan, noudattamaan kansainvälisen oikeuden mukaisia velvoitteitaan. Mihinkään laittomuuksiin suomalaiset viranomaiset eivät voi osallistua. Tämä ei ole pelkästään hallituksen näkemys, tämä on selkeästi jokaiselle viranomaiselle selvä asia. Tämä lukee jokaisen viranomaisen verkkosivuilla, jos sen verran haluatte käydä tutustumassa tähän asiaan. [Jussi Halla-aho: Suomi ei siis tue Kreikkaa?]

16.39 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitetaan nyt siitä, että täytyy ymmärtää se, että Syyriassa on valtava humanitäärinen kriisi: Venäjä pommittaa, Assad hyökkää, ja nyt Turkki on siellä sotimassa. EU:n ja Suomen sen osana pitää määrätietoisesti toimia, että tuo konflikti, se juurisyy, saadaan purettua.

Sitten sinne rajalle, tai paremminkin Suomen hallitukseen: Tässä on, kuten edustaja Zyskowicz kuvasi, täydellinen ristiriita hallituksen sisällä. Minä kysyn nyt pääministerin sijaiselta, ministeri Kulmunilta: tukeeko Suomen hallitus Kreikan toimia olla ottamatta vastaan turvapaikkahakemuksia kuukauden ajan vai ei? Me tarvitsemme tähän selkeän vastauksen, kyllä vai ei. Ne ovat niiden kansainvälisten ihmisoikeussopimuksien vastaisia toimia, mutta tuemmeko me niitä vai emme. [Sari Sarkomaa: Eduskunnalla on oikeus tietää!]

16.40 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan unioni ja Suomi osana Euroopan unionia tukee aivan yksimielisesti Kreikkaa. Kreikka hoitaa tällä hetkellä ulkorajavalvontaa, ja Suomi hoitaa omalta osaltaan ulkorajavalvontaa, jos meidän ulkorajallamme jotain olisi. EU:lla on tähän vain yksi yhteinen kanta, [Oikealta: Hallituksella on kaksi!] ja samalla EU aina noudattaa myös kansainvälistä oikeutta, ihmisoikeuksia, ja niitä myös Suomi tietenkin painottaa. Suomi painottaa sekä ulkorajavalvontaa että kansainvälistä oikeutta. [Ben Zyskowicz: Mutta kun ne on ristiriidassa, niin kumpaa sitten?] Kuten täällä on todettu, pienen valtion jos kenen kannattaa niitä myös painottaa. Me kannamme vastuuta erittäin pitkästä eurooppalaisesta ulkorajasta, joten tämä on hyvin tärkeä kysymys myös Suomelle, että Euroopan unioni on tässä asiassa yhtenäinen, ja tätä ei voi liiaksi teroittaa. Nämä eivät voi olla toistensa vastakohtia, vaan ne pitää pystyä yhdistämään. [Ben Zyskowicz: Mutta kun ne on!] Se on myös Suomen hallituksen linja, että ulkorajoja valvotaan kyllä ja että ihmisoikeuksia, kansainvälistä oikeutta noudatetaan samoin.

16.41 **Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keväällä 2016 solmittu niin sanottu EU—Turkki-pakolaissopimus ei ole varsinaisesti kansainvälisen oikeuden mukainen sopimus vaan jäsenvaltioiden ja Turkin välinen julkilausuma. Julkilausumaa voi hyvin kutsua julkiseksi ihmiskauppadiiliksi, jossa vaihdetaan henkilö henkilöstä rahaa vastaan, kun Turkille luvattiin 5—6 miljardin euron edestä tukea. [Jussi Halla-aho: Juuri näin!] Tukea on maksettu tähän mennessä 3,3 miljardia, joten siinä, missä Turkki ei ole pitänyt lupaustaan, niin ei EU:llakaan ole henkselien paukuttamiseen syytä. EU-maat ovat epäonnistuneet kehittämään oikeudenmukaista ja sitovaa keskinäistä vastuunjakoa hädänalaisten ihmisten auttamiseksi. Esimerkiksi Turkissa on maailman suurin pakolais-

väestö, 3,7 miljoonaa ihmistä. Heistä noin 2,4 prosenttia eli reilut 90 000 ihmistä olisi UNHCR:n mukaan pikaisen avun tarpeessa, ja heitä voisi parhaiten auttaa kiintiöpakolaisjärjestelmän kautta. Kriittistä apua kaipaa myös Kreikan leireillä moni ihminen.

Rajavalvontaa voidaan tehostaa ja voimalla pullistella, mutta pakolaisuuden juurisyitä ja [Puhemies: Aika!] kokonaisuutta se ei ratkaise. [Puhemies: Kysymys!] Kysynkin: onko Suomella valmiutta edistää Euroopassa mallia, jossa kiintiöpakolaisjärjestelmää lähdettäisiin kehittämään toimintamalliksi, [Puhemies: Aika!] jossa apua nopeasti kohdennettaisiin heille, jotka sitä kriittisimmin tarvitsevat? [Eduskunnasta: Siinä oli järki!]

16.43 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Otan esimerkkinä Suomen päätöksen vastaanottaa nämä 175 turvapaikanhakijaa. [Oikealta: Se on eri asia! — Sari Sarkomaa: Ministeri vastaa aina eri kysymykseen, kun pitäisi vastata eduskunnan kysymykseen!] He eivät ole kiintiöpakolaisjärjestelmässä, mutta Suomi katsoi myös tässä, että on tärkeää [Hälinää — Puhemies koputtaa] erittäin vaikeassa asemassa olevia alaikäisiä, yksin saapuneita ja yksinhuoltajaperheitä ja muita haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä auttaa. Sen lisäksi Suomen hallitus, kuten jo aiemmin sanoin, on sitoutunut siihen, että tarkastelemme kiintiöpakolaisjärjestelmää sillä välillä, että 750:stä voimme korottaa järjestelmää 1 050:een. Tälle vuodelle kiintiö on 850. Tulemme budjettikeskustelujen alla käymään keskustelun myös ensi vuodelle siitä, onko sitten mahdollista kiintiöpakolaisjärjestelmää korottaa. [Oikealta: Rahaa riittää!] Sen lisäksi ajattelen, että Suomi voi hyvin osallistua niihin keskusteluihin, joissa pohdimme erityisen haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten auttamista.

16.44 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä eduskunnassa olen päässyt kuulemaan erilaisia asiantuntijoita, ja erään asiantuntijan kertoman mukaan sinne Turkin Idlibiin on viety ympäri Syyriaa useita erilaisia aseellisia ja radikaaleja ryhmiä. Kysynkin hallitukselta seuraavaa: miten te olette huomioineet Turkin roolin Idlibin alueen hallinnassa erityisesti alueella olevien, muualta Syyriasta alueelle siirrettyjen kapinallisten toiminnan ja liikkumisen kontrolloimisessa?

16.44 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syyrian sota on jatkunut jo vuosia, ja tietenkin on erittäin tärkeää, että siellä saataisiin välittömästi tulitauko aikaan, sota loppumaan, koska se on tietenkin se alkuperäinen syy, miksi Turkki esimerkiksi kantaa isoa vastuuta siitä, että maassa on lähes neljä miljoonaa pakolaista Syyriasta. Tilanne Idlibissä on muodostumassa humanitääriseksi kriisiksi. [Sari Sarkomaa: Ollut sitä pitkään!] Siellä on muistini mukaan miljoona siviiliä, joten on erittäin tärkeää, että ne ponnistelut rauhan saavuttamiseksi mahdollisimman pian menestyisivät hyvin.

On myös niin, että Turkki ei voi käyttää ihmisiä hybridisodankäynnin keinona. Tähän on esimerkiksi sisäministereiden kokouksessa eilen myös vahvasti kiinnitetty huomioita, että tämä ei voi olla hyväksyttävää, joten on tietenkin tärkeää, että paitsi rauhanponnisteluissa päästään eteenpäin — saadaan siinä Turkin ja Kreikan rajakysymyksessä selkeä yhtenäinen toimintakenttä ja linjaus — [Puhemies koputtaa] myös siinä, että loppuviimein tämä sota saadaan päättymään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys hallituksen toimista tilanteessa, jossa koronaviruksen leviäminen vaikuttaa lääkkeiden saatavuuteen (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 23/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Tanus.

Keskustelu

16.46 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Useissa lääkkeissä on ilmennyt toimitusongelmia aiempaa enemmän. Tästä uutisoitiin jo viime vuonna. Ongelma on maailmanlaajuinen, ja usein syy on tuotannossa. Toimitusongelmat ovat johtuneet raaka-ainepulasta, laatuongelmista tai muista valmistukseen tai jakeluun liittyvistä ongelmista, ja myös lääkkeiden pitkät tilaus- ja logistiikkaketjut vaikeuttavat osaltaan tilannetta.

Fimean mukaan suuri osa lääkeaineista tulee Suomeen Kiinasta tai Intiasta. Korona pysäytti tuonnin Kiinasta, ja tällä viikolla Intia ilmoitti rajoittavansa lääkeaineiden myyntiä ulkomaille. Mahdollista on, että useiden kymmenien lääkkeiden saatavuudessa voi ilmetä jatkossa ongelmia ja saatavuus voi vaarantua nopeastikin.

Kysyisinkin asianomaiselta ministeriltä: miten hallitus aikoo toimia, jos lääkejakelun ongelmat koronan levitessä pahenevat merkittävästi?

16.47 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tanuksen kysymys on hyvin ajankohtainen. Meillä todella on ollut näitä lääkkeiden saatavuusongelmia jo jonkin aikaa paitsi Suomessa myös koko Euroopassa ja koko maailmassa johtuen nimenomaan näiden lääkkeiden pitkistä tuotantoketjuista ja valmistusongelmista. Kun on kysymys lääkkeistä, niin toki tietysti valmistusprosessit ovat myöskin tarkkoja.

Me seuraamme tällä hetkellä tätä Kiinan tilannetta. Tällä hetkellä Kiinalla itsellään ei ole intressiä sulkea tai alasajaa lääketehtaita, vaan käsitykseni mukaan ne tällä hetkellä toimivat normaalisti. Voi olla, että mikäli tämä tilanne koronan osalta pitkittyy, niin nämä saatavuusongelmat ovat kuukausien päästä edessä myöskin meillä Suomessa. Meidän on tarkoitus käydä keskustelua lääkehuollosta, lääkkeiden saatavuudesta globaalisti myöskin EU-tasolla, jotta pyrkisimme varmistamaan [Puhemies koputtaa] lääkkeiden saatavuuden Suomessa ja koko Euroopassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.48 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen velvoitevarastolain mukaan terveydenhuollon peruslääkkeitä on oltava varastossa 3—10 kuukauden käytön verran. Näitä on noin puolet lääkkeistä. Muiden lääkkeiden ja raaka-aineiden varastot riittävät vain kuukaudeksi tai kahdeksi. Saatavuusongelmien ratkaisuksi on ehdotettu muun muassa nykyisten lääkevarmuusvarastojen kasvattamista. Ja kysyisinkin asianomaiselta ministeriltä: miten hallitus aikoo edistää lääkehuoltoa nykyistä varmemmaksi, ei vain

koronan vaan ylipäätänsä ihmisten terveyden ja turvallisuuden sekä huoltovarmuuden edistämiseksi?

Toisaalta haluaisin kysyä myös: miten hallitus aikoo edistää terveydenhuollossa toimivien lääkäreiden työajan tehokkaampaa käyttöä? Nykyisin lääkkeiden saatavuusongelman vuoksi lääkäreiden työajasta merkittävä osa menee lääkemääräysten muuttamiseen sen vuoksi, että potilaat eivät saa aiemmin määrättyjä lääkkeitä apteekista.

16.49 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä todella on Suomessa erittäin ainutlaatuinen velvoitevarastojärjestelmä, jossa näitä lääkkeitä on varastoituna, tälläkin hetkellä muun muassa esimerkiksi antibiootteja mahdollisen koronaviruksen aiheuttamiin jälkitauteihin, ja minusta tästä varastosta on pidettävä kiinni.

Me olemme hallitusohjelmassa linjanneet, että me uudistamme lääkehuoltoa, ja myöskin lääkehuollon tiekartalla on tähän nyt jo suuntaviivoja tehty. Tämän lääkehuollon tiekartan uudistaminen lähtee liikkeelle toivottavasti mahdollisimman pian, jotta saamme myöskin tämän velvoitevaraston käytyä tässä läpi ja ajan tasalle. Minusta on hyvä, että sitä varastoa siellä on olemassa.

Ja mitä tulee tähän lääkäreiden tietoisuuteen lääkkeiden saatavuusongelmista, niin olen aivan samaa mieltä edustaja Tanuksen kanssa siitä, että meidän on parannettava tätä tiedonkulkua niin, että lääkäri jo lääkettä määrätessään [Puhemies koputtaa] tietää, onko lääkettä saatavilla vai voiko hän mahdollisesti määrätä jonkun toisen lääkkeen potilaalle.

16.50 **Anu Vehviläinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on erittäin pieni markkina-alue globaalisti katsoen — jos muistan oikein, niin vain 0,2 prosenttia koko tästä lääkealan markkinasta — ja kun olemme myös pieni kielialue, niin meidän yksin on erittäin vaikea pystyä vaikuttamaan siihen lääkkeitten saatavuuteen. Mutta kuten tässä on tullut esille, meillä on kymmeniä lääketuotteita, joista meillä on pulaa ja joihin on pitkät odotusajat jo ilman tätä koronavirustakin ja sen mahdollisia vaikutuksia.

Otitte, ministeri Pekonen, esille tämän EU-yhteistyön, ja haluaisin kysyä siitä: mitä EU-tasolla voidaan konkreettisesti tehdä, että meillä lääkkeiden saatavuus paranisi?

16.51 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme käyneet EU-tasolla jo keskustelua siitä, miten me voisimme parantaa tätä lääkehuoltoa ja lääkkeiden saatavuutta yhteisesti meillä täällä Euroopassa. Olemme myöskin käyneet keskustelua siitä, olisiko mahdollista siirtää joidenkin lääkkeiden tuotantoa Eurooppaan, mutta tämä ei ole kovin yksinkertainen asia, ja se vaatii paljon työtä ja paljon keskusteluja. Ja kuten todettu, paitsi Eurooppa, niin erityisesti Suomi on erittäin pieni markkina-alue lääkkeiden osalta.

16.52 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaksi vuotta sitten osallistuin kansainväliseen kokoukseen, jossa eräs alustaja oli USA:n luoteisosassa toimivan Intermountain Healthcaren johtaja. Kyseistä organisaatiota edellinen presidentti Obama piti USA:n kehittyneimpänä terveydenhuolto-organisaationa. Hän totesi hieman hätkähdyttävästi, että myös USA:ta vaivaa tämä sama lääkepula, ja he — siis markkinatalouden emämaassa — olivat päätymässä siihen, että suuret sairaalaorganisaatiot ryhtyisivät tuottamaan itse tiettyjä lääkkeitä. [Paavo Arhinmäki: Silkkaa sosialismia!] Nyt minun kysy-

mykseni kuuluu: onko Suomessa mietitty, että me vahvistaisimme omaa kansallista lääketuotantoamme, ja voisiko valtio mahdollisesti panostaa siihen, jotta näiltä tilanteilta, joista tässä on kerrottu, voitaisiin välttyä?

16.52 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki me käymme paitsi kansainvälisesti myöskin kansallisesti näitä keskusteluja ja pohdimme sitä, miten voimme todella turvata sen, että meillä täällä Suomessa on lääkkeitä saatavilla. Näitä keskusteluja käydään jatkuvasti ja mietitään parasta mahdollista ratkaisua siihen, että lääkehoito voidaan turvata.

16.53 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihmisillä on todellakin hätä ja huoli, saavatko he tarvitsemansa lääkkeet. Lääkepula on vaivannut Suomea ja Eurooppaa jo pitkään. On aivan selvää jo nyt, että koronavirus tulee vaikuttamaan lääkkeiden saatavuuteen, koska lääkkeiden useat komponentit valmistetaan Kiinassa niillä alueilla, jotka ovat karanteenissa.

Siksi onkin todella huolestuttavaa, että hallitus ei ole tehnyt niitä kotimaisia toimia, joita voisi tehdä lääkkeiden saatavuuden turvaamiseksi. Esimerkiksi voitaisiin tehdä sellainen lakimuutos, että apteekeilla olisi laajemmat oikeudet vaihtaa lääkkeitä saatavilla olevaan vahvuuteen. Tätä ovat kannattaneet apteekit, tätä on kannattanut Lääkäriliitto. Tällainen muutos on esimerkiksi Norjassa tehty. Kysynkin: eikö nyt kannattaisi tehdä kaikki kotimaiset toimet, kun tiedämme, että lääkepula on tässä ja nyt?

Kysyn vielä EU-puheenjohtajuuskaudesta: Silloin piti olla yhtenä päätavoitteena se, että Euroopassa katsotaan, miten tätä lääkepulaa voidaan helpottaa. Kun te olitte puheenjohtajamaan hallituksena, niin mitä silloin tehtiin? Onko odotettavissa, että puheenjohtajakaudelta tuli joitakin toimia, niin että tähän lääkepulaan saataisiin Euroopan tasolla [Puhemies koputtaa] yhteisiä ratkaisuja? Ihmiset ovat todella huolissaan.

16.54 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lääkkeiden saatavuusongelma ei ole mikään uusi asia meillä täällä Suomessa, ja kyllä minä ajattelen, että tässä puolessa vuodessa ei tämä hallitus ole tämän asian eteen ehtinyt tehdä vielä kaikkea. Me teemme parhaamme: Me haluamme uudistaa lääkehoitoa. Me haluamme uudistaa tätä myöskin tehokkaasti mutta turvallisesti, kun puhutaan lääkkeistä.

Ja kyllä minun täytyy sanoa, että esimerkiksi myöskin lääkefirmoilla, jotka saavat oikeuden myydä lääkettä, on vastuunsa ilmoittaa silloin, kun he näkevät, että lääkettä ei ole enää saatavilla, sillä mitä nopeammin lääkefirmat sen ilmoituksen Fimealle tekevät, niin sen nopeammin pystytään myöskin reagoimaan siihen, tiedottamaan lääkäreitä, tiedottamaan apteekkeja, sairaala-apteekkeja siitä, että lääkettä ei ole saatavilla, jolloin lääkärit voivat määrätä myöskin jotain toista lääkettä. [Sari Sarkomaa: Tekeekö hallitus mitään?]

Mitä tulee tähän laajempaan oikeuteen vaihtaa [Puhemies koputtaa] apteekissa lääkettä, niin tämä on asia, jota me tulemme lääkehuollon tiekartassa käymään läpi ja selvittämään. [Sari Sarkomaa: Lääkepula on tässä ja nyt! — Paavo Arhinmäen välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä edustaja Juvonen.

16.55 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen juuri tänään jättänyt hallitukselle vastattavaksi kirjallisen kysymyksen liittyen lääkkeiden saatavuudessa oleviin ongelmiin, mutta tärkeää eivät ole ainoastaan lääkkeet vaan yleisesti myös hoivatarvikkeet. On erittäin tärkeää, että meillä säilyy varastot ja kapasiteetti.

Nyt on tullut uusin tutkimus, että ARDS-oire, mikä liittyy keuhkojen verisuoniston vuotoon, liittyy vahvasti koronavirusepidemiaan ja myös potilaiden kuolleisuuteen. Koska hengityspotilaille tarvitaan niin lääkkeitä kuin myös hengityskoneita ja avustavia laitteita, niin kysyisin teiltä, hallitus: millaisena näette Suomen varautumisen ylipäänsä esimerkiksi hengityskoneiden osalta ja myös hoitolaitteiden osalta? Muun muassa HUSin diagnostiikkajohtaja Lasse Lehtonen arvosteli aika tiukasti hallituksen investointeja esimerkiksi koronaviruksesta aiheutuviin lisämenoihin. 8,9 miljoonaa ei hänen mielestään riitä. Miten vastaatte tähän? [Puhemies koputtaa] Hän myös nosti tämän tarvikkeiden vanhentumisen [Puhemies: Aika!] esille.

16.56 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee tähän materiaaliseen varautumiseen, niin me olemme varautuneet hyvin. Me olemme tällä hetkellä varautuneet niin hyvin, että meidän materiaaliset varastomme, mitä tulee koronaviruksen hoitamiseen, ylittävät meidän kansallisen varautumissuunnitelmamme tällä hetkellä. Hyvin vaikea on tässä vaiheessa tietenkään ennustaa, kuinka vakavasti ja kuinka monet ihmiset täällä sairastuvat koronavirukseen, mutta tämänhetkisen arvion mukaan meillä on kapasiteettia hoitaa myöskin vakavasti sairastuneet ihmiset tässä maassa hyvin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys koronaviruksen vaikutuksista maailmankauppaan ja suomalaisyrityksiin (Hanna Huttunen kesk)

Suullinen kysymys SKT 24/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Huttunen.

Keskustelu

16.57 **Hanna Huttunen kesk:** Arvoisa puhemies! Koronaviruksen arvioidaan heikentävän maailmantalouden kasvua tänä vuonna — maailmankauppaakin voidaan pitää eräänä koronapotilaista. Koronaepidemialla voi olla ennakoitua suuremmat vaikutukset myös suomalaisyrityksiin. Vaikutukset Suomessa tuntuvat etenkin matkailussa. Koronavirus vaikuttaa sekä liikematkustamiseen että myös turismiin. Tilanne tuntuu myös ulkomaankauppaa harjoittavissa vientiyrityksissä, jos ja kun komponentti- ja tavaravirtoihin tulee katkoksia — Kiina kun on meidän neljänneksi suurin kauppakumppanimme.

Arvoisa puhemies! Miten hallitus huolehtii siitä, että suomalaiset matkailualan yritykset, jotka työllistävät laajasti juuri tuolla maakunnissa, kärsisivät tässä tilanteessa mahdollisimman vähän? Ja kuinka voidaan varmistaa, että pienet ja keskisuuret vientiyritykset selviävät tästä katastrofista?

16.58 **Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on altis kansainvälisen talouden muutoksille, ja Kiinan merkitys maailmantaloudessa on suuri. Kuten kuvasitte, kansainvälisen kaupan arvoketjut, komponenttitoimitukset kaiken kaikkiaan vaikuttavat totta kai myös suomalaiseen elinkeinoelämään ja yrityksiin varsin negatiivisellakin tavalla.

Matkailu on Suomen kasvavin toimiala. Meillä on matkailussa yli 150 000 työpaikkaa. Me olemme tehneet vuosia työtä, erinomaista työtä, matkailun kansainvälistymiseksi, voi sanoa, ympäri Suomea, etenkin Lapissa, josta Suomi tietenkin maailmallakin tunnetaan. On selvää, että kansainväliseen matkailuun tällä on vaikutuksia. Sama koskee myös yrityksiä — monet kotimaisetkin yritykset ovat tehneet jo matkustusrajoituksia. Ja siinäkin mielessä nähtäväksi jää, millaiset ne vaikutukset ovat nyt vaikka kevään sesongin osalta juuri sen kansainvälisen matkailun osalta.

Mutta edelleenkin: kotimainen matkailu, suomalaiset matkustavat — uskon kyllä, että me matkailussa tästäkin selviämme, mutta tämä on iso haaste meille kaikille.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Matias Mäkysen vapautuspyyntö talousvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 6/2020 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Matias Mäkynen on pyytänyt vapautusta talousvaliokunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

Keskustelu

17.00 **Hussein al-Taee sd:** Arvoisa puhemies! Haluaisin vain noteerata... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Hetkinen, edustaja al-Taee. — Pyydän siirtymään ulkopuolelle jatkamaan keskusteluja muissa asioissa. — Olkaa hyvä.

Haluaisin noteerata edustaja Mäkysen rohkeutta ja johtajuutta ottaa näinkin pitkä perhevapaa. Uskon, että hän todella toteuttaa perhevapaauudistusta omalla esimerkillään. Näin myöskin naistenpäivän alla koen, että tämä on tärkeä asia huomata, ja hänelle kiitokset sinne kotiin Alvarin luokse.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 6.3.2020 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.3.2020 kello 10.

4. Lentovero

Kansalaisaloite KAA 1/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään puolitoista tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ennen kuin edustaja Kivelä aloittaa, saanko pyytää, että sali rauhoittuu keskustelua varten ja salista poistuvat muut keskustelut ulkopuolelle.

Keskustelu

17.01 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä tilanne on se, että lentoliikennettä tuetaan massiivisin verohelpotuksin. Samaan aikaan lentoliikenteen päästöt ovat yksi nopeimmin kasvavista kasvihuonekaasujen lähteistä. No, kuulostaako tämä järkevältä tai millään tavalla kohtuulliselta kiihtyvän ilmastokriisin aikana? Ei kuulosta. Nykytilanne on mielestäni suorastaan paradoksaalinen ja täysin kestämätön.

Suomessa tähän halutaan nyt muutosta. On meidän päättäjien mahdollisuus ja myös vastuu korjata tilanne. Kansalaisaloitteen esittämä kansallinen matkustajakohtainen lentovero olisi yksi väline tässä työssä. Olen tyytyväinen, että me olemme eduskuntaan saaneet tämän kansalaisaloitteen, ja haluan kiittää sen laatijoita ja kaikkia sen allekirjoittajia.

Ihmisen toiminnan aiheuttamista suorista hiilidioksidipäästöistä lentoliikenteen osuus on noin 2—3 prosenttia, ja yhteisvaikutuksiltaan, kun huomioidaan myös muut tekijät kuin hiilidioksidi, lentoliikenteen päästöjen osuus ilmakehän lämmittämisessä on noin 4 prosenttia. No meillä Suomessa on maailman kunnianhimoisin ilmastotavoite, ja me haluamme profiloitua kansainvälisesti ilmastojohtajina. Tämän täytyy näkyä myös konkreettisesti kaikilla toimilla, myös lentämisessä. Väkilukuun suhteutettuna suomalaiset lentävät toiseksi eniten koko maailmassa. Esimerkiksi vuonna 2017 suomalaiset tekivät 5,4 miljoonaa lentomatkaa ulkomaille. Näistä ylivoimaisesti suurin osa, 72 prosenttia, oli vapaa-ajan matkoja. Paluulentoineen suomalaisten ulkomaan lentomatkat tuottivat vuonna 2016 päästöjä noin 4 miljoonaa hiilidioksiditonnia. Tämä vastaa noin yhtä kolmasosaa kotimaan liikenteen päästöistä.

Kuten kaikissa ilmastotoimissa, myös lentoveron kohdalla on tärkeää, että ilmastokriisiä ratkotaan oikeudenmukaisella tavalla. Lentovero ei saa lisätä ihmisten eriarvoisuutta, vaan kustannuksia on ohjattava erityisesti suurituloisille paljon lentäville. Ja kun puhutaan sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, niin on myös hyvä muistaa, että noin 80 prosenttia maailman väestöstä ei ole koskaan lentänyt ensimmäistäkään lentomatkaansa.

Tärkeää on myös se, että nämä verotuotot voitaisiin suunnata tukemaan tehokkaasti ilmastokriisin torjuntaa. Suomen ympäristökeskuksen selvityksen mukaan lentoalan tekninen kehitys ja nykyiset kompensaatiomekanismit eivät ole riittäviä keinoja päästöjen vä-

hentämiseksi. Lentovero on tarpeellinen lisä keinovalikoimaan, mutta sekään ei tietenkään lentoliikenteen negatiivisia ilmastovaikutuksia ratkaise.

Tällä hetkellä verotus suosii selkeästi lentoliikennettä. Lentopolttoaineista ei peritä valmiste- eikä arvonlisäveroa, ja kansainvälisessä lentoliikenteessä ei peritä arvonlisäveroa henkilökuljetuksista. Mielestäni tämä tilanne on täysin kestämätön ilmaston kannalta.

Euroopassa lentovero on käytössä jo Ruotsissa, Saksassa, Ranskassa ja Isossa-Britanniassa. Me vasemmistossa haluamme, että myös Suomi liittyy tähän edelläkävijämaiden joukkoon ja asettaa kansallisen lentoveron. Ruotsissa lentovero ja niin sanottu lentohäpeä ovat yhdessä vähentäneet lentämistä. Eli jopa lentämisen vähentäminen on mahdollista.

Lentoliikenteen vähentäminen laajemmassa mittakaavassa tai edes kasvun taittaminen edellyttää lentoveron kaltaisten kansallisten keinojen lisäksi mittavia globaaleja toimia. Suomen on hallitusohjelman mukaisesti tuettava päästökaupan laajentamista kaikkiin lentoliikenteen ilmastoon vaikuttaviin päästöihin. Vasemmistossa haluamme myös, että pidemmällä tähtäimellä lentoliikennettä hillitään myös esimerkiksi EU:n kattavalla kansainvälisellä kerosiiniverolla.

Arvoisa puhemies! Lentoverolla on myös kansalaisten tuki. Kaikkien kolmen kansalaisten kannatusta mitanneen tutkimuksen tulos oli samansuuntainen: noin puolet suomalaisista kannattaa lentoveron käyttöönottoa Suomessa. Yhteiskunnan on tehtävä kaikkensa, jotta kiihtyvä ilmastokriisi saadaan pysäytettyä, ja itse ajattelen, että lentoliikenne ei voi tietenkään olla tässä työssä vapaamatkustaja. Siksi tähän lentämisen erityiskohteluun on puututtava.

17.07 **Pirkka-Pekka Petelius vihr:** Arvoisa puhemies, värderade talman! On hyvä, että tässä salissa keskustellaan tänään lentämisestä ja lentoliikenteen ilmastopäästöistä, jotka ovat merkittävät, niin kuin tiedämme, globaalilla ja kotimaisella tasolla.

Suomalaiset tekevät, kuten tässä edustaja Kivelä mainitsi, yli viisi miljoonaa lentomatkaa, ja näistä valtaosa, yli 70 prosenttia, on vapaa-ajanmatkoja. Kun siis suhteutamme lentämisen asukaslukuun, kertyy suomalaisten lentomatkoista koko maailmassa toiseksi eniten hiilidioksidipäästöjä, aivan kuten Kivelä mainitsi. Meitä edellä on ainoastaan Singapore.

Me suomalaiset olemme siis jo tilastojenkin mukaan innokkaita lentämään. Lentomatkustaminen on kasvanut yli 4 prosenttia vuoden takaisesta, kun se sitä vastoin esimerkiksi Ruotsissa, jossa lentovero tuli voimaan vuosi sitten, on Ruotsin ilmailuviranomaisen Swedavian tilaston mukaan vastaavasti vähentynyt edellisvuodesta 4 prosenttia. Tämä on minun mielestäni oikea suuntaus. Lentoveron tuotoilla voisimme myös rahoittaa kestävämpiä liikkumismuotoja, kuten esimerkiksi raideliikennettä.

Lentoliikenteen kasvu lisää päästöjä ja kiihdyttää ilmastonmuutosta, enkä varmaankaan ole ainoa, jota tämä asia huolestuttaa. On kuitenkin hyvä muistaa, että keskustelun lentämisestä ja sen päästövähennyksistä ei tulisi olla vallan mustavalkoista. On harhaa kuvitella, että lentämisestä tulisi päästä kokonaan eroon, mutta sen sijaan lentämisen päästöihin on kyettävä puuttumaan nykyistä voimakkaammin. Tässä pelkästään kotimaiset vähennystoimemme eivät tule riittämään, vaan niitä tarvitaan sekä globaalilla että EU-tasolla. Kotimaiset toimemme olisivat kuitenkin askel oikeaan suuntaan, ja niillä voimme kirittää globaaleja toimijoita. Niin ikään kestävien biopolttoaineiden sekoitevelvoitteen korottamisen 30 prosenttiin tulisi olla toimenpidelistalla.

Haluan muistuttaa eräästä mielestäni ja ainakin minulle tärkeästä asiasta, siitä, että erityisen herkkä boreaalisen eli pohjoisen havumetsävyöhykkeen luontomme kiittää lentämisen sekä siitä aiheutuvien päästöjen vähentämisestä. Meidän kotimaamme upeisiin luontokohteisiin pääsee vallan mainiosti junallakin. Tässä olisi myös oiva paikka kannustaa suomalaisia kotimaanmatkailuun, joka tuo työtä ja toimeentuloa Suomeen, etenkin maaseudulle.

Suomalaisen luonnon ja alati kasvavan luontomatkailun yksi upein, meillä kotimaassamme lähes kokonaan huomiotta jäänyt arvokas erityispiirre on hiljaisuus. Tätä luontomme kansallisaarretta tullaan hakemaan ja kokemaan yhäti vain kasvavin kävijämäärin kotimaassamme. No, tämä alati paisuva lentoliikenteen melu rajoittaa myöskin näiden hiljaisuusluontokohteitten määrää ja niitten kehittämistä, puhumattakaan lentomelun itse luonnolle aiheuttamasta häiriöstä.

Arvoisa puhemies! Lentoveron järkevällä ja asteittaisella käyttöönotolla voisimme lisätä sekä omaa hyvinvointiamme että meidän korvaamattoman luontomme hyvinvointia.

17.11 **Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevalla kansalaisaloitteella vaaditaan kansallisen matkustajakohtaisen lentoveron asettamista. Toteutuessaan kansallinen lentovero heikentäisi oleellisesti matkailuelinkeinon kansainvälistä kilpailukykyä sekä heikentäisi vakavasti myös muiden toimialojen toimintaa erityisesti Lapissa. Ilmastonmuutosta on pyrittävä hillitsemään muilla menetelmillä. Suomen ei pidä tehdä yksipuolisia päätöksiä, joilla heikennetään omaa kilpailukykyä. Hiilipäästöjen vähentäminen on ennen kaikkea globaali haaste, jonka ratkaisemiseksi pitää pyrkiä kansainvälisiin sopimuksiin ja toimenpiteisiin. Kansallinen lentovero heikentäisi oleellisesti matkailuelinkeinon kansainvälistä kilpailukykyä.

Arvoisa puhemies! Lapissa matkailussa kirjattiin yli 3 miljoonaa rekisteröityä yöpymistä vuonna 2019, ja toimiala kasvaa ennätyksellistä vauhtia jo viidettä vuotta peräkkäin. Vahvimmin kasvavat kansainvälisten matkailijoiden yöpymiset. Hyvä kehitys ja usko matkailun kasvuun ovat johtaneet laajoihin investointeihin alalla. Jotta toteutetut investoinnit saadaan tuottamaan, kilpailukykyyn ei saa tulla heikennyksiä. Lapin matkailun haasteita ovat kaukainen sijainti markkina-alueilta, pitkät välimatkat ja korkeat kustannukset, jotka ovat jo sinällään kilpailukykyä heikentäviä tekijöitä. Lentovero lisäisi kustannuksia entisestään.

Matkailu- ja muut vientialat alat ovat riippuvaisia lentoliikenteestä. Erityisesti Pohjois-Suomessa korvaavaa raideliikennekapasiteettia ei ole, eikä kansainvälistä matkailua ole mahdollista toteuttaa junaliikenteellä nykyisen kaltaisena. Kansallinen lentovero vahingoittaisi myös muita toimialoja, erityisesti vientiteollisuutta. Lappi tuottaa 10 prosenttia koko Suomen viennistä, ja vientiteollisuus on erittäin riippuvainen toimivista lentoyhteyksistä. Kansallinen lentovero kohdistuisi kotimaiseen tuotantoon ja työllisyyteen sekä heikentäisi kilpailukykyä teknologisesti kehittyneessä Suomessa, jossa pyritään vähähiilisyyteen monilla toimialoilla.

Lentoveroa tehokkaampi keino ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ovat muun muassa päästökompensaatiot. Lentoliikenne on jo mukana EU:n päästökaupassa, ja lisäksi se on sitoutunut globaaliin päästöjärjestelmään. Päällekkäiset ohjauskeinot ovat tehottomia ja saattavat jopa pahentaa tilannetta. Esimerkiksi lyhin reitti Aasiasta Eurooppaan kulkee

Suomen kautta. Suomen lentovero siirtäisi liikennettä muille reiteille, jolloin se voisi pahimmillaan lisätä päästöjä pidempien reittien myötä.

Arvoisa puhemies! Lentoveron tuotto on pieni suhteutettuna taloudellisiin menetyksiin. Taloudellisia menetyksiä syntyisi matkailun ja kauttakulkumatkailun vähentymisen sekä vientiteollisuuden haasteiden kautta. Mikäli vero perustuisi matkan pituuteen huomioimatta esimerkiksi käytettävää biopolttoainetta tai vähäpäästöisempää lentokalustoa, se ei kannustaisi yhtiöitä ympäristöinvestointeihin tai matkustajia valitsemaan niitä lentoyhtiöitä, joiden päästöt ovat alhaisemmat. Päinvastoin lentovero saattaisi hintavaikutuksensa vuoksi ohjata matkustajia lentämään ensin jollekin vaihtokentälle ja vasta sieltä määränpäähänsä, mikä olisi hallituksen esittämän tavoitteen vastainen ja lisäisi päästöjen määrää.

Päästöjen vähentäminen on tärkeä tavoite, mutta siihen ei tule pyrkiä kansallisen lentoveron kautta. Toimenpiteitä arvioitaessa ja valittaessa on otettava huomioon kokonaisvaltainen hyöty ja tulosten vaikuttavuus siten, että Suomen kansainvälinen kilpailukyky ei heikkene.

17.16 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Kiitän lämpimästi nyt käsittelyssä olevaa kansalaisaloitetta. Vasemmisto tukee kansalaisaloitetta ja kannattaa sitä, että Suomi asettaa kansallisen lentoveron. Pitkällä aikavälillä on selvää, että ratkaisuna tulee olla ainakin EU:n laajuinen lentokerosiinivero.

Niin kuin edustaja Kivelä täällä aikaisemmin totesi, tosiaan 80 prosenttia maailman väestöstä ei ole koskaan lentänyt. Suomessa tätä globaalia näkökulmaa harvoin muistetaan. Lentämisessä on kyse rikkaan pohjoisen etuoikeudesta. Tämä tosiasia kuvaa myös ilmastonmuutoksen juurisyitä yleisemmin. Köyhä etelä joutuu kohtuuttomalla tavalla kärsimään rikkaiden länsimaiden aiheuttamista päästöistä. Me tiedämme myös, että ilmastonmuutoksen seuraukset ovat kaikkein dramaattisimpia juuri köyhimpien maiden ja niiden väestön näkökulmasta, mikä aiheuttaa uhan myös globaalin etelän ihmisoikeuksien toteutumiselle.

Arvoisa puhemies! Lentäminen on myös Suomessa sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvä kysymys. Ylin tuloviidennes aiheuttaa keskimäärin viisinkertaisesti enemmän lentopäästöjä kuin pienituloisin viidennes. Siksi on tärkeää, että lentoveron toteuttamisessa sosiaalinen oikeudenmukaisuus huomioidaan: tiheään lentäviä verotetaan enemmän kuin harvoin lentäviä.

Tällä hetkellä erikoinen ominaisuus on se, että eri liikkumismuotoja verotetaan eri tavoin. Myös Suomessa lentoliikennettä pystyvät hyödyntämään erityisesti hyvätuloiset, ja silti lentoliikennettä ei veroteta kuten henkilöautoliikennettä. Tällä hetkellä lentokerosiini on verovapaata, mutta kansainvälistä lentoliikennettä säätelevä Chicagon sopimus sallii kentällä tankattavan kerosiinin verottamisen, mutta ei tankissa jo valmiiksi olevan.

Ilmastonmuutos on tässä ja nyt. Meidän on tehtävä kaikkemme sen hillitsemiseksi. Lentovero on yksi lukuisista toimenpiteistä. Tällä hetkellä lentäminen yleistyy maailmassa huimaa vauhtia, vaikka kehityssuunnan pitäisi olla päinvastainen. Kun lentomäärien kasvulle ei näy loppua, on kaikki keinot tämän kehityksen kääntämiseksi otettava käyttöön. Lentovero ei yksin riitä hillitsemään ilmastonmuutosta, mutta se on yksi tärkeä askel päästöjen vähentämisessä ja lentoliikenteen kasvun taittamisessa.

Arvoisa puhemies! Olisikin tärkeää, että ne, jotka eivät lentoveroa kannata, kertoisivat avoimesti, miten sitten lentoliikenteen päästöjä tulisi rajoittaa. — Kiitos.

17.19 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Lentoveroa vaativa kansalaisaloite on saapunut eduskunnan käsittelyyn, sillä se on kerännyt vaadittavat 50 000 allekirjoitusta. Kiitos aloitteen tekijöille.

Edustaja Honkasalo kysyi, miten siihen puututaan. Globaaliin ilmastohaasteeseen ei voi vastata paikallisilla veroilla, vaan tarvitaan vähintään EU-tason päätöksiä. Meillä Suomessa Finnairilla on jo moderni ja mahdollisimman puhdas laivasto. Jos teemme nyt harkitsemattomia päätöksiä, ammumme sekä kotimaista lentoyhtiötä että luontoa jalkaan, sillä ulkomaalaiset tulevat hoitamaan liikenteen vanhemmilla ja päästöiltään saastuttavammilla koneilla. Aivan sama kuin jos Suomessa olevaa teollisuutta lopetetaan tai siirretään muualle: muualla se saastuttaa huomattavasti enemmän.

Nyt on myös hyvä muistaa, että lentoala on muutenkin tällä hetkellä kurimuksessa koronan takia. Maanantaina Kansainvälisen ilmakuljetusliiton johtaja kertoi, että maailmanlaajuinen lentorahtiliikenne on kärsinyt koronaviruksen takia huomattavasti enemmän kuin matkustajaliikenne. Erityisesti viruksen vaikutuksista kärsii Kiinan ja Aasian talous, arvioi alkuviikosta OECD-raportti. Keskiviikkona OP-ryhmä laski Suomen tämän vuoden ennustetta koronaviruksen vaikutusten takia. Perusteena oli se, että Suomen talous on monia muita Euroopan maita riippuvaisempi juuri Kiinasta. Ei ole siis yllätys, että juuri Finnairiin nämä kaikki edellä mainitut seikat iskevät kovaa, koska sen koko strategia on rakennettu Aasian lentojen ja niiden kasvunäkymien varaan.

Teknologiset innovaatiot ovat jo tulossa myös lentoliikenteeseen: energiatehokkaampaa teknologiaa, biopolttoaineen käyttöä. Myös lentoreittien ja muun logistiikan tehostaminen on avainasemassa.

Biopolttoaineet mainittiinkin täällä jo, ja niistä vielä haluaisin sanoa: Polttoaineen kustannusvaikutus lentoyhtiöön on noin kolmannes kokonaisbudjetista. Biopolttoaine maksaa tutkitusti jopa nelinkertaisesti tavalliseen verrattuna. Jos sekoitevelvollisuus olisi esimerkiksi 10 prosenttia, nousisi polttoainekustannus 30 prosenttia eli kokonaiskustannukset nousisivat noin 10 prosenttia. Tämä tarkoittaa, että lentoyhtiö kuin lentoyhtiö tuottaa tappiota. Jos halutaan tuoda sekoitevelvollisuus, pitäisi valtion olla mukana tukemassa asiaa esimerkiksi verohelpotuksin, sillä 10 prosentin velvoite tarkoittaisi arviolta 200—300 miljoonan euron tukitarvetta. Löytyykö tällaiseen tukitarpeeseen hallitukselta tahtotilaa ja rahaa?

17.22 **Paula Werning sd:** Arvoisa puhemies! Aluksi haluan kiittää tämän kansalaisaloitteen tekijöitä siitä, että lentoliikenteen aiheuttamat päästöt nostetaan esille. Tässä aloitteessa ehdotetaan, että eduskunta ryhtyy lainvalmisteluprosessiin matkustajakohtaisen lentoveron säätämiseksi Suomessa. Matkustajakohtaisen lentoveron tulisi määräytyä siten, että saavutettaisiin mahdollisimman tehokas ympäristöpoliittinen ohjausvaikutus. Aloitteen mukaan lainvalmistelussa tulisi selvittää, voidaanko matkustajakohtaisen lentoveron suuruudessa ottaa huomioon erityyppisten lentojen ilmastovaikutukset ja voidaanko verotuottoja ohjata ympäristöpoliittisesti.

On aivan totta, että lentoliikenne aiheuttaa noin 2 prosenttia maailman hiilidioksidipäästöistä, joista kansainvälisen lentoliikenteen osuus on noin 1,3 prosenttia. Lentoliikenteen voimakkaan kasvun vuoksi päästöt kasvavat moninkertaisiksi, ellei ryhdytä entistä tehokkaampiin toimenpiteisiin päästöjen vähentämiseksi.

Lentoliikenteen päästöjen vähentäminen on osin vaikeampaa kuin muun liikkumisen, lähinnä koska puhtaasti sähkömoottoreihin perustuvaa lentoliikenneteknologiaa ei ole

näillä näkymin nopeasti tulossa markkinoille, toisin kuin tieliikenteessä ja laivaliikenteessä. Vaihtoehdoksi lentoliikenteen päästöjen vähentämisessä jäävät siis energiatehokkuuden parantaminen sekä fossiilisten polttoaineiden korvaaminen kestävästi tuotetulla biopolttoaineella tai esimerkiksi ilmasta otetulla, hiilestä tehdyllä polttoaineella.

Ruotsissa tuli voimaan lentomatkavero 1.4.2018. Veron määrä on porrastettu kolmeen luokkaan lopullisen määränpään mukaan, noin 6 eurosta noin 39 euroon. Lentoveron tarkoitus on vähentää lentämisen ilmastovaikutusta laittamalla lentoliikenne maksamaan suuremman osan ilmastokustannuksista sekä näyttämään esimerkkiä muille maille. Lentoveron ympäristövaikutukset Ruotsissa ja yleensä muuallakin nykyisin sovellettavalla verotasolla ovat vaatimattomat. Ruotsin lentovero on niin alhainen ja sen lentomatkailua vähentävä vaikutus on niin vähäinen, että hiilidioksidipäästöt eivät sen vaikutuksesta juuri ole vähentyneet.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa, mihin kaikki hallituspuolueet ovat yhdessä sitoutuneet, on huomioitu myös lentoliikenteen aiheuttamat päästöt. Suomi tukee päästökaupan laajentamista kaikkiin lentoliikenteen ilmastoon vaikuttaviin päästöihin. Vaihtoehtoisesti voidaan myös selvittää lentopolttoaineen veron tai lentomaksun käyttöönottaminen koko EU:n laajuisesti tai globaalisti.

Raskaan liikenteen ja lentoliikenteen siirtymää kestävään biopolttoaineen käyttöön edistetään. Suomi tulee käyttämään tähteistä ja jätteistä valmistettavaa kestävää biopolttoainetta ensimmäisten joukossa, ja Suomi tulee ottamaan paikan kestävän ilmailun eturintamassa. On ilo todeta myös se, että Finnair on investoimassa synteettisiin polttoaineisiin eli elektrolyysilla hiilineutraalisti tuotettuun polttoaineeseen, joka korvaa fossiilisten osuutta. Finnair ja Neste ovat tiedottaneet tänään, että ne ovat sopineet uusiutuvan polttoaineen käytöstä Finnairin lentotoiminnassa. Yhteistyö lisää asteittain selvästi uusiutuvan lentopolttoaineen käyttöä Finnairin Helsinki-Vantaalta lähtevillä lennoilla.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi tavoittelee lentoliikenteessä sekoitevelvoitteen avulla 30 prosentin osuutta kestäville biopolttoaineille vuonna 2030. Suomi tulee jatkamaan aktiivista työtä lentoliikenteen päästöjen vähentämiseksi niin EU-tasolla kuin kansainvälisesti järjestöjen kautta.

SDP kannattaa lentoliikenteen päästöohjauksen vahvistamista laajentamalla päästökauppaa koskemaan kaikkia lentoliikenteen päästöjä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Otetaan tähän väliin valtiovarainministeri Kulmuni.

17.27 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni:** Arvoisa puhemies! Hallituksella on kunnianhimoinen tavoite päästöjen vähentämiseksi, ja se koskee myös lentoliikennettä. Hallitusohjelman mukaan Suomi tukee päästökaupan laajentamista kaikkiin lentoliikenteen ilmastoon vaikuttaviin päästöihin. Hallitus pitää siten päästökauppaa ensisijaisena keinona vähentää lentoliikenteen hiilidioksidipäästöjä. Hallitus on myös sitoutunut vaihtoehtoisesti selvittämään lentopolttoaineen veron tai lentomaksun käyttöönottamista EU-tasolla tai globaalisti. Selvää on, että globaali ratkaisu olisi ilmastonmuutoksen torjumiseksi ensisijainen.

Ilmastonmuutoksen torjuminen on yhteinen hanke myös eurooppalaisella tasolla. EU-komissio julkaisikin loppusyksyllä Green Deal -ohjelman, johon sisältyy niin päästökauppaa kuin energian verotusta koskevia kirjauksia. Ohjelmassaan komissio on ilmoittanut

selvittävänsä lentoliikenteen päästökaupan ilmaisjaon kaventamista. Tätä asiaa koordinoidaan yhdessä ICAOn eli Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön kanssa. Esitystä asiasta odotetaan kesällä 21. Samoin komissio on ilmoittanut myös selvittävänsä lentoliikenteen polttoaineiden verotuskohtelua siinä yhteydessä, kun se valmistelee energiaverodirektiivin muita muutoksia, joissa otettaisiin nykyistä paremmin huomioon ilmastovaikutukset. Tämän direktiivin muutosehdotuksen komissio on luvannut antaa kesällä 21. Myös OECD-tasolla harkitaan lentoliikenteen hiilipäästöjen hinnoittelun selvittämistä.

Eräs tärkeä keino vähentää lentoliikenteen päästöjä on tietenkin lisätä biopolttoaineiden käyttöä. Hallitusohjelman mukaan, kuten tässä edellä tulikin mainittua, raskaan liikenteen ja lentoliikenteen siirtymää kestävien biopolttoaineiden käyttöön edistetään, eli kestävästi tuotettuja nestemäisiä biopolttoaineita ohjataan erityisesti raskaan liikenteen ja lentoliikenteen käyttöön. Lentoliikenteessä tavoitellaan sekoitevelvoitteen avulla 30 prosentin osuutta kestäville biopolttoaineille vuonna 2030. Biopolttoaineiden käyttö vähentää päästöjä, kun fossiilisia polttoaineita korvataan uusiutuvilla polttoaineilla, ja sekoitevelvoitteen vaikutukset on myös helpompi arvioida kuin mahdollisten verotoimien vaikutukset. Lisäksi sekoitevelvoitteen kaltaiset ohjauskeinot luovat myös merkittävän markkinasignaalin, millä voidaan edistää investointeja biopolttoaineiden lisäkapasiteettiin sekä tutkimukseen ja kehitykseen. Sekoitevelvoite vaikuttaa hintoihin itse asiassa jonkin verran myös veronomaisesti, mutta samalla se tosiasiallisesti myös vähentää päästöjä. Lentoliikenteen sekoitevelvoitetta koskeva lainsäädäntö on tämän hetken arvion mukaan valmisteilla ensi vuoden aikana, ja tätä vielä täytyy taustaselvittää lisää, kuten uusia toimia yleensäkin.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Päästöjen vähentäminen on kansainvälinen projekti myös lentoliikenteen osalta, ja tämän takia hallitusohjelmassa on painotettu ennen kaikkea EU- ja globaalitason ratkaisuja. Yksittäisillä kansallisilla veroilla voi olla seurauksia, joita on vaikea arvioida ja jotka eivät välttämättä johda päästöjen tosiasialliseen vähentämiseen, joten verot eivät tässä suhteessa ole aina välttämättä se tehokkain ratkaisu.

17.30 **Niina Malm sd:** Arvoisa puhemies! Haluan kiittää myös tämän kansalaisaloitteen tekijöitä ja kaikkia aloitteen allekirjoittaneita kansalaisia siitä, että olette tuoneet lentoliikenteen päästöt keskusteluun. Ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi on kyettävä tarkastelemaan kaikkia päästöjä erityisesti koskien liikennettä ja keskusteltava siitä, miten voisimme toimia paremmin ja kehittyä. Kiitos siitä, että olette olleet aktiivisia ja tänään saamme täällä eduskunnassa keskustella aiheesta.

Aluksi on syytä todeta, että Suomi on tehnyt tähän asti hyvin aktiivista työtä lentoliikenteen päästöjen vähentämiseksi. On tärkeää, että päästöjen vähentämistä ajetaan kansainvälisin sopimuksin niin EU:n kuin globaalillakin tasolla. Tästä löytyy hallitusohjelmastakin kirjaus, jossa tahtotilana on selvittää EU:n laajuisesti lentopolttoaineen veron tai lentomaksun käyttöönottamista.

Lentoliikenne aiheuttaa tällä hetkellä noin 2 prosenttia kaikista maailman hiilidioksidipäästöistä. Lentoliikenne on kuitenkin voimakkaasti kasvava ala, ja päästöjen osuus uhkaa kasvaa moninkertaiseksi, jos keinoja niiden hillitsemiseksi ei nyt keksitä. Kokemukset kertovat, että kansallisen lentoveron sijasta tehokkaampi keino on ensisijaisesti kehittää biopolttoaineita. Lentoliikenteen päästöjä pyritään ensisijaisesti vähentämään lisäämällä kestävästi tuotettujen biopolttoaineiden käyttöä lentoliikenteessä. Esimerkiksi sekoitevelvoitteella lentoliikenteen polttoaineille voidaan edistää tätä.

Ruotsissa, kuten jo mainittiin, lentovero on otettu käyttöön, ja sen vaikutukset hiilidioksidipäästöihin ovat olleet hyvin vaatimattomat. Myös muissa maissa on ollut samankaltaisia kokemuksia. Hiilidioksidipäästöt eivät itse asiassa ole sen vaikutuksesta vähentyneet juuri lainkaan. Ruotsalaiset ovat kyllä vähentäneet lentomatkustamista, mutta vaikutus on ollut esimerkiksi viime vuoden tammi—syyskuussa 4 prosenttia vähemmän verrattuna edellisvuoteen. Ruotsalaisten lentomatkat kotimaahan ja kaukokohteisiin ovat vähentyneet 8 prosenttia. Vaikutukset ovat siis olleet melko pieniä.

Pidän lentoverosta keskustelua kannatettavana koko EU:n tasolla, mutta tehokkuuden kannalta katse kannattaisi kohdistaa nyt päästöjen vähentämiseen ensisijaisesti biopolttoaineita kehittämällä. Biopolttoaineiden yleistymistä estää tällä hetkellä niiden vähäinen saatavuus ja korkea hinta, joka osittain johtuu tavoitteiden ja politiikkaohjauksen puutteesta. Nyt hallitusohjelmassa oleva sekoitevelvoitteen edistäminen on yksi avainratkaisu tähän ongelmaan.

Arvoisa puhemies! Finnair on tänään julkistanut vastuullisuussuunnitelman, jonka mukaan yhtiö aikoo puolittaa nettopäästönsä vuoden 2025 loppuun mennessä ja saavuttaa hiilineutraaliuden viimeistään 2045 mennessä. Nämä ovat selvästi lentoalan yleisiä tavoitteita tiukemmat tavoitteet, ja Finnairin suunnitelma on todella kunnianhimoinen. Finnair on solminut myös yhteistyösopimuksen Nesteen kanssa uusiutuvien lentopolttoaineiden käytön lisäämiseksi. Kumppanuus Nesteen kanssa tukee uusiutuvien lentopolttoaineiden tuotantoa Suomessa, mikä on keskeistä uusiutuvien lentopolttoaineiden käytön laajentamiselle ja hinnan laskemiselle tulevaisuuden lentotoiminnan tarpeisiin. Nämä ovat upeita uutisia, ja onkin hienoa, että suomalaiset yhtiöt ovat maailman ensimmäisten joukossa kehittämässä lentoliikenteestä ympäristöystävällisempää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tässä näytti olevan tarvetta tämmöiseen lyhyeen debattiin ministerin puheenvuoron jälkeen, joten olkaa hyvä ja painakaa V-painiketta, ketkä haluavat osallistua keskusteluun.

17.34 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää osaltani lämpimästi kansalaisaloitteen tekijöitä. Tämä on hyvin tärkeä asia, että tuodaan keskusteluun ilmastonmuutoksen torjuminen myös tämän lentoliikenteen osalta, jonka tiedämme olevan merkittävä päästöjen aiheuttaja. Halusin käyttää tämän puheenvuoron tässä yhteydessä todetakseni, että valtiovarainvaliokunnassa ja sen verojaostossa tulemme käsittelemään tämän aloitteen asianmukaisesti tässä kevään aikana. Kuulemme asiantuntijoita, varmasti perusteluja puolesta ja vastaan, ja katsomme kansainvälisiä käytäntöjä ja kokemuksia ja kaikkea tätä, ja aloite saa tietenkin eduskunnassa asianmukaisen käsittelyn.

Ministeri Kulmuni tässä edellisessä puheenvuorossaan mielestäni hyvin kuvasi yhteisesti sovittua hallitusohjelman linjaa, jossa ei vähätellä tätä ongelmaa mutta puututaan siihen monin eri tavoin ja hyvin voimakkaasti nimenomaan Euroopan unionin ja globaalilla tasolla, mikä on mielestäni tärkeää. Tässä tuli edellisessä puheenvuorossa hyvin ilmi myös tämä iloinen uutinen Finnairilta, joka tekee varsin kunnianhimoisia suunnitelmia tällä hetkellä päästöjen torjumiseksi, ja se on tietenkin myönteinen asia.

Tässä vaiheessa, puhemies, nimenomaisesti toivon, että me kaikki täällä eduskunnassa tähän tavoitteeseen sinänsä sitoudumme, että ilmastonmuutosta torjutaan ja myös lentoliikenteen päästöjä hillitään, ja tosiaan käsittelemme sitten asianmukaisesti tämän aloitteen meillä verojaostossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Puhemiehen virheen vuoksi tuli vähän pitkä puheenvuoro.

17.36 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitokset ministeri Kulmunille erinomaisesta vastauksesta. Tietysti tässä kun osan hallituskumppaneistakin puheenvuoroja olen kuunnellut, niin vähän hämmästelen tätä suhtautumista, koska kyllä olemme selkeästi sopineet hallitusohjelmassa, mitkä ovat ne toimenpiteet, joilla lentoliikenteen päästöjä pyritään leikkaamaan, ja myös verolinjauksista on sovittu hallitusohjelmassa, ja siellä ei kyllä tällaista lentoveroa mainita.

Pidän tärkeänä kuitenkin, että näistä globaaleista ja EU-tasoisista ratkaisuista käydään keskustelua, mutta kaikista tärkeintä olisi nyt saada sitä biokerosiinia lentokoneiden tankkiin keinolla millä hyvänsä. Se on sellainen aito ratkaisu, jolla niitä päästöjä kyetään leikkaamaan. Ja toinen juttu: tietysti täytyy tukea myös uusien, vähäpäästöisempien konetyyppien käyttöönottoa, koska tätäkin kautta aidosti päästään päästöjä leikkaamaan.

Mutta kansallisella lentoverolla me ainoastaan ampuisimme omaa matkailuelinkeinoamme jalkaan.

17.37 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset aloitteen tekijöille. Ilmastonmuutos on vakava asia, ja se vaatii johdonmukaista ja pitkäaikaista linjaa haittojen vähentämiseksi.

Yksittäinen Suomeen kohdistuva lentovero ei ole kuitenkaan siihen oikea tie. Lentovero heikentäisi Suomen matkailua ja houkuttelevuutta yrityksille sijoittua Suomeen, mikä heikentäisi Suomen talouden tilannetta ja kilpailukykyä maailmalla. Ja se, jos lentäminen tehdään hankalammaksi, voi myöskin rajoittaa suomalaisten jäämistä asumaan Suomeen. Se myöskin rajoittaa perheiden vapaata liikkumista. Monet perheet tekevät kerran vuodessa tai kerran kahdessa vuodessa sen oman matkansa ulkomaille, ja nimenomaan heihinhän tämä kohdistuisi. Eihän se niillä, joilla on varaa lentää tai jotka työn puolesta lentävät, tuntuisi, [Puhemies koputtaa] mutta nimenomaan keskituloiset ja pienemmillä varoilla toimeen tulevat perheet tässä häviäisivät.

17.38 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on tosiaan sitoutunut tekemään maastamme hiilineutraalin vuoteen 2035 mennessä. Tässä aiemmin mainittiin hallitusohjelma, ja mehän tiedämme sen, että yksin hallitusohjelmassa kerrotut keinot eivät vielä vie meitä tähän tavoitteeseen. Tämä tavoite on meidän yhteinen, ja meidän täytyy löytää yhä lisää niitä keinoja, jotta me pystymme torjumaan ilmastokriisiä ja olemaan hiilineutraali 2035. Lentämisen, jolle on vaihtoehtoja, vähentäminen on yksi niitä keinoja, jotka vähentävät tehokkaasti päästöjä. Lentämiselle vaihtoehtoja ovat esimerkiksi etäyhteyksien käyttäminen, lähimatkailu tai junamatkailu.

Lapin matkailun näkökulmasta ajattelen, että on aika hullua, että lentäminen Helsingistä Keski-Eurooppaan on halvempi vaihtoehto kuin yöjuna Lappiin. Eikö meidän kansallisilla päätöksillä kannattaisi tukea kestävää matkailua, missä me suosimme omia, uskomattoman kauniita matkailukohteitamme [Puhemies koputtaa] emmekä suosi lentämistä maamme ulkopuolelle?

17.39 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivottavasti keskustan linja ja demareitten linja pitää tässä, [Eduskunnasta: Se pitää!] koska oikeasti tässä

aatteellisessa veroruoskimisessa ei ole mitään järkeä. Tässä ovat monet, monet puhuneet, miten tässä tulee käymään: ilmasto ei pelastu, mutta pienituloiset ja keskituloiset joutuvat maksamaan tämän.

Olen ihmetellyt tässä lentoverokeskustelussa pitkän, pitkän aikaa, että meillä ei ole missään vaiheessa puhuttu esimerkiksi charterlentojen verottamisesta. Paljon järkevämpää meidän olisi ottaa paljon isompi summa niiltä, jotka lentelevät taivaalla suihkareilla käytännössä katsoen yksinään — jos ei oteta lukuun niitä, ketkä sitä lentokonetta ohjaavat, eli miehistöä. Me puhumme koko ajan siitä porukasta, mikä joutuu ahtautumaan sinne 300 muun ihmisen kanssa sen kerran vuodessa, kun pääsee lentokoneella lentämään. Joka ikisen tässä salissa on pakko tajuta, [Puhemies koputtaa] että jos laitetaan kaksikymppiä johonkin lentoveroon, niin se ei muuta tätä tilannetta millään tavalla.

17.40 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lentojen päästöjä pitää vähentää kaikin mahdollisin tavoin. Meillä olisi kuitenkin nyt jo käytössä lentojen kompensointi. Suomessa Poliisihallitus on kuitenkin tulkinnut, että kompensaatioiden tarjoaminen on vastikkeetonta ja siksi laitonta ilman rahankeräyslupaa. Yksi yritys on otettu tikun nokkaan ja rikossyyteen kohteeksi, valtioyhtiö Finnairille on soitettu ja kielletty kompensointi, kun samaan aikaan on yrityksiä, joiden toimintaan ei puututa mitenkään. Tämä on omituista ja kestämätöntä.

Kompensointi on tulossa pakolliseksi reilun viiden vuoden kuluttua, ja USA ja EU-maat ovat pilotoimassa kompensoinnista jo ensi vuonna. Siksi tarvitsemme pikaista korjausta rahankeräyslakiin. Harmillisesti rahankeräyslain uudistus tuli voimaan juuri viime viikolla eikä se korjaa tätä ongelmaa. Hienoa on sen sijaan se, että hallitus on tarttunut tähän asiaan kiireellisesti. Sen takia haluaisinkin kysyä valtiovarainministeri Kulmunilta: miten ja millä aikataululla sparraatte hallitusta korjaamaan tämän epäkohdan, jotta jokainen halukas kansalainen voi kompensoida lentomatkansa?

17.42 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kansalaisaloite tyypillisesti tuo esiin jonkin epäkohdan tai uudistustarpeen. Aloite ehkä teknisesti sellaisenaan ei ole toteuttamiskelpoinen, mutta kun tavoitteet ovat hyviä, saadaan asia liikkeelle sen avulla. Näin uskon tässäkin käyvän, että valtiovarainvaliokunta ja sen verojaosto tutkivat asian kaikkinensa ja pystyvät ehkä hallitusohjelmaa pidemmälle vieden katsomaan ne reitit, millä voidaan päästökauppaa laajentaa lentoliikenteessä, miten lisätä biopolttoaineita ja miten mahdollisesti sitten myös Euroopan laajuisilla ratkaisuilla tähdätä tällaiseen matkustajakohtaiseenkin lentoveroon. Mutta on hyvä miettiä sekä se aikataulu että juuri Suomen maantieteelliset olot, kun näitä ratkaisuja ja linjoja valmistellaan.

Valiokuntavalmistelussa on sekin hyvä puoli, että voidaan koota mahdollisimman laaja rintama, niin että ei pelkästään hallitus—oppositio-välillä keskustella vaan koetettaisiin hakea semmoista yli vaalikauden ulottuvaa yksimielisyyttä, miten näitä lentoliikenteen päästöjä todella kestävästi vähennetään. [Puhemies koputtaa] Siinä yhteydessä varmaan on hyvä miettiä myös tätä edustaja Laakson matkailun arvonlisäverokysymystä. [Puhemies: Aika!] Meillä on ehkä vähän liian iso vyöhyke jätetty kokonaan verotuksesta vapaaksi.

17.43 **Jari Koskela ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lentämisestä puhuttaessa pitää ehkä miettiä myöskin sitä, miksi ylipäätään lennetään. Suomen kohdalla tässä on mukana kansainvälinen bisnes — 90 miljardia on meidän vientitulojen arvo, ja siinä

saatetaan menettää. Ja tietysti on sosiaalinen kysymys myöskin, että pienituloiset eivät pysty lentämään.

Kansalaisaloitteessa on puhuttu kotimaan lentoliikenteen suitsimisesta ja verrattu Ruotsiin. Ruotsin tilanne on aivan toisenlainen. Siellä on suurin osa väestöstä Tukholmasta etelään, ja meillä paljon tasaisemmin, ja se on isompi maa muutenkin. Tässä on semmoinen pieni pelko ja vaara, että kun kotimaan lentoja ruvetaan rajoittamaan, niin ihmiset ajavat sitten autolla pitempiä matkoja. Siinä on äkkiä 300—400 kilometriä, kun mennään Helsinki-Vantaalle, ja saattaa olla, että ilma saastuu entistä enemmän.

No ylipäätänsä lentämisestä puhuttaessa on hyvä muistaa, että se on globaalia ja ilmastonmuutos on myöskin globaali, ja silloin tarvitaan maailmanlaajuisia ratkaisuja. Tässäkin on hyvä muistaa, että suurinta kasvua on lentämisen kohdalla Aasiassa.

17.44 **Matias Marttinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää kansalaisaloitteen laatijoita siitä, että eduskunta pääsee käymään tärkeästä asiasta tänään keskustelua. Haluan todeta kyllä heti sen jatkoksi, että suhtaudun varsin kriittisesti tällaisiin yksittäisiin pisteveroihin, mitä myös tämmöinen kansallinen lentovero edustaa, sillä sen ohjausvaikutukset voivat olla hyvinkin erilaisia, eivät välttämättä ollenkaan sellaisia, mitä sillä verolla itsessään on haettu.

Herra puhemies! Me tiedämme Ruotsin kokemuksesta muun muassa sen, että lentoyhtiöt ovat siirtäneet Ruotsista veron myötä lentoja kolmansiin maihin, jolloin tämä tilanne voi johtaa siihen, että matkustajat lentävät ensin kolmanteen maahan ja siitä edelleen toiseen maahan, jolloin itse asiassa ensinnäkään vero ei johda siihen, että päästöt pienenevät, vaan pikemminkin päästöt kasvavat. Näin ollen olemme kannattaneet sitä, että Euroopan laajuisesti päästökauppaa kehittämällä lentoliikenne tuodaan entistä vahvemmin päästökaupan piiriin, jolloin se, joka saastuttaa, myös maksaa.

17.45 **Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On erittäin hyvä, että lentoliikenteen päästöjä pyritään vähentämään. Niin tuleekin tehdä, se on meidän kaikkien tavoite. Mutta onko kansallinen lentovero paras tapa tähän päämäärään pääsemiseksi? Mielestäni ei. Keskusta on sitoutunut hallitusohjelmaan täysillä, ja toivon itse vilpittömästi, että kaikki muutkin hallituspuolueet sitoutuvat tähän hallitusohjelmaan, mitä ministeri Kulmuni ansiokkaasti toi esille.

Edustaja Laaksokin halusi keskustan linjauksia painottaa. Keskusta ei siis kannata kansallisen lentoveron käyttöönottoa. Sen sijaan me haluamme etsiä muita ratkaisuja teknologian kautta lentoliikenteen päästöjen vähentämiseksi. Tällaisia olisivat esimerkiksi vaikkapa kehittyneet biopolttoaineet ja lentoliikenteen sähköistäminen, josta itse sain eilen olla paneelissa keskustelemassa, ja myöskin muita teknologian ratkaisuja voi löytyä.

Omasta puolestani haluan kiittää myöskin Finnairia vastuullisuussuunnitelmasta, [Puhemies koputtaa] jonka he ovat julkistaneet. Tällaisia ratkaisuja me tarvitsemme tulevaisuudessa. [Sheikki Laakso: Hyvä!]

17.47 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen tavoitteet hiilineutraalisuuden saavuttamisesta ovat erittäin kunnianhimoiset, ja nyt EU pyrkii myös kiristämään omia hiilineutraalisuustavoitteitaan uuden komission myötä. Suomihan on niitä kovin voimakkaasti ajanut.

Edustaja Marttinen tässä edellä kuvasi kuitenkin hyvin sitä, minkä vuoksi tällainen yksittäinen vero kansallisesti käyttöön otettuna ei välttämättä johda toivottuun lopputulokseen. Sen sijaan järkevämpää olisi pyrkiä laajentamaan esimerkiksi päästökauppaa lentoliikenteessä, jolloin todellakin se maksu ohjautuu päästöihin, ei varsinaiseen liikkumismuotoon.

Samanaikaisesti täytyy ilahtuneena todeta, että meidän kansallinen lentoyhtiömme Finnair on tänään ilmoittanut pyrkivänsä hiilineutraaliuteen jo vuonna 2045, mikä on kohtuullisen kunnianhimoista, kun ajatellaan, että kyse on lentoliikenteestä. Siinä mielessä nimenomaan nähdään, että se hinta on erittäin vaikuttava tekijä ja ohjaa myös siihen, että uusiutuvat polttoaineet voisivat paremmin ja nopeammin yleistyä myös lentoliikenteessä.

17.48 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse haluan kiittää jokaista ihmistä, joka on ollut allekirjoittamassa ja työskentelemässä tämän kansalaisaloitteen puolesta, sillä tämän aloitteen viesti on todella tärkeä: lentämisen päästöjä pitää saada alas. Itse asiassa tämä Finnairin tämänpäiväinen ilmoitus kertoo jo siitä, että tämä kansalaisaloite ja kansalaiskeskustelu ovat jo vaikuttaneet ja lentoliikenteen puolella ollaan hereillä. Sillä samaan aikaan kun maailma taistelee ilmastonmuutoksen torjumiseksi, lentämisen päästöt kasvavat jatkuvasti, ja lentäminen on liikennemuodoissa vapaamatkustaja, eikä tässä kyllä ole mitään järkeä.

Hinnan tulisi ohjata nykyistä vahvemmin matkustajia ilmastoystävällisempiin liikkumistapoihin, ja tämänhän myös hallitusohjelma selkeästi tunnistaa. Tällä hallituksella on maailman kovimpia ilmastotavoitteita. Jos tai kun hallitusohjelmaan kirjatut toimenpiteet eivät tämän tavoitteen saavuttamiseen riitä, tehdään niitä toimia lisää, ja tämän me kaikki yhdessä ymmärrämme. Eikä mikään sektori ole tietenkään tässä kohtaa suljettuna ulkopuolelle.

17.49 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa esitettyä mallia lentoverosta ei pidä hyväksyä. Lentovero erityisesti vain kansallisesti toteutettuna on tyyppiesimerkki ilmastoturhakkeesta. Ilmastoturhake on päästövähennysvaikutukseltaan minimaalinen mutta hyvinvointimme kannalta haitallinen ja kallis toimenpide. Ilmastoturhakkeiden avulla ei minimoida kustannustehokkaasti päästöjä vaan maksimoidaan kurjuutta. Lentoverolla ostettaisiin hyvää omaatuntoa siitä, että teemme oman osamme ilmastotalkoissa. Siltä se voi tuntua.

Lentovero olisikin eräänlainen nykyajan anekauppa, jossa hyvätuloiset voisivat ostaa itselleen parempaa omaatuntoa lentämisestä. Keski- ja pienituloisiin tämä iskisi rankimmin. Pahimmillaanhan lentovero voisi estää lentoliikenteen teknologian kehittymistä, koska se kohdistuisi tähän itse liikkumismuotoon, erityisesti sähköisen lentämisen kehittymistä. Suomi voi olla kokoaan suurempi ilmastotekijä juuri puhtaassa teknologiassa, jos sitä ei tällaisella ylimääräisellä verotaakalla estetä.

17.50 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutoksen oikeudenmukainen ratkaiseminen on meidän kaikista suurin haaste, ja lentämisen verottamisessa on kyse siitä. Käytännössä tällä hetkellä yhteiskunta tukee hyväosaisten ja ennen kaikkea kaikista eniten lentävien liikkumista muiden kustannuksella. Onko se oikein? Ei ole. Onko se täällä jonkun mielestä sosiaalisesti oikeudenmukaista? Toivottavasti ei ole.

No, tietenkin olisi toimivinta, että meillä olisi käytössä kansainvälinen verotus, joka estää tämän, että lentoliikenne on vapaamatkustaja. Mutta matkalla sinne me tarvitsemme kansallisia toimia. Eiväthän ne kansainväliset toimet missään tyhjiössä meidän käsiimme tipu, vaan me tarvitsemme edelläkävijämaita. Tämän on todennut esimerkiksi juuri tänä vuonna Suomen Kuvalehdessä vero-oikeuden emeritusprofessori Esko Linnakangas, joka on siis kääntynyt kannattamaan tätä kansallista veroa. Hän on hyvin tuonut esille, että pitää avata pää ja sillä tavalla myös saadaan laajoja kansainvälisiä toimia esimerkiksi EU:ssa käyttöön.

17.51 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puhuitte, edustaja Kivelä, että lentokoneella lentäminen olisi ainoa, mitä ollaan tuettu verovaroin, elikkä että me annettaisiin sille ihan eri tavalla hyötyä. Elikkä puhuitte vapaamatkustajasta verotuksessa. Täytyy ottaa huomioon, että laivaliikenteeseenkin annetaan verotukia tällä hetkellä, aivan sama homma, ja veroilla me kustannamme aika hyvin rautatieliikenteenkin. Ei se omillaan pyöri. Eli ei lentoliikenne oikeasti ole sen ihmeellisempi vapaamatkustaja kuin laiva ja rautatietkään.

17.52 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On nykyisessä maailmantilassa väärää ohjausta, että junalla kulkemista verotetaan ankarammin kuin lentämistä, vaikka lentämisen päästöt ovat moninkertaiset. Lentoliikenteen määrä on kasvanut vuosittain Suomessa lähes 10 prosenttia, mikä myös kuvastaa lentoliikenteen kasvavaa ympäristö- ja ilmastokuormaa.

Sitten tästä mahdottomasta tai rankasta, vai miten se oli, taakasta, joka kohtaa köyhiä: 40—60 euron hintainen on lentovero, joka Ruotsissa on. En usko, että se summa estää kenenkään lentämistä.

Yksi aloite, jonka voisimme lisäksi tehdä lentopäästöjen vähentämiseksi, on valtion matkustusohjesäännön päivittäminen huomioimaan matkustamisen vähentäminen. Siinä voisi esimerkiksi yhdistää matkustamista lomapäiviin, edistää etätyömahdollisuuksia ja huomioida päästökompensaatiot ja -vähennykset.

Kiitos vielä Finnairille näistä avauksista, jotka tänään olette tehneet.

17.53 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Hopsu edellä ehkä hiukan kuvasi myös sitä, minkä takia tämä ei välttämättä ole kovin tehokas vero vähentämään lentoliikenteen päästöjä edes lyhyellä tähtäimellä, jos veron vaikutus ei ole se, että se vähentäisi lentämistä. [Keskustan ja perussuomalaisten ryhmistä: Juuri näin!]

Kun ajattelemme lentoliikenteen päästöjen vähentämistä, pitäisi ajatella sellaisia keinoja, jotka mahdollistavat lyhyellä tähtäimellä esimerkiksi päästöjen kompensoinnin, joka täällä myös hyvin otettiin esille. Toivottavasti hallitus edistää lainsäädännön, vähintään tulkintojen muutoksia pikaisella aikataululla, jotta tämä olisi mahdollista, ja sitten EU-tasoisesti päästökaupan mahdollista laajentamista, joka ajaisi siihen, että lentoliikenteeseen kannattaisi kehittää puhtaisiin teknologioihin perustuvia polttoaineita vielä nopeammalla aikataululla ja että saadaan ne nopeammin yleistymään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt vielä edustaja Kiviranta, ja sitten ministeri Kulmuni keskustelun pohjalta käy yhteenvedon.

17.54 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos Suomi ottaisi oman lentoveron käyttöön, se voisi aiheuttaa liikenteen suuntautumista ulkomaisille kilpaileville lentoasemille Helsinki-Vantaan asemesta. Lentovero heikentäisi selvästi Helsinki-Vantaan ja Finnairin kilpailukykyä.

Mitä tulee EU-alueen lentoveroon, siinäkin on otettava huomioon liikenteen mahdollinen siirtyminen EU-alueen ulkopuolelle, jolloin EU-valtioiden lentokentät kärsisivät suhteessa EU:n ulkopuolisiin kenttiin kuten Lontoon kenttiin, Moskovaan, Istanbuliin, Dubaihin, Abu Dhabiin ja Dohaan.

Jotta lentovero voisi todella toimia, tulisi sen olla täysin globaali. Realistina on kuitenkin todettava, ettei ole todennäköistä, että kaikki keskeiset toimijat suostuisivat tällaisen veron käyttöönottamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten ministeri Kulmuni, 3 minuuttia.

17.55 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia myös omalta osaltani kansalaisaloitteen aktiivisille tekijöille. On erittäin merkittävä asia parlamentaarisessa demokratiassa, että saamme keskustella monenlaisista kansalaisaloitteista.

Sitten itse tässä salikeskustelussa olleisiin asioihin:

Täällä tuli kysymys rahankeräyslakiin liittyen, ja toki se on sisäministerin vastuulla oleva asia, enkä valitettavasti osaa rahankeräyslain kaikkiin yksityiskohtiin vastata. Kaiken kaikkiaan siitä kompensaatiomekanismista, mihin myös kysyjä viittasi: meillä ei valitettavasti ole kovinkaan kehittyneitä kompensaatiomarkkinoita vielä olemassa, ja myöskään markkinamekanismi ei siellä vielä toimi, joten varmasti siinä on vielä kehittymisen mahdollisuuksia paljonkin olemassa.

Sitten haluan nostaa esille sen — kun tietenkin vertaamme aina, että mitenkä muualla on toimittu — että tietojemme mukaan Ruotsissa, jossa on ollut kansallinen lentovero nyt jonkin aikaa voimassa, sen veron ensimmäisen puolen vuoden aikana lennot Ruotsissa, lyhyet lennot, pääasiassa kotimaiset lennot, kylläkin olivat vähentyneet, mutta sitten pidemmän matkan lennot olivat tuona aikana kyllä edelleenkin jatkaneet kasvuaan.

Arvoisat kansanedustajat! Ehkäpä haluan vielä lopuksi muistuttaa siitä, että hallitusohjelmahan on yksi maailman kunnianhimoisimpia ilmastomielessä. Hiilineutraalisuustavoitteemme vuoteen 2035 mennessä on ennenkuulumaton, ja siitä saamme paljon kehuja ja mielenkiintoa maailmalta, ja se tietenkin edellyttää meiltä myös varsin kunnianhimoisia toimia, joita hallitusohjelmaan onkin paljon listattu. Tietenkin hallitusohjelma lähtee siitä, että päästökauppajärjestelmää pystyttäisiin laajentamaan myös lentoliikenteeseen. Ilmastoon vaikuttaviin päästöihin me odotamme mielenkiinnolla komission esityksiä paitsi energiaverodirektiiviin liittyen, myöskin ilmaisjaon kaventamisesta lentoliikenteen päästökauppaan liittyen.

Sitten tietenkin tämä sekoitevelvoitekysymys on erittäin tärkeä ajatellen meidän lentoliikennettä ja sitä tekniikkaa ja niitä yrityksiä, jotka ovat Suomessa sitä kehittäneet jo varsin pitkään. Sen avulla, mitä hallitus on linjannut ja mitä eduskuntakin pääsee sitten ensi vuonna käsittelemään, pystytään paitsi saamaan sekoitevelvoite sinne 30 prosenttiin, myös luomaan uutta bisnestä tähän maahan, uusi markkinasignaali siitä, ja saamaan päästöjä alas. Kyllä tietenkin myös lentoliikennekerosiiniinkin ajateltu sekoitevelvoite tosiasiallisesti toimii hieman veronomaisesti.

Eli eduskunta varmasti jatkaa myös tämän kansalaisaloitteen jälkeen keskustelua lentoliikenteen päästöjen vähentämisestä.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan.

17.58 **Anders Norrback r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! Minusta on myönteistä, että tämän kansalaisaloitteen myötä voimme keskittyä yhteen ilmastonmuutoksen perusongelmaan. Kestävin ratkaisu on löytää vaihtoehtoja fossiiliselle energialle. Meidän on siirryttävä fossiilittomaan yhteiskuntaan, mutta muutoksen on tapahduttava sosiaalisesti, alueellisesti ja taloudellisesti oikeudenmukaisella ja järkevällä tavalla. Tutkimus- ja kehitystoiminta on tässä erittäin tärkeää. Tiedämme, että lentoala — esimerkiksi niin kuin me olemme kuulleet tänään Finnairiltakin — panostaa jo vaihtoehtoisen polttoaineen kehittämiseen ja tutkimukseen ja että sähkölentokoneet näyttäisivät olevan toteutumassa tulevaisuudessa, miksei lähitulevaisuudessakin. Sellaisia projekteja on meneillään. Muun muassa Vaasan lentokenttä on sellaisessa mukana, jos minun tietoni pitävät paikkansa.

Värderade talman! Finland är ett land med stora avstånd. Vidare är vi ett land som lever av export och vi har en turism som växer. Det gör att vi har ett stort behov av fungerande och snabba transporter både vad beträffar människor och varor. Är då flygskatten en lösning? Åtminstone inte nationellt. Själv tror jag mera på åtgärder som uppmuntrar och för ärenden i rätt riktning än på åtgärder som begränsar utvecklingen.

Jag motsätter mig inte en flygskatt men ser det som svårt att hitta en lösning som inte skulle inverka menligt på vår konkurrenskraft och den vägen negativt på våra möjligheter att vara föregångare när det gäller att hitta försvarbara lösningar på klimatutmaningen. För att skatten ska lyckas måste den åtminstone vara på EU-nivå, helst globalt, och utsläppshandelns betydelse ska inte heller underskattas.

18.00 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa puhemies! Tässä ensin alkuun tietysti kuuluu esittää kiitos kansalaisaloitteen tekijöille. Kansalaisaloitejärjestelmä on osoittanut tarpeellisuutensa kerta toisensa jälkeen. Sen kautta kansalaiset ovat saaneet nostettua valtakunnalliseen keskusteluun itselle tärkeiksi koettuja asioita. Vaikka asiat eivät olisi aina minulle niin mieluisia, kuten esimerkiksi tänään käsiteltävä kansalaisaloite, pidän tiukasti kiinni siitä, että kansalaisilla tulee jatkossakin olla mahdollisuus ja oikeus aloitteiden tekemiseen ja suoraan vaikuttamiseen.

Nyt käsittelyssä oleva kansalaisaloite sai kuin saikin 50 000 allekirjoitusta täyteen. Aloitteessa esitetään matkustajaan kohdistuvaa henkilökohtaista lentoveroa. Käytännössä lentoliput tulisivat siis kallistumaan kaikilla. Verotuloja ehdotetaan käytettäväksi ympäristölle parempien matkustuskeinojen kehittämiseen. Taustalla on ajatus vähentää lentämisestä syntyviä päästöjä.

Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutos on toki huolestuttava ilmiö. Suomessa meidän on kuitenkin tunnustettava rajamme sille, kuinka paljon vaikutusmahdollisuuksia ja valtaa meillä tosiasiassa on. Suomen osuus maailman hiilidioksidipäästöistä on noin 0,1 prosenttia. Lentojen osuus tuosta kokonaisuudesta lienee mitätön. [Heli Järvinen: Ja kuinka paljon suomalaisten osuus on koko väestöstä?] Olemme väestömäärältämme pieni kansa, joka asuttaa pitkien etäisyyksien maata. Olemme riippuvaisia vientitaloudesta, ja kansalaisten hyvinvointi liittyy siihen, minkä verran tuloja saamme ja yhteistä hyvää jaamme. Kaikkia

koskeva lentovero iskee juuri siihen keskituloiseen duunariperheeseen, joka tulee toimeen omillaan mutta joutuu laskemaan rahojaan.

Globaaleja toimia tulee tehdä globaalilla mittakaavalla. Yhteisistä asioista pitää pystyä neuvottelemaan kansainvälisesti EU:n, Yhdysvaltojen, Venäjän ja Kiinan kanssa, etunenässä. Lentovero on asia, josta tulisi linjata vähintäänkin EU:n sisällä. Jos yhteinen tahto puuttuu, yksipuolisilla päätöksillä ammumme vain itseämme nilkkaan. Kärsijöinä ovat etelänmatkasta haaveilevat suomalaiset ja tietysti Finnair, jonka Aasian lennot ovat koronaviruksen myötä jo nyt vastatuulessa, kuten edustaja Koponen tässä jo mainitsikin. Lopullisen päätöksen tulee kuitenkin olla viime kädessä suvereenilla Suomen valtiolla, jonka ensisijainen tehtävä on valvoa omien kansalaistensa etua. Ilmastotoimilla ei pidä kuristaa itseään kuoliaaksi ja sitä kautta ajaa tuottavaa liiketoimintaa maihin, joissa päästöjen kanssa ei olla aivan yhtä tiukkoja.

Arvoisa puhemies! Finnairilla oli oma päästökompensaatiomaksu, joka kuitenkin kaatui Poliisihallituksen tutkittua sen rahankeräyslain vastaiseksi. Jatkossa Finnair aikookin tehdä ilmastotiedostavaisille oman, kaiketi kalliimman, lipputyypin. Silloin, kun kaikki perustuu täyteen vapaaehtoisuuteen, en näe asiassa mitään ongelmaa. He, joilla on eniten mahdollisuuksia ja jotka katsovat sen eniten asiakseen, maksavat vapaaehtoisesti ylimääräisen maksun. Kaikkia koskevaa lentoveroa en kuitenkaan ole valmis tukemaan.

18.05 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Det är mycket viktigt att minska flygets utsläpp eftersom det utgör en inte oansenlig del av de globala utsläppen av växthusgaser. Utsläppen från flyget har också ökat i och med den ökande trafiken de senaste åren. Därför behövs åtgärder som minskar utsläppen både genom ny teknik, regler och andra åtgärder, men — och det är ett viktigt men — åtgärder behövs på en global nivå för att säkerställa sund konkurrens samtidigt som insatserna då får störst effekt och inte riskerar att utsläppen bara byter plats från ett land till ett annat.

Den internationella luftfartsorganisationen ICAO har därför ett mycket stort ansvar att hitta konstruktiva lösningar. Det är en sak som Finland också jobbar aktivt för. Någon kan säga att det är svårare att nå en global överenskommelse och att hänvisa till det globala arbetet bara är ett sätt att skjuta upp ifrån sitt eget ansvar, men det är inte sant. ICAO borde ta exempel av den internationella sjöfartsorganisationen IMO där man häromåret fattade beslut om ambitiösa målsättningar inom den hela globala sjöfarten. Sjöfarten har enats om att skära ner utsläppen med 50 procent fram till år 2050, vilket är ett mycket ambitiöst mål och för vilket det finns en färdplan. Utsläppsminskningar krävs av Finlands sjöfart men också av alla andra i världen så att utsläppen globalt minskar, samtidigt som man inte skapar olika situationer på olika platser i världen. Många tvivlade på att det skulle vara möjligt för sjöfarten att kunna enas om målsättningar globalt inom IMO. Att man gjorde det visar att det är möjligt. Därför behöver vi lägga i ytterligare en växel i arbetet inom ICAO.

Av den här anledningen är jag emot en nationell flygskatt eftersom den skulle vara skadlig för Finlands konkurrenskraft om inte andra inför liknande skatter, samtidigt som utsläppen skulle riskera att i värsta fall öka, för Finlands geografiska läge är inte Tysklands eller Frankrikes. Vi behöver därför flygtrafik för att nå våra handelspartner och serva den exportindustri som i förlängningen finansierar vårt välfärdssamhälle. Finland är också ett stort och avlångt land med en stor ö, Åland, som är beroende av flygtrafik för att där ska finnas näringslivsmöjligheter. Vi har inte råd att försvaga dessa regioners konkurrenskraft genom att fördyra för de här regionernas kommunikationer.

Anledningen till att jag tror att utsläppen riskerar att öka är också att Asienflygen via Helsingfors flygplats till Europa i stället kanske skulle börja flyga via Mellanöstern eller några andra flygplatser med längre flygtid och större utsläpp som följd. Finland är geografiskt på ett kort avstånd mellan exempelvis Japan och Europa och övriga Asien, vilket exempelvis Mellanöstern inte är.

Jag vill betona att det här inte betyder att jag är emot åtgärder — tvärtom — eller ens en flygskatt, men det måste komma på internationell nivå för att inte riskera att vi bara ska skjuta oss själva i foten och att utsläppen bara byter plats.

Ärade talman! Flyget kommer att ha en roll också i framtiden, och det är inte heller flyget som är problemet utan det fossila bränslet. Därför kommer det att behöva utvecklas nya drivmedel, och här är ju mycket på gång. Det framställs redan i dag biobränsle som det går att flyga på och som flera flygbolag redan använder. Här kan ännu mera göras för att stimulera övergången till att använda mera biobränslen. Den nyhet som Finnair kom med tidigare i dag, då man gav besked att man kraftigt kommer att utöka användningen av biobränsle tillsammans med Neste, är jätteviktigt och bra, och det sätter också ribban högt för andra flygbolag att ta efter.

I framtiden kommer sannolikt eldrivna flygplan att ha en betydelse på kortare sträckor såsom inrikesflyg, inom Norden och till Baltikum. Här kan vi ha åtgärder som skyndar på teknikutvecklingen, och det kan vi få till stånd genom att aktivt driva på den här frågan på internationellt plan, för det är där åtgärder måste till för att de ska få den största effekten. Därför är jag också glad att medborgarinitiativet gör att vi får diskutera den här viktiga frågan i riksdagen.

Avslutningsvis, ärade herr talman, borde Finland också ännu aktivare driva på för att EU:s projekt Single European Sky går framåt. Det skulle ha en betydande effekt i att minska utsläpp eftersom det skulle göra flygledningen mer effektiv, förkorta trängseln till flygplatser och göra flygrutterna kortare, vilket skulle minska utsläppen i Europa. Det är också en viktig insats för att minska på de globala utsläppen från flyget. Det arbetet är viktigt för att få ner utsläppen av växthusgaser, vilket är alldeles nödvändigt för att vi ska nå våra klimatmål. — Tack.

18.15 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää teitä kaikkia kansalaisaloitteen tekijöitä, jotka olette tuoneet tämän tärkeän keskustelun tänne eduskunnan täysistuntoon.

Ilmastonmuutoksen torjumiseen tarvitaan paljon toimia. Ei ole yhtä tai kahta asiaa, jotka tekemällä voimme jättää muut sektorit huomioimatta. Ei voi olla sektoreita, joidenka ei tarvitsisi muuttua, samalla kun taistelemme tätä valtavaa terveyttämme ja tulevaisuuttamme uhkaavaa kriisiä vastaan. Itse ajattelen, että meidän kannattaa pikimmiten ottaa käyttöön erityisesti sellaisia keinoja, jotka ovat tehokkaita ja ohjaavat systeemitason muutoksiin, ja sellaisia, jotka eivät tuo taloudellista kuormaa niille, joilla on pienimmät käytössä olevat varat. Lentäminen on juuri sellainen, jolle on monissa tapauksissa korvaava keino, joko esimerkiksi junamatkustaminen tai matkakohteen valitseminen lähempää tai esimerkiksi työmatkoille etäosallistuminen teknologian mahdollistamana.

Tiedämme myös, että kaikista rikkaimmat lentävät kaikista eniten. Lentäminen jakautuu suomalaisten kesken epätasaisesti, ja lentämisen osuus yksittäisen suomalaisen hiilijalanjäljestä voi olla hyvinkin iso. Sekä Suomessa että globaalisti lentämistä voi syystä pitää ylellisyystuotteena. Yli 70 prosenttia suomalaisten lennoista on vapaa-ajanlentoja, ja hy-

vätuloiset lentävät pienituloisia enemmän. On käsittämätöntä, että suurista päästöistään huolimatta lentämistä ei juuri veroteta. Ei voi olla niin, että yksi liikkumisen muoto on vapaamatkustaja samaan aikaan, kun kestäviä liikkumisen tapoja verotetaan. Siksi kansalaisaloite matkustajakohtaisesta lentoverosta on tervetullut keskustelunavaus.

Arvoisa puhemies! Tämän kansalaisaloitteen tavoitteena ei ole kieltää lentämistä vaan alkaa kohdella sitä tasavertaisemmin muihin liikkumisen muotoihin verrattuna. Matkustajakohtaisen lentoveron käyttöönotto tuottaisi valtiolle verotuloja, jotka voitaisiin käyttää esimerkiksi junaliikenteeseen, ja ennen kaikkea se voisi vähentää lentämistä. Lentämisen vähentäminen ei suinkaan tarkoita ihmisten elämänlaadun huonontumista tai edes matkustamisen vähentymistä, kun samaan aikaan panostamme raideliikenteeseen. Hallitus onkin tehnyt jo merkittäviä päätöksiä kotimaan ratahankkeista, jotka hyödyttävät kotimaanmatkailun lisäksi yhteyksiä ulkomaille. Esimerkiksi hallitus hakee nyt EU-rahoitusta Kemi—Haaparanta-radan sähköistämiselle. Toteutuessaan tämä hanke mahdollistaa junayhteyden Suomesta Tukholmaan, ja Tukholmasta matka voi jatkua muutamassa tunnissa Tanskaan ja siitä eteenpäin Keski- ja Etelä-Eurooppaan. Tällaista potentiaalia piilee liikennejärjestelmässämme paljon, ja se on nyt otettava hyötykäyttöön.

Lentämisen vähentämisellä on myös kansalaisten tuki. Kyselyjen mukaan yli puolet suomalaisista kannattaa lentoveroa. Junamatkailukin on lisääntynyt viime vuosina, ja esimerkiksi matkustajamäärä Oulun ja Helsingin välillä, joka on perinteisesti ollut Suomen suosituin lentoreitti, on kasvanut miltei neljänneksellä vuodesta 2008 vuoteen 2019. Ihmiset haluavat tehdä kestäviä valintoja. Samaan aikaan interrailmatkustaminen on kasvattanut suosiotaan erityisesti aikuisten keskuudessa.

Arvoisa puhemies! Lentovero on jo käytössä monissa maissa. Ruotsissa lentoverolla on saatu lentomatkojen määrän kasvu taittumaan. Se on merkittävää. Suomen on vauraana hyvinvointivaltiona kannettava globaali vastuunsa ja otettava käyttöön matkustajakohtainen lentovero viimeistään silloin, jos kansainvälisissä yhteyksissä EU:n laajuista lentoveron käyttöönottoa ei saada edistettyä.

18.20 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Ihan alkuun kiitän edustaja Pitkoa varsin ansiokkaasta puheesta. Olen tämän todennut joskus aiemminkin täällä puhuttuani hänen jälkeensä. Sen jälkeen kiitän kansalaisaloitteen tekijöitä siitä tärkeästä työstä, mitä olette tehneet lentoliikenteen aiheuttamien ilmastopäästöjen vähentämiseksi. Kansalaisaloitteiden voima on siinä, että ne nostavat asioita vahvasti julkiseen keskusteluun ja ne tuovat asiat tänne eduskuntaan käsittelyyn.

Niin kuin täällä on aiemmin keskustelussa todettu, lentoliikenne tuottaa nykyisellään noin 2—3 prosenttia kaikista ihmisen aiheuttamista suorista hiilidioksidipäästöistä. Ala kuitenkin kasvaa siihen tahtiin, että päästöjen ennustetaan jopa kolminkertaistuvan lähivuosikymmeninä, ja lentoliikenne todellakin kasvaa muun muassa siksi, että lentoja tuetaan voimakkaasti. Kansainvälisten lentojen lipuista ei peritä arvonlisäveroja, ja lentoliikenteen polttoaine on verotonta, ja tähän vertailun vuoksi voi todeta, että esimerkiksi perusbensiinin hinnasta veroja on noin kaksi kolmasosaa.

Lentämisen päästöihin on pystyttävä puuttumaan nykyistä voimakkaammin osana ilmastopolitiikan kokonaisuutta. Se tarkoittaa niin lentämisen päästöjen vähentämistä kuin vaihtoehtoisten liikkumistapojen määrätietoista kehittämistä. Kannusteet ilmastoystävälliseen liikkumiseen eivät tällä hetkellä ole kohdallaan. On ilmaston kannalta kestämätön ti-

lanne, niin kuin täällä on todettu, että junalippu maksaa enemmän kuin lentolippu. Yksi liikkumismuoto ei voi olla ilmastopäästöjä aiheuttava vapaamatkustaja.

Ensisijainen tavoite toki on se, että me pääsemme globaaleihin tai EU:n laajuisiin ratkaisuihin, saadaan aikaan EU:n tai globaali vero lentopolttoaineelle, tai vaihtoehtoisesti olisi parannettava EU:n päästökauppaa lentoliikenteen osalta. Mutta ennen kun nämä kansainväliset toimet etenevät, me voimme kansallisella lentoverolla osaltamme vauhdittaa tätä kehitystä ja kirittää globaaleja toimijoita.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Pitko edellä totesi, lentoverolle on myös kansan tuki. Yli puolet suomalaisista kannattaa lentoveroa. Olennaista tämän veron hyväksyttävyyden kannalta on se, että sen tuotot korvamerkitään vähäpäästöisen liikenteen kehittämiseen. Esimerkiksi Ranskassa käyttöönotetusta lentoverosta kertyvät varat aiotaan käyttää ympäristöystävällisempien matkustusmuotojen, kuten raideliikenteen, kehittämiseen. Me tarvitsemme edelleen Suomessa määrätietoisia toimia liikenteen siirtämiseksi ilmasta raiteille, ja näihin toimiin hallitus onkin jo ryhtynyt. Me tarvitsemme koko maan kattavaa raideverkostoa ja nopeampia raideyhteyksiä, myös sinne pohjoiseen. Kansallinen lentovero voi olla yksi keino tämän siirtymän vauhdittamisessa.

Arvoisa puhemies! Samaan aikaan on tärkeää, että lentoala pyrkii aktiivisesti vähentämään päästöjä ja kompensoimaan niitä. Minäkin haluan kiittää Finnairia uusista avauksista ja ponnisteluista päästöjen vähentämiseksi. Päästöjen kompensoinnissa on tärkeää huolehtia siitä, että se kompensaatio on aitoa. Se tarkoittaa, että toisaalla rahoitettu päästövähennys on todellinen, pysyvä ja lisäinen, eli sitä ei olisi tapahtunut ilman päästöyksikön myyntiä. Näihin asioihin on tärkeätä kiinnittää huomiota, kun näitä kompensaatiomenetelmiä kehitetään, ja se toki on myös tarpeen ja välttämätöntä.

Lopuksi totean vielä, että on tärkeintä löytää tehokkaimmat keinot lentoliikenteen päästöjen vähentämiseksi. Ilmaston lämpenemisen pysäyttäminen 1,5 asteeseen edellyttää, että kaikki toimialat ja sektorit osallistuvat päästövähennyksiin. Siksi vihreät kannattavat ja siksi itsekin kannatan kansallista lentoveroa. On tärkeää, että tämä kansalaisaloite saa eduskunnassa perusteellisen käsittelyn, niin kuin täällä onkin jo todettu ja luvattu, mutta jo nyt voidaan nähdä, että sillä on todella ollut merkitystä lentoliikenteen ilmastopäästöistä käytävään keskusteluun ja se on osaltaan luonut painetta lentoliikenteen päästöjen vähentämiseen.

18.25 **Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia valtiovarainministeri Katri Kulmunille siitä, kun kävi läpi meidän hallituksen tavoitteet suhteessa tähän lentoveroon ja myös lentopäästöjen vähentämiseen. Ja kiitos vielä aloitteen tekijöille.

Todellakin näitä kansainvälisiä keinoja on useita. Oma näkemykseni on kanssa, että en kannata tätä lentoveroa, vaan yhtä lailla kuten hallitus on linjannut ja useammissa puheenvuoroissa on linjattu ja kuten ministeri Kulmunikin otti esille, kannattaa lähteä kansainvälisestä kehyksestä liikkeelle.

Todellakin ICAO eli kansainvälinen ilmailujärjestö on jo vuonna 2016 sopinut siitä, että lähdetään tämmöisen CORSIA-hankkeen eli Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation toteuttamiseen, ja nyt siellä on tehty lentopäästötutkimuksia, ja tästä nämä päästömaksut ja itse tämä toiminta lähtevät käyntiin vuoden 21 alusta. Eli tämä on vapaaehtoiselta pohjalta liikkeelle lähtenyt ilmailuliikenteen päästöjen hillintään oleva toimenpide, ja tässä yhdessä EU:n kanssa tehdään vahvasti toimintaa. Edustaja Löfström otti hyvin esimerkiksi tämän IMOn, ja tässä on vähän sama pohja-ajatus, että ensin lähdetään

vapaaehtoiselta toiminnalta liikkeelle ja pyritään siihen, että tämä tulisi lainsäädännön mukaisesti olemaan. OECD harkitsee kanssa lentoliikenteen CO_2-päästöjen hinnoittelua, ja siitä ei ole vielä aikataulua. Kolmas asia on sitten tämä EU:n Green Deal, joka tulee syksyllä, pohjustukset ja ehkä komission esitys ensi kesänä, kuten ministeri Kulmuni tässä kertoi.

Eli asian ympärillä on kansainvälisiä esityksiä useita, ja näihin itsekin katsoisin. Miksi näin? No, siksi että lentotoiminnan päästöt Suomessa ovat kaksi kolme prosenttia liikenteen päästöistä ja noin 0,4—0,6 prosenttia kokonaispäästöistä. Myös sitten kun katsomme tuonne taivaalle, niin kuinka paljon meillä nyt lentokoneita oikeasti siellä menee? Globaalisti meillä on ilmassa noin 22 000 lentokonetta, ja arvaatkaas, kuinka monta niistä on Suomen yllä? No, tusina, eli 0,5 promillea on tämä Suomen päällä olevien koneitten määrä, ja osa niistä on vielä menossa jonnekin muualle kuin Suomeen. Näitä tietoja löydätte äppseistä, mitä voitte ladata puhelimeen, vaikka Flightradar tai vastaava, ja näistä IMOn asioista nähdään myös laivaliikenteen kansainväliset liikkeet. Kannattaa suhteuttaa siihen liikennemäärään se. Jos lähdettäisiin kansallista veroa kehittämään tässä vaiheessa, niin se olisi matkailun, lentokenttien ja alueiden tasa-arvon puolesta huono asia, ja näenkin juuri tämän kansainvälisen kehittämisen parempana.

Toinen asia tähän lentoliikenteen päästöjen vähentämiseen on tosiaankin iloinen uutinen Finnairilta, joka tavoittelee sitä, että se olisi hiilineutraali 2045. Pitää kiittää myös tästä teknologisesta kehityksestä, ja uskonkin enemmän sen voimaan lentopäästöjen vähentämiseksi. Se, että Neste on tehnyt tämän biopolttoaineen, ja sitähän myydään jo tällä hetkellä Oslon lentokentällä, ja se, että Lappeenrannan yliopisto kumppaneineen kehittää edelleen Suomessa toisen asteen synteettisiä polttoaineita, ovat aivan mahtavia avauksia, jotta lentokoneilla kerosiinin korvaavilla biopolttoaineilla mennään. Hallituksen osalta myös tuetaan sekoitevelvoitteen lisäämistä, ja näen, että se on yksi hyvä tekijä. Toinen on tietenkin sähkölentokoneet, mitkä on mainittu. Toivotaan jo, että 30 henkilöä vetäviä lentokoneita olisi ilmassa ja markkinoilla 2030—2040, kuten on ennustettu.

Eli näistä lähtökohdista. Näen, että tässä menee ehkä hieman aikaa vielä, että saadaan nämä kansainväliset sopimukset käyntiin, ja olikin harmillista, että kompensaatiojärjestelyitä ei saatu nyt vielä tehtyä. Näkisin, että niin Finnair kuin kaikki muutkin kansainväliset lentoyhtiöt ottaisivat tämän kompensaation käyttöön, ja esittäisinkin, että käytetään ne rahat Suomen hiilinielujen vahvistamiseen ja tänne kotimaan toimintaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.30.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.34.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä.

19.34 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme tänään kansalaisaloitetta lentoverosta. Kansalaisaloitteessa esitetään, että eduskunta ryhtyy lainvalmistelutoimenpiteisiin matkustajakohtaisen lentoveron ottamiseksi käyttöön Suomessa. Kansalaisaloitteessa tartutaan tärkeään asiaan. Yli 54 000 suomalaista on ilmaissut kantansa sen puolesta, että lentoliikenteen päästöjä on vähennettävä. Lentoliikenteen päästöt ovat noin 3 prosenttia EU-alueen kasvihuonekaasupäästöistä, mutta lentoliikenteen käytön arvioidaan kolminkertaistuvan vuoteen 2050 mennessä. On selvää, että lentoliikenteen päästöjen pienentämiseksi on tehtävä toimia, ja tästä olen myös täysin samaa mieltä kansalaisaloitteen tekijöiden kanssa.

Herra puhemies! Kansalaisaloite on tervetullut keskustelunavaus lentoliikenteen päästöjen vähentämiseksi. Useissa EU-maissa, kuten esimerkiksi Ruotsissa, on otettu käyttöön lentomatkustajavero. Veron ohjausvaikutukset ovat jääneet kuitenkin vaatimattomiksi. Ruotsissa lentomatkustajaveron ympäristövaikutukset ovat jääneet pieniksi veron matalan tason vuoksi, eivätkä Ruotsin lentoliikenteen päästöt ole laskeneet kuin aivan hieman tämän veron käyttöönoton myötä.

Ruotsin lentomatkustajavero on lisäksi ohjannut lentoyhtiöitä siirtämään lentojaan pois Ruotsista muihin Pohjoismaihin, joissa veroa ei vastaavasti ole käytössä. Kansallinen lentomatkustajavero ohjaa matkustajia lentämään kohteeseensa toisen maan kautta, jossa lentomatkustajaveroa ei ole otettu käyttöön. Silloin tämä yhtälö johtaa siihen, että lentomatkat kasvavat. Tiivistetysti yhden maan käyttöön ottama lentomatkustajavero johtaa siihen, että päästöt kasvavat, eivät pienene. Lentomatkustajavero ohjaa myös huonosti lentoyhtiöitä vähentämään tosiasiassa päästöjään, sillä vero ei ota huomioon sitä, mitkä ovat lentokoneen tosiasialliset päästöt.

Useat asiantuntijat ovat puheenvuoroissaan todenneet, että Suomessa lentomatkustajaverolla tuskin olisi suurta vaikutusta lentoliikenteen päästöihin, vaan lentoliikenteen päästöjen vähentämiseksi tulisi käyttää tehokkaampia keinoja. Jos lentämisen päästöjä halutaan tosiasiassa vähentää, kannattaa verottaa päästöjä, ei yksittäistä matkustajaa.

Suomi on ajanut ilmastopolitiikassaan hyvää periaatetta: se, joka saastuttaa, se myös maksaa. Siksi on perusteltua, että kansallisen lentomatkustajaveron sijasta edistämme koko EU:n laajuista ratkaisua, joka tehokkaasti ja markkinaehtoisesti kannustaa lentoliikenteen päästöjen vähentämiseen. Pistemäisten verojen sijaan on luotava hinta kaikelle saastuttamiselle.

Päästökaupassa lentoyhtiöt ostavat päästöoikeudet tuottamilleen päästöille. Tosiasiassa kuitenkaan päästökaupan ohjaus ei lentoliikenteen osalta ole toiminut, sillä lentoyhtiöt ovat saaneet paljon myös ilmaisia päästöoikeuksia. Päästökauppaa kiristämällä lentoyhtiöille tulee aito kannustin ensinnäkin investoida uuteen ja pienempipäästöisempään lentokalustoon ja taas toisaalta myös käyttää puhtaampia, uusimpia polttoaineita, josta muun muassa erinomainen esimerkki on Finnairin ja Nesteen yhteistyö, josta tältä päivältä viimeisimmät uutiset olemme lukeneet.

EU-komissio on parhaillaan arvioimassa nykyisen päästökauppajärjestelmän toimintaa. Nyt hallituksen on tämän yksittäisen pisteveron sijasta ryhdyttävä ajamaan lentoliikenteen päästökaupan kehittämistä, jotta lentoliikenteen päästöjen vähentämiseen syntyy aito kannustin.

Herra puhemies! Toivon todella, että tämä kansalaisaloite saa huolellisen käsittelyn eduskunnassa. Mutta toivon samalla, että tämä sali keskittyy omassa päätöksenteossaan käyttämään tutkittua tietoa ja keskittymään sellaisten toimien toteuttamiseen, jotka tehok-

kaasti ja markkinaehtoisesti johtavat siihen, että Suomen tuottamat päästöt pienenevät, eivätkä nämä toimet aiheuta sellaisia vaikutuksia, mitä esimerkiksi yksittäisen maan käyttöönottama lentomatkustajavero voi toteutuessaan aiheuttaa.

19.39 **Joonas Könttä kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ilmaston saastuttamisen torjumisessa ei ole syytä epätoivoon. Keskusta uskoo, että teknologian kehittäminen ja uuden osaamisen ja innovaatioiden käyttöönottaminen ovat paitsi keinoja torjua ilmaston saastuttamista myös keinoja parantaa kilpailukykyämme ja lisätä vientiämme maailmalle. Ratkaisut esimerkiksi teknologian ja sääntelyn kautta vähentävät tehokkaasti lentoliikenteen päästöjä. Tällaisia konkreettisia ratkaisuja ovat muun muassa kehittyneet biopolttoaineet ja lentoliikenteen sähköistäminen sekä muut teknologiset ratkaisut. Sekoitevelvoite myös lentopetrolien osalta on yksi tehokkaimmista keinoista vähentää lentoliikenteen päästöjä. Tällaisia maalaisjärkisiä toimenpiteitä meidän on syytä suosia. Näillä mainitsemillani muilla ohjauskeinoilla päästään vaikuttavampiin tuloksiin ympäristönäkökulmasta ilman, että teemme hallaa kansalliselle edullemme.

Arvoisa herra puhemies! Kansallisen lentoveron käyttöönotto ei ole järkevää. Uusi veromuoto aiheuttaisi haittaa kotimaanmatkailulle, lentokentille ja alueiden väliselle tasa-arvolle. Vero ei vähennä päästöjä mutta haittaa erityisesti vähävaraisien ja suurempien perheiden matkailua. Matkailu ei saa olla vain rikkaiden influenssereiden etuoikeus. Kansallinen lentovero olisi isänmaan oman oksan sahaamista. Meidän tulee pikemminkin puuttua päästöjen juurisyihin. Lisää uusiutuvaa tankkiin, se pätee myös lentoliikenteessä.

Herra puhemies! Suomalainen lentoyhtiö Finnair on julkistanut useita toimenpiteitä, joilla se aikoo päästä omiin tavoitteisiinsa hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä. Finnair panostaa lentokoneteknologiaan investoimalla, lentämällä polttoainetehokkaasti, vähentämällä koneiden painoa ja lisäämällä uusiutuvien lentopolttoaineiden käyttöä. Tästä kuulimme myös edellisessä, ansiokkaassa puheenvuorossa.

Mielestäni on tärkeää, että edistämme kansainvälistä ratkaisua ilmansaasteiden hillitsemiseksi ja ilmanlaadun parantamiseksi. On tärkeää, että katsomme verotusta kokonaisuutena ja vältämme pisteveroja. Kansallinen lentovero ei toimisi halutulla tavalla, ja se olisi vastoin isänmaamme kansallista etua. Näistä syistä en voi kansallista lentoveroa kannattaa.

19.41 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tässä kohtaa korostuu hyvin vahvasti valtionyhtiöiden rooli. Tänään on puhuttu Nesteestä ja Finnairista, ja kyllä ne toimet, mitä Finnair on kertonut, ja myöskin osaltaan Neste — sattumalta tänä päivänä tämän keskustelun ehkä arvatenkin — ovat erittäin merkittäviä siinä, millä tavalla päästään kohti vähähiilisempää Suomea.

Edustaja Vestman puhui aikaisemmin anekaupasta liittyen juuri tähän verotukseen, mutta ehkä jos yritys itse haluaa tällaisia toimia ohjata, kuten Finnair, joka esimerkiksi tuo syksyllä lippuvalikoimaansa tällaisen lipun, jolla sitten saa mahdollisuuden pienentää lennon hiilijalanjälkeä, niin se on heidän toimiaan, ja meidän ei pidä lähteä myöskään sitä sitten arvostelemaan.

On selvää, että muutos päästöihin on välttämätöntä ja meidän pitää kaikin toimin pystyä niitä vähentämään, mutta kuten edustaja Könttäkin täällä on todennut, meidän ei pidä lähteä kansallisin toimin omaa tilannettamme heikentämään.

Hallituksen linja ja hallitusohjelman tavoitteet sinänsä ovatkin oikeat, ja meidän pitää katsoa rohkeasti tuohon Green Dealiin nyt ja arvioida, mitä sieltä olisi saatavissa ja minkä-

laisia kirjauksia osaltaan, jotta pystymme vaikuttamaan ilmailun tulevaisuuteen myös sitä kautta ja hakemaan entistä laajempaa selkänojaa siihen, että pääsemme niihin tavoitteisiin, mitä olemme asettaneet.

19.43 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty tänään monia hyviä puheenvuoroja lentoverosta. Me olemme ottaneet tässä hallituksessa maailman kunnianhimoisimmat ilmastotavoitteet käyttöön, ja se tarkoittaa sitä, että me olemme siinä tilanteessa, jossa meidän on aivan välttämätöntä ja kiireellistä ensinnäkin vähentää päästöjä. Meidän on vähennettävä päästöjä kaikilla mahdollisilla aloilla. Jos emme leikkaa lentoliikenteestä, jos emme ole valmiita leikkaamaan siitä, se tarkoittaa sitä, että liikenteen saralla muissa kulkutavoissa on tehtävä suurempia leikkauksia. Meidän on tehtävä kaikkemme, jotta myös lentojen päästöjä vähennetään. Keinoja on hyvin monia, kuten tänään on keskustelussa tullut esiin: biopolttoaineet, ympäristöystävällisempi kalusto, myynnin vähentäminen ja niin edelleen. Ja on todella hienoa, että meidän oma kansallinen lentoyhtiömme Finnair on tarttunut ripeästi toimeen ja tavoittelee neutraaliutta päästöjen suhteen jo vuoteen 45 mennessä.

Toinen asia, jota meidän on pakko tehdä saavuttaaksemme tämän ilmastotavoitteen, on se, että meidän on lisättävä nieluja. Meidän on pakko pystyä lisäämään nieluja, jotta voisimme päästä niihin kunnianhimoisiin tavoitteisiin.

Mutta se kolmas asia, jota meidän on välttämätöntä tehdä ja josta valitettavan vähän on puhuttu tänään tässä keskustelussa, on päästöjen kompensointi. Siinä meidän tulisi pystyä paljon nykyistä parempaan. Ongelma on se, että Suomessa Poliisihallitus on tulkinnut siten, että kompensaatioiden tarjoaminen on vastikkeetonta ja siksi laitonta ilman rahankeräyslupaa. Tämä tulkinta on aiheuttanut todella ongelmallisen tilanteen. Se tarkoittaa sitä, että moni suomalaisyritys, joka on tarjonnut kompensaatiomahdollisuutta, on joutunut todella tukalaan tilanteeseen. Yksi yritys on otettu erityisesti tikun nokkaan ja on jopa rikossyytteen kohteena, mutta jopa kansallinen lentoyhtiömme Finnair on joutunut lopettamaan oman kompensaatio-ohjelmansa. Siis Finnairille on soitettu Poliisihallituksesta ja kielletty tämä nykyinen kompensaatio-ohjelma, kun taas sitten samaan aikaan on sellaisia yrityksiä, joissa kompensaatio-ohjelma on käynnissä mutta joihin ei reagoida yhtään millään tavalla. Minusta tämä on omituista ja kestämätöntä toimintaa suomalaisilta viranomaisilta. Tässä pitäisi pystyä parempaan linjakkuuteen.

Tätä tilannetta harmillisesti tekee ongelmallisemmaksi vielä se, että viikko sitten tuli voimaan uusi rahankeräyslaki, joka kuitenkin vain jatkaa tätä ongelmallista tulkintaa. Se ei siis tarjoa siihen ratkaisua. Sen takia hallituksen täytyy lähteä ratkomaan tätä ongelmaa nopeasti, jotta me saamme ihmiset tekemään vapaaehtoisia kompensaatioita, joita he haluavat tehdä.

Olen iloinen kuultuani tänään sisäministeriltä, että hallitus on tarttunut tähän asiaan ja aikoo käsitellä sen kiireellisessä järjestyksessä, jotta pääsisimme tästä eteenpäin. Tämä on aivan oleellista jo siksi, että kompensointi tulee pakolliseksi jo reilun viiden vuoden kuluttua ja USA ja EU-maat aikovat pilotoida tätä kompensointia jo ensi vuonna. Siksi meidän täytyy saada oma kompensaatiojärjestelmämme kuntoon.

Sekään ei siitä huolimatta ole ihan yksinkertaista eikä helppoa. Helsingin Sanomat on kunniakkaasti koonnut niitä ongelmia, joita myös tästä kompensaatiojärjestelmästä on tullut. Se on saattanut esimerkiksi jollakin alueella tai jossakin maassa lisätä kaasuntuotantoa, metsitystäkin on käytetty vähän viherpesuna — toisaalla on metsitetty, toisaalla taas

poltettu metsää — ja niin edelleen. Mutta on selvää, että maailman ongelmat ovat vaikeita ja monimutkaisia, ja me emme saa niiden monimutkaisten ongelmien edessä hyytyä, vaan meidän täytyy pystyä parempaan, ja meillä myös on siihen keinoja.

Päästövähennysyksiköiden on oltava todellisia, eli kaikkien päästövähennysten tapahtuminen on todistettava vapaaehtoisten hiilidioksidiyksikköjen saamiseksi. Päästövähennysyksiköiden on oltava mitattavia, eli kaikissa vapaaehtoisiksi hiilidioksidiyksiköiksi esitetyissä päästövähennyksissä on käytettävä tunnustettuja menetelmiä. Päästövähennysyksiköiden on oltava pysyviä, eli muualle laskettujen päästöjen hyvittämiseksi on tärkeää, että vapaaehtoiset hiilidioksidiyksiköt edustavat kansainvälisten standardien vaatimusten mukaisia päästövähennyksiä eikä kehityssuunta todennäköisesti muutu. Päästövähennysyksiköiden on oltava lisäisiä, eli projektikohtaisten päästövähennysten tärkein tekijä on, että vähennykset ovat ylimääräisiä eli että niiden tuloksena syntyy vähemmän päästöjä kuin ilman niitä. Ja niiden täytyy olla myöskin puolueettomasti todennettavia, eli puolueettoman kolmannen osapuolen todennuslaitoksen on todennettava kaikki vapaaehtoisiksi hiilidioksidiyksiköiksi sertifioitavat päästövähennykset. Tässä asiassa on siis tarpeellista edetä hyvin monipuolisin keinovalikoimin.

Oikeastaan kollegani edustaja Ronkainen, tosin ehkä tahtomattaan, kiteytti hyvin sen, miksi meidän suomalaisten pitää tässä edetä. Hän sanoi omassa puheenvuorossaan, että Suomi on pieni maa ja aiheutamme maailman lentopäästöistä vain 0,1 prosenttia — 0,1 prosenttia. Mutta ajatelkaapa, kollegat, kun meitä suomalaisia on maailmassa ja maailman väestöstä vain 0,0007 prosenttia — ainakin mikäli kollegani Kivirannan laskelmiin on luottamista, ja hänet tunnetaan talousihmisenä tässä talossa — niin se tarkoittaa sitä, että meidän pienen maamme päästöt ovat tuhatkertaisesti liian suuria. Näitä päästöjä meidän on pakko pystyä tekemään entistä vähemmän. Siksi kaikki keinot on otettava käyttöön.

Puhemies Matti Vanhanen: En mene tähän prosentti- ja promillelaskuun, mutta siinä oli liian monta nollaa. [Heli Järvinen: Kolme!]

19.51 **Ano Turtiainen ps:** Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteet ovat hyvä asia, ja kaikkien kansalaisaloitteiden tulee saada tasapuolinen kohtelu, joten kiitos tästä lentoveroaloitteesta.

Erno Paasilinna sanoi jo 70-luvulla: ”Kun hallintokoneisto paisuu, se muodostaa yhteiskuntaluokan. Se ei enää palvele kansaa eikä siihen pyrikään. Virkakoneisto elää omaa elämäänsä, ja kansan on palveltava sitä.” Arvoisa puhemies, noista ajoista, jolloin Paasilinna lausui edellä mainitut sanat, virkakoneisto on paisunut ja moninkertaistunut. Me emme tarvitse ainuttakaan veroa lisää tähän maahan. Tämä aloite lentoverosta on hyvä esimerkki siitä, kuinka liian isoksi pöhöttynyt virkakoneisto huutaa lisää rahaa kansalta. Trafi ja ympäristöministeriö ovat täydellisiä esimerkkejä instansseista, joiden ensisijaisena tehtävänä on omien palkkojensa nettomaksajien kaikenlainen kiusaaminen, simputtaminen ja kyykyttäminen. Esimerkkinä: miksi me elätämme Trafin kovilla palkoilla sellaista virkamiestä tai -naista, joka suunnittelee meille veneajokortteja, ruohonleikkureiden ja takkojen vuosikatsastuksia tai puhallettavien kumiveneiden pelastusliivipakkoja? Toisena esimerkkinä: työttömätkin tulevat yhteiskunnallemme paljon halvemmaksi kuin vaikka Tampereen pormestarit tai Suomen ympäristökeskuksen tyhjäntutkijat.

Ilmastoteko tässä lentoveroaloitteessa on pelkkää silmänlumetta, sillä lentämisen päästöt ovat vain noin 3 prosenttia EU:n kokonaispäästöistä. Toteutuneena lentovero kerää vain lisää rahaa kansalaisilta raskaan virkakoneiston elättämiseksi.

Jos ihmisiä kuitenkin halutaan ohjailla verotuksen kautta esimerkiksi elämään terveellisemmin tai ympäristöystävällisemmin, voisi olla hyvä säätää laki, joka mahdollistaisi uuden veron käyttöönottamisen vain, jos kaksi jo olemassa olevaa veroa puretaan samalla.

Arvoisa puhemies! En kannata minkäänlaisia veroja, enkä sen vuoksi myöskään tätä aloitetta. — Kiitos.

19.54 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! On todella hienoa, että olemme tänään keskustelleet tästä asiasta täällä salissa. Kiitos kansalaisaloitteen allekirjoittaneille.

Globaalisti katsottuna lentojen hiilidioksidipäästöt ovat liian korkeat. Olisi ensiarvoisen tärkeää, että ilmailuala maailmanlaajuisesti kokoaisi voimavaransa yhteen ja ottaisi tässä mallia merenkulusta, jossa on myös suuret päästöt. Merenkulun puolella luodaan IMOn kautta parhaillaan yhteisesti maailmanlaajuisesti pelisäännöt — ennen kaikkea tärkeää koskien tervettä kilpailua.

Olemme täällä viimeisimmissä puheenvuoroissa myös puhuneet Finnairista, ja mielestäni ei ole hyvä asia ilmastolle, jos siirrämme Suomen kautta nyt menevät kaukolennot muihin maihin, esimerkiksi Lähi-idän maihin, joissa mahdollisesti ei olisi silloin lentoveroa. Jos Aasian liikenne Euroopasta menee Lähi-idän kautta, niin lentomatkat pitenevät, ja se ei välttämättä ole mielestäni hyvä ilmastoteko.

Mainitsin tuossa aikaisemmin merenkulun, ja Suomen meriklusteri on jo nyt edelläkävijä vähäpäästöisen merenkulun ratkaisuissa. Suomi voi olla kokoaan suurempi ilmastonmuutoksen hillinnässä tarjoamalla innovatiivisia ratkaisuja sekä tulevaisuuden merenkulkuun että ilmaliikenteeseen.

Täällä on muun muassa puhuttu tänään biopolttoaineista mutta myös sähkölentokoneista. Hallitusohjelmassahan myös todetaan, että voidaan selvittää lentopolttoaineen veron tai lentomaksun käyttöönottamista EU:n laajuisesti tai globaalisesti, ja tämä on mielestäni hyvä linja, ei kansallisesti.

Tulee myös muistaa, että Suomi elää viennistä ja maantieteellisesti olemme aika kaukana markkinoista. Toimivat lennot ovat tärkeitä monelle alalle, muun muassa matkailulle, ja toki myös koko elinvoimallemme.

Det är väldigt viktigt för Finland att vi fortsätter det aktiva arbetet för att minska utsläppen i flygtrafiken, men med tanke på vårt läge och att vi lever på export är det otroligt viktigt att vi har internationella överenskommelser. Det måste finnas en sund konkurrens. En eventuell flygskatt får inte snedvrida konkurrensen. Finland kan och ska vara en föregångare i att utveckla lösningar som gör att utsläppen från flygen minskar. Elflygen kan i nuläget kännas ganska avlägsna, men här finns en mycket stor möjlighet inför framtiden att skapa nya innovationer som vi kan förtjäna på i Finland.

19.58 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Lentoverokansalaisaloite sinällään kiinnittää huomiota erittäin tärkeään asiaan eli siihen, kuinka lentoliikenteen päästöjä saataisiin alennettua. Valitettavasti kuitenkin siinä ehdotettu keino ei ole paras mahdollinen tai edes välttämättä laske päästöjä lainkaan. Täällä salissa on useaan kertaan tänään viitattu siihen,

että Ruotsissa tämä vero on jo käytössä, mutta samanaikaisesti toisissa puheenvuoroissa taas hyvin tuotu esiin sitä, kuinka se siellä on johtanut ainakin osittain siihen, että lentomatkoista vain tulee pidempiä eli päästöt kasvavat.

Sen sijaan että lähtisimme Suomessa valmistelemaan tämänkaltaista pisteveroa, olisi ensimmäisessä vaiheessa hyvä mahdollistaa se, mihin täällä esimerkiksi edustaja Järvinen viittasi, eli että edelleenkin lentoyhtiöillä olisi mahdollisuus kerätä vapaaehtoisen päästökompensaation kautta varoja. Tällä hetkellä tämä ei ole Finnairin osalta mahdollista. Toivottavasti tähän lakiin tulee sellainen tulkinta, joka mahdollistaisi uudestaan päästökompensaation käyttöönoton.

Toinen asia, jota tietysti tulee edistää, on se, että puhtaat käyttövoimat edistyisivät ja yleistyisivät lentoliikenteessä. Meillä meidän kansallinen yhtiömme Neste on tehnyt uraauurtavaa työtä päästöjen vähentämiseksi henkilöautoliikenteessä ja nyt on juuri tehnyt uuden yhteistyösopimuksen kansallisen lentoyhtiömme Finnairin kanssa, ja tätä myötä Finnair toteaakin tavoittelevansa hiilineutraalisuutta vuoteen 2045 mennessä. Tälle yhteistyölle toivoo totta kai todella paljon myötätuulta ja sitä, että hiilineutraalisuus todella saavutetaan.

Jotta nämä puhtaat käyttövoimat voisivat kuitenkin yleistyä myös muualla kuin Suomessa, tulee tietysti puuttua siihen, mikä on oleellista, eli päästöihin eikä siihen liikkumismuotoon. Tämä pätee niin autoiluun kuin lentoliikenteeseenkin. Siksi tehokkaampia keinoja olisi esimerkiksi päästökaupan kehittäminen lentoliikenteen osalta siten, että se olisi mieluiten tietysti globaalilla tasolla päästöihin puuttuvaa, ja jos globaalisti tähän ei päästä, niin EU:ssa voidaan pohtia päästökaupan kehittämistä lentoliikenteen osalta. Toinen vaihtoehto EU-tasoisesti olisi lentokerosiiniin puuttuminen. Ei sielläkään lentovero sinällään ole järkevä keino.

Kun puhutaan päästöjen vähentämisestä, johon tietysti Suomikin kovasti pyrkii hiilineutraalisuustavoitteemme myötä, niin kannattaa aina keskittyä niihin päästöihin eikä liikkumismuotojen rajoittamiseen. Suomessa syrjäisenä maana on erittäin tärkeää jatkossakin päästä liikkumaan paikasta toiseen lentäen ja toivottavasti tulevaisuudessa entistä paremmin myös raiteita pitkin. Tähän kuitenkin menee vielä pitkä aika, ennen kuin meillä mahdollisesti on esimerkiksi raidetunneli tästä Eurooppaan, joten sillä välillä on ehdottoman tärkeää, että lentoliikennekin on edelleen vaihtoehto.

Siksi toivonkin, että tähän kansalaisaloitteeseen suhtaudutaan vakavasti mutta että eduskunta toteaisi, että lentoveroa ei Suomessa lähdetä kansallisesti valmistelemaan.

20.02 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa herra puhemies! Täällä käydyissä runsaissa keskusteluissa on jo moneen kertaan todettu, että tällaisissa asioissa niin kuin esimerkiksi lentovero ja lentoliikenteen päästöt konkreettista merkitystä alkaa syntyä vasta silloin, kun päätöksiä tehdään kansainvälisellä tasolla, ei kansallisella tasolla, varsinkin Suomen kohdalla. Kun näitä päätöksiä tehdään vähintäänkin EU-tasolla mutta mieluusti globaalisti, niin alkaa tulostakin syntyä, joten otan tässä puheessa nyt itse tulokulmaksi kehityksen.

Ilmastonmuutoksen moottoroimana meidän on keksittävä liikkuminen monella tapaa uusiksi, olkoon sitten kyse tieliikenteestä tai vesiliikenteestä, junaliikenteestä tai lentoliikenteestä. Haastehan on kovasti suuri, sillä näin mittavat muutokset vaativat valtavasti resursseja. Tällainen kehitystyö kysyy myös melkoista taiteilua, jotta se voitaisiin toteuttaa kestävällä tavalla.

Kuten muun muassa edustaja Honkasalo totesi puheessaan, lentäminen lisääntyy, hänen mukaansa vielä huimasti, ja suuntauksen pitäisi olla ilmeisesti täysin päinvastainen. Ymmärrän tämän asian sillä tavalla, että edustaja Honkasalon mielestä lentämisen pitäisi vähentyä merkittävästi. Tässähän ei ole mitään järkeä. Lentämistä ei pidä vähentää, vaan sitä pitää kehittää. Lentokoneiden teknisessä kehittämisessä on vielä runsaasti tekemistä. Sähkökoneet ovat vasta tulossa, ja on selvää, että jos tavoite on vähentää lentämistä, ei se palvele millään tavalla lentämisen kehittämistä.

Itse asiassa liikenteen yksi merkittävimmistä kehityssuunnista tulevaisuudessa löytyy nimenomaan lentämisestä. Me kamppailemme täällä eduskunnassa istuntokaudesta toiseen teiden kunnossapitorahoista, uusien teiden ja siltojen määrärahoista, ja kestoaihe näissä kamppailuissa on tietenkin nopeat junaradat, joiden kustannukset ovat jokaisessa hankkeessa miljardiluokkaa. Lentäminen tarvitsee varsin vaatimattomia panostuksia infraan, ja kaiken lisäksi tuo infra on huokeaa ja helppoa ylläpitää. Suomessa on noin 700 kilometriä lentokenttien kiitorataa. Nastat eivät niitä ratoja jyrsi eikä routa runtele. Ilmakaan ei lentämisestä kulu. Päästöt ovat käytännössä ainoa vaikeus.

Ihminenhän on kovasti kekseliäs otus. Kun on pakko, ihminen tekee mielettömiä innovaatioita. Esimerkiksi toisen maailmansodan alussa lentokoneet olivat kaksitasoisia kangaspäällysteisiä potkurikoneita, mutta sodan loppuvaiheessa lennettiin jo suihkuhävittäjillä ja laukaistiin miehittämättömiä ohjuksia maasta toiseen, ja tämä kaikki tapahtui vain muutamissa vuosissa. Kehityshän on valtavaa, kun on kyse tappamisesta ja tuhoamisesta. [Puhemies koputtaa] Samanlaista kehitystä peräänkuulutan, kun kyse on elämisestä ja suojelemisesta.

Arvoisa puhemies! Ihmiskuntana meidän on kehityttävä, ei taannuttava. Jos pyrimme vähentämään lentämistä, vähennämme silloin toimeentuloamme, mahdollisuuksiamme selvitä tulevaisuuden haasteista, ja kaikki tämä vaikuttaa siihen, millainen hyvinvointivaltio meillä tulevaisuudessa on. Korostan sitä, että meidän on löydettävä kestäviä keinoja ja ratkaisuja, joilla voimme kamppailla menestyksellä ilmastonmuutosta vastaan. Meidän on tehtävä kaikkemme taistelussa ilmastonmuutosta vastaan, mutta me emme voi tehdä kaikkea. Meidän ei pidä vähentää itseämme joka asiassa olemattomiin. Meitä on muutenkin niin vähän. — Kiitoksia, puhemies.

20.06 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos tästä kansalaisaloitteesta tekijöilleen. Se on aina tärkeää kansalaisaktiivisuutta.

On kuitenkin nyt olennaista ymmärtää, onko tämä kansalaisaloite lentoverosta erittäin hieno keskustelunavaus vai oikeasti tehoiltaan kannattava asia. Jälleen kerran katseen pitäisi siirtyä Suomessa tehtävästä päätöksestä laajempaan ja EU-asiaksi.

Täällä on tehty myös salissa tänään vertailuja Ruotsin tehottomaan lentomatkustajaveroon, ja ennen kuin vertaillaan maita keskenään, niin toivoisin, että keskityttäisiin niihin olennaisiin asioihin täällä Suomessa, eli jonkinnäköiseen kyvyttömyyteen hallituksella muistaa, että itä- ja kaakkoissuomalaisilla ei ole edes hyvää vaihtoehtoa, kun on tarve matkustaa ja liikkua. Siksi itäradan edistäminen olisikin se ensimmäinen askel, minkä itse toivoisin, että tässä salissa saataisiin eteenpäin.

20.07 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa puhemies! Täällä on monessa puheenvuorossa muistutettu, että me tarvitsemme globaaleja ratkaisuja lentopäästöjen vähentämiseen, ja siksi on oikeastaan hämmästyttävää, että täällä ei juurikaan kukaan ole maininnut CORSIAa eli

lentoalan omaa vastausta vaatimuksiin hillitä näitä päästöjä ja niiden kasvua. CORSIA on siis kansainvälinen sopimus, joka syntyi YK:n alaisessa Kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestössä jo neljä vuotta sitten, ja tarkoitus on vakuuttaa meidät kaikki, niin kuluttajat kuin lainsäätäjätkin siitä, että ala itsekin huolehtii ilmasto-ongelmastaan. Lentoala itse pysähtyi tähän johtuen siitä, että vaikka lentoliikenne nykyisellään aiheuttaa noin kaksi kolme prosenttia globaaleista hiilidioksidipäästöistä, matkustajamäärät kasvavat sellaista vauhtia, että päästöjen ennustetaan jopa kolminkertaistuvan lähivuosikymmeninä. Eli näin tilanteessa, jossa samaan aikaan raskas teollisuuskin tekee erilaisia suunnitelmia päästöjen vähentämiseksi.

No CORSIAn lupaus on, että kansainvälisen lentoliikenteen nettopäästöt saavuttavat lakipisteensä jo tänä vuonna, ja se on hurja lupaus, koska matkustajamäärät ja hiilidioksidipäästöt jatkavat kasvuaan, mutta CORSIA lähtee siitä, että päästöjen kasvu hyvitetään. Aluksi tämä kompensointi on vapaaehtoista. Ensi vuonna mukana on lähes 80 maata, muun muassa kaikki EU-maat ja USA, ei vielä Kiina. Pakollista kompensoinnista tulee vuonna 27, jolloin se koskee lähes kaikkia maailman maita.

Kyseessä on kahdellakin tapaa historiallinen sopimus: ensimmäistä kertaa kokonainen toimiala on onnistunut sopimaan globaalisti päästöjen hillinnästä, ja toisaalta kompensoinnista tehtiin ilmastotoimien kulmakivi. Tältä sopimukselta on lupa odottaa suuria, mutta toki tämäkin päätös ja sopimus tarvitsee vahtikoiraa onnistuakseen ja saavuttaakseen tavoitteet.

20.10 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, mielestäni niin kauan kuin meidän verovaroja käytetään sellaisiin kohteisiin, jotka tuntuvat kovin tuottamattomilta, mitään veroja ei pidä lisätä. Liikennettä verotetaan huomattavasti rajummin kuin mitä liikenteen palveluihin ja tienhoitoon käytetään.

Sitten tässä edustaja Ronkainen ja edustaja Järvinen kikkailivat näillä prosenteilla. Mielestäni he puhuivat aika lailla eri asioista. Mielestäni tämä Ronkaisen mainitsema 0,1 prosenttia koski muutakin kuin lentämisen verotusta, ja edustaja Järvinen sitten laski sen muistaakseni 0,0007 prosenttia. Kun me puhumme näistä prosenteista, niin meidän pitäisi oikeasti tietää, mikä on suomalaisten lentomatkustajien aiheuttama määrä ja onko tähän suomalaisten lukuun laskettu myös ulkomailta tänne lentävien turistien ja mahdollisesti tätä kautta lentävien määrä. Näistä luvuista on aika ristiriitaista tietoa.

Keskustelussa ovat nousseet esiin nämä biopolttoaineet ja muut. Itselläni on semmoinen jonkinlainen käsitys, että biopolttoaineet ovat erittäin nopeasti kehittymässä, ja uskon, että Suomessa pystytään pian tekemään muovijätteestä esimerkiksi kerosiinia lentokoneisiin. Näihin meidän pitää satsata ja sitä kautta etsiä sitä ekologisuutta lentomatkustamiseen.

Samanaikaisesti me puhumme täällä kansainvälisyydestä ja viennistä, ja valitettavasti kansainvälisyyteen kuuluu lentäminen, ja ei meidän sitä tarvitse ruveta rajoittamaan. Lentoja on se, mitä on. Mitä ehkä voitaisiin tehdä, niin voitaisiin miettiä, kuinka paljon kansanedustajien ja virkamiesten matkoja voitaisiin vähentää digitalisaation avulla, koska meillä on hyvät yhteydet, että tarvitseeko kaikkien aina lentää sinne Brysseliin tai johonkin muuhun maahan. Näistä me voisimme etsiä hyötyä tähän ja vähentää lentomatkustamista.

Totean tähän lopuksi, että päästöt eivät lentoja verottamalla vähene.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Järvinen, minuutti.

20.13 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan korjata tämän edustaja Mäenpään väärän sitaatin. Edustaja Ronkainen sanoi omassa puheenvuorossaan, että Suomen ei tarvitse tehdä mitään toimenpiteitä, koska Suomi aiheuttaa lentopäästöistä vain 0,1 prosenttia — 0,1 prosenttia. Kun suomalaisten osuus maailman väestöstä on 0,0007 prosenttia, se tarkoittaa sitä, että tämä pikkuruinen kansa aiheuttaa yli tuhatkertaisesti päästöt suhteutettuna siihen omaan väkilukuunsa, ja nämä luvut osoittavat siis juuri sen, miksi juuri ja nimenomaisesti meidän suomalaisten pitäisi tehdä kaikkemme, jotta me saisimme lentopäästömme kuriin.

20.14 **Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitokset tästä edellisestä keskustelusta ja prosenteista. Ajattelen jatkaa tästä. Kiitokset edustaja Järviselle siitä, että otit esille kompensaation ja myös CORSIAn, josta pidin aikaisemminkin puheenvuoron. Todellakin tällaisen vapaaehtoisen toiminnan kautta me voimme tehdä isoja vaikutuksia, kuten CORSIA tai sitten toisaalta laivaliikenteen puolelta IMO on tehnyt.

Eli jos suhteutetaan tätä asiaa, niin Suomessa lentopäästöt ovat liikenteestä 2—3 prosenttia ja Suomen kokonaispäästöistä 0,4—0,6 prosenttia. Sitten yksi prosenttiluku, tai promilleluku, vielä lisää: taivaalla on tällä hetkellä 22 000 lentokonetta eri puolilla maailmaa, Suomen yllä niistä on vajaa tusina, ja kun tästä tehdään laskuoppirakenne, niin silloin pääsemme puoleen promilleen, mikä on Suomen taivaalla olevien lentokoneitten määrä, ja nekin osastaan ovat niitä, mitkä lentävät meidän alueen ylitse.

En tällä halua vähätellä sitä, että tosiaan ICAO eli kansainvälinen lentoliikenteen yhteisjärjestö on pohtinut sitä, että 2040 todellakin lentopäästöt voivat olla kolminkertaiset, jos ei tehdä mitään uudistuksia.

Mutta niitä uudistuksia todellakin tehdään. Tässä on teknisiä uudistuksia, esimerkiksi koneitten tekninen uudistus, sähkön käyttö. Otan tästä nyt esimerkin: Täällä on salissa sanottu monesti, että lentokoneella on suhteessa junaan tai johonkin moninkertaiset päästöt, mutta onko kukaan sanonut, paljonko se lentokoneen kulutus oikeastaan on? Sitä ei ole tainnut tulla esille. Eli otetaan ATR, missä on 72 istuinta. Se lähtee Oulusta ja tulee Helsinkiin 550 kilometriä — se kuluttaa siinä istuinta kohti 9 kiloa polttoainetta, eli yhteensä 630 kiloa kerosiinia, kun se istumapaikkojen mukaan jaetaan. Kun lähdetään Oulusta Helsinkiin henkilöautolla, se kuluttaa 30 kiloa polttoainetta, jos on 7 litran kulutus. Eli kun kaksi henkilöä yleensä on kyydissä keskimäärin näinkin pitkällä matkalla, niin kulutus on silloin 15 kiloa — ja lentokoneella 9 kiloa. Eli ainakin henkilöauton kulutuksen alle mennään. Ja tämä ATR 72 on vielä vanhaa teknologiaa. On odotettavissakin, että nämä kulutukset uusilla koneilla tulevat putoamaan, varsinkin potkuriturbiinikoneilla, saatikka sitten kun päästään biopolttoaineisiin tai saatikka sitten vielä kun 2030-luvulla me saamme vähintään 30-paikkaisia sähkölentokoneita.

Eli haluan sanoa tässä sen, että pitäisi suhteuttaa ensin asioita ja sitten ottaa nämä teknologiset kehityskulut, mitä Suomessa osataan tehdä, myös mukaan. Olen hyvin tyytyväinen ja iloinen siitä, että Finnair ja Nestekin ovat päässeet nyt sopimukseen biopolttoaineen käytössä. Neste on aikaisemminkin jo myynyt Oslossa biokerosiinia. Ja varsinkin odotan vielä itsekin, että päästään toisen sukupolven synteettisiin polttoaineisiin ja niitä voidaan myös lentäen käyttää. Toki on niin, että lentäminen varmaan maailmalla lisääntyy, mutta näen, että näillä teknisillä ratkaisuilla voidaan kehitystä edistää.

Itse tähän esitykseen:

Tuossa otinkin Järvisenkin innoittamana vielä toiseen kertaan esille tämän CORSIAn eli Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation, eli yhteisen vapaaehtoisen järjestelmän siitä, millä hiilipäästöjä pudotetaan lentoliikenteessä. Näen itse, että se on tärkeätä tehdä vapaaehtoisesti. Toinen on todellakin EU:n omat toimenpiteet, mitä on Green Dealiin liittyen, ja lisäksi OECD:kin on tekemässä omia laskelmiaan. Vastustan kyllä tällä hetkellä ihan tätä kansallista lentoveroa. En näe siinä niin sanotusti järkeä tässä vaiheessa, vaan meidän täytyy tehdä se kansainvälisen kautta.

Tässä on verrattu Ruotsin tuloksiin, ja olen ainakin itse saanut informaation siitä, että todellakin lentäminen on Ruotsissakin vähän laskenut, mutta se on sitten kotimaan lentojen osalla. Ymmärrän sen, että jos lennot tapahtuvat alle 200 kilometrin etäisyyksien siirtymisissä, niin silloin lentämiseen ei oikeastaan kannata ryhtyä vaan käyttää maaliikennemuotoja, mutta sitten esimerkiksi siitä ylöspäin, niin kuin meilläkin Oulut, Rovaniemet... Nämä ovat erittäin tärkeitä. Näen myös tässä sen, että kyllä meidän pitää kehittää paikallisia lentokenttiä juuri yritystoiminnan, matkailun kautta. Pitää sanoa, että meilläkin on Mänttä-Vilppulassa tämmöinen lentopuistohanke, ja itse näen hyvänkin tulevaisuuden siinä juurikin sähkölentokoneitten ja biopolttoaineitten osalta.

20.19 **Joonas Könttä kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tuossa edeltävä puhuja todisti kyllä väkevästi. Sieltä tuli tieteellistä faktaa, sieltä tuli käytännön tietotaitoa, ja siinä paalutettiin vahvasti kyllä myös tätä keskustan linjaa. Me emme kannata kansallista lentoveroa.

Aiemmin keskustelussa edustaja Kaunisto ehkä hieman viittasi siihen, että hallitus ei ehkä täysin tiedostaisi, että maa on aika laaja ja yhteydet ovat monin paikoin vaikeita ja pitkiä ja siitäkin syystä lentämistä tarvitaan. No minusta tässä ei ole kysymys kyllä siinä mielessä hallitus—oppositio-asetelmasta, vaan kyseessä on kansalaisaloite, ja tähän on selvästi useampia näkemyksiä edustajilla, mutta hallitus lähtee siitä, että me noudatamme hallitusohjelmaa ja sen kirjauksia.

On selvää, että kun esimerkiksi Jyväskylään tai Keski-Suomeen, mistä itse olen, juna kestää kolme ja puoli tuntia ja autollakin kolme tuntia 15 minuuttia, niin silloin kun on kysymys kansainvälisistä yhteyksistä — yhteydet vaikkapa sanotaan nyt Brysseliin tai muualle maailmalle — niin oma lentokenttä ja se, että on mahdollista lentää vaikkapa sieltä Jyvässeudulta Helsinkiin ja jatkaa edelleen Brysseliin, on keskeistä. Tällaisissa alueiden tasa-arvokysymyksissä ja myös alueiden elinvoimakysymyksissä tällaiset kansalliset lentoverot eivät missään nimessä edistäisi elinvoimaa, eivät vaikuttaisi toisaalta myöskään merkittävissä määrin ilmastopäästöihin, mutta haittaisivat alueiden tasa-arvoisuutta, ja sellaista ei voi kannattaa.

Uusi tekniikka: Nojaan itse aika vahvasti siihen, että me saamme sieltä suuria päästövähennyksiä. Esimerkiksi Finnairin uuden laivaston koneet säästävät arviolta noin 20 prosenttia lentopetrolia verrattuna vanhaan kalustoon, ja tämä pelkästään on jo hyvä merkki siitä, kuinka suuria harppauksia ilmailutekniikassa saadaan aikaan, puhumattakaan sitten vaikkapa sekoitevelvollisuuden lisäämisestä tai ottamisesta käyttöön myös lentopetroleissa. Siellä näen todella paljon mahdollisuuksia.

Sitten täytyy myös muistaa tässä keskustelussa se, minkälainen tämä meidän isänmaa on: hyvin laaja, meillä on hyvin erilaisia tarpeita, hyvin eripituisia etäisyyksiä kaupunkien ja seutujen ja myös pääkaupungin ja muun maan kesken. Tämä monesti unohtuu. Minusta ei ole oikein mielekästä verrata pelkästään väkilukuun, vaan pitäisi ymmärtää myös, minkälainen meidän maantiede tässä rakkaassa isänmaassa on.

Edelleen yhteydet maakunnista vaikkapa Helsinki-Vantaalle ja sieltä edelleen maailmalle ovat tässä maassa erittäin tärkeitä myös jos katsotaan meidän vientiä, kuinka tärkeitä ne ovat kansainväliselle kaupalle, ja minusta on selvää, että meidän tulee edetä kohti kansainvälisiä mahdollisia lentoveroja, [Puhemies koputtaa] jos siinä on järkeä ilmastonmuutoksen kannalta. Mutta kansallinen lentovero — sitä ei kyllä voi kannattaa.

20.23 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa puhemies! En halua halveerata arvon salikeskustelua, mutta kun puhutaan etenkin itä- ja kaakkoissuomalaisten ihmisten liikkumisesta ja liikkumisen lisäverotuksesta, on puheenvuoroni poikkeuksellisen lyhyt: Arvoisa hallitus, itärata kuntoon!

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kyllä, ja rantaa pitkin.

20.23 **Petri Huru ps:** Arvoisa puhemies! Aluksi kiitokset aloitteen tekijöille. — Nyt käsittelyyn tulevassa kansalaisaloitteessa esitetään, että eduskunta ryhtyy lainvalmistelutoimenpiteisiin matkustajakohtaisen lentoveron säätämiseksi Suomessa. Aloitteen käsittelyn yhteydessä tulee huomioida, että Suomessa on tehty maakunnissa paikallisia sopimuksia säännöllisten reittilentojen säilymiseksi. Näillä sopimuksilla on tarkoitus lisätä saavutettavuutta ja näin tukea vientimaakuntien elinkeinoelämän sekä teollisuuden toimintaedellytyksiä. Erillinen vero vesittäisikin vientimaakuntien tekemiä panostuksia lisääntyvien kustannusten myötä. Paikallisten verojen sijaan tulee keskittyä globaaleihin toimiin päästöjen vähentämiseksi. Nyt käsittelyyn tuleva kansalaisaloite ei ole kannatettava.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

5. Lakialoite laiksi rikoslain 21 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 12/2019 vp Timo Heinonen kok

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

18.30 **Timo Heinonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Olen tämän saman lakialoitteen tehnyt eduskunnassa vuonna 2012, uusinut sen vuonna 2016, ja tänään uusin sen kolmannen kerran. Periksi en tule antamaan ennen kuin tämä lainsäädäntö saadaan voimaan.

Haluan kertoa teille tarinan saadakseni esiin tämän tärkeän asian, mikä vaikuttaa syvästi nuoren ihmisen sosiaaliseen kehitykseen, eli kiusaamisen.

Eräs nuori kertoi: ”Minua alettiin kiusata ensimmäisestä luokasta lähtien, syytä en tiedä, miksi. Olin hyvin ujo ja hiljainen eli kait helppo kiusaamisen kohde. Kiusaaminen oli jo-

kapäiväistä, ja itsetuntoni tallottiin lattianrakoon. Niinkin pienillä lapsilla voi olla raaka käytös toisia kohtaan ja kyky satuttaa henkisesti.”

Toinen lainaus: ”Minä olin myös periaatteessa ensimmäisen ja toisen luokan ajan koulukiusattu. Oma tilanteeni oli sinänsä hieman erikoinen, että olin pienessä maalaiskoulussa ja tuo kiusaaja oli oma opettajani.”

Kolmas lainaus: ”Siinä mielessä tuo henkinen kiusaaminen, nimittely ja ulkopuolelle jättäminen on minusta vielä pahempaa kuin fyysinen kiusaaminen, koska siitä ei jää mitään ulkoista todistusaineistoa. Jos fyysisesti kiusataan, siitähän jää kuitenkin edes jonkin verran mustelmia ja naarmuja. Mua kiusattiin ekasta luokasta lähtien, ja se jatkui lukioon saakka. Kiusaaminen oli henkistä ja fyysistä. Tavaroita pilattiin, varastettiin ja piilotettiin.”

Seuraava kiusattu kertoo: ”Voimia tarinansa kertoneille. Itse en kykene käsittämään sitä julmuutta, mitä toisiin voidaan kohdistaa. Rakas veljeni on koulukiusattuna menettänyt paljon. On hirveän vaikea yrittää näyttää toiselle, että hän on yhtä arvokas kuin kaikki muutkin, vaikka on joutunut koulussa vuosia luulemaan toisin.”

Iltalehti kertoi silloin, kun tämän lakialoitteen ensimmäisen kerran tein: ”Olin koulussa kolmannella luokalla, ja minua kiusattiin jatkuvasti, useita kuukausia siitä, kun olin hiukan pyöreä. Opettajat eivät puuttuneet asiaan, vaikka näkivät, mitä tapahtui. Eräs kerta, kun taas tuo kiusaaja alkoi hakata minua, kilahdin. Otin kiusaajaa korvasta kiinni ja pyöritin ympyrää niin kauan. Sain jälki-istuntoa, kuraattorikäyntejä ja rehtorin puhuttelua. Käytösnumero ei ollut hyvä. Kiusaaja ei saanut mitään seurauksia.”

Vielä yksi lainaus: ”Minut jätettiin pois kaveriporukoista, ei otettu leikkeihin ala-asteella, naurettiin, pilkattiin vaatteista, ei haluttu olla lähelläni. Noin neljä vuotta kestänyt kiusaaminen jatkui vielä jossain määrin yläasteella. Ala-asteella jokapäiväinen koulukiusaaminen aiheutti paniikkihäiriön ja masennuksen, joka puhkesi 18-vuotiaana, ja siihen on edelleen kolmekymppisenä menossa lääkitys.”

Tässä, hyvät edustajakollegat, vain muutamia arjen tosiasioita ja tarinoita, mitä kouluissamme tapahtuu. Ei koulukiusaaminen ole kouluista loppunut. Vaikka näiden vuosien aikana, jotka tuosta ensimmäisestä lakialoitteeni teosta vuodesta 2012 ovat edenneet, on tehty Kiva Koulu -hankkeita ja paljon erilaisia toimenpiteitä, kiusaamista edelleen kouluissa valitettavasti tapahtuu.

Tuossa, arvoisa puhemies, oli muutamia nettikeskusteluista ja lehdistä keräämiäni tarinoita, kiusattujen kertomia ja kirjoittamia.

Perusopetuslain 29 §:n ja lukiolain 21 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:n nojalla oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Tämä velvoittaa kuntia, kouluja, oppilaitoksia huolehtimaan väkivallan ja koulukiusaamisen estämisestä kouluissa ja oppilaitoksissa. Suomen laissa ei kuitenkaan varsinaisesti säädetä koulukiusaamista rikokseksi omana rikosnimikkeenä. Tämä osaltaan on johtanut siihen, että kiusaamista ei aina ajatella rikoksena. Usein oppilaiden ja valitettavasti joidenkin opettajienkin keskuudessa toisen loukkaaminen esimerkiksi sanoin ajatellaan vain huonoksi käytökseksi.

Koulukiusaamisen eri muodot kyllä löytyvät laista, mutta vain muiden rikosten nimillä, kuten ”laiton uhkaus”, ”kiristys”, ”vapaudenriisto”, ”kunnianloukkaus”, ”pakottaminen”, ”pahoinpitely” ja niin edelleen. Esimerkiksi laissa on säädetty rangaistavaksi teoksi toisen solvaaminen ja herjaaminen. Lisäksi näihin edellä mainittuihin rikoksiin yllyttäminen ja avun antaminenkin ovat rikoksia. Koulukiusaaminen täyttää usein esimerkiksi jonkun edellä mainituista rikosnimikkeistä, ja ne kaikki on Suomen laissa säädetty rangaistaviksi.

Laissa on siis säädetty erilaiset koulukiusaamisen muodot rangaistaviksi, mutta lain käytännön toteuttamisessa on puutteita. Varsinaisesti koulukiusaamista omana rikosnimikkeenä laki ei siis kuitenkaan tunne.

Rikosvastuun ikäraja Suomessa on 15 vuotta. 15 vuotta täyttänyt voidaan siis myös tuomita rikoksesta rangaistukseen. Kiusaaja voi siis saada tuomion, jos hän on 15 vuotta täyttänyt. Jos kiusaamiseen on syyllistynyt useampi kiusaaja, niin heitä kaikkia lain mukaan rangaistaan rikoksentekijöinä, ja myös yllyttäjä voidaan tuomita rikoksentekijänä. Alle 15-vuotiaiden kohdalla rikosvastuullisuuden ikäraja ei täyty, joten heidän kohdallaan asia käsitellään kunnan sosiaaliviranomaisten kanssa. Sen sijaan vahingonkorvausvastuulla ei ole ikärajaa, joten myös alle 15-vuotias kiusaaja voidaan tuomita maksamaan vahingonkorvausta kiusaamisen uhrille, jolle on aiheutunut vahinkoa.

Kun lakiin ei ole kirjattu yksiselitteisesti koulukiusaamista omana rikosnimikkeenä, jää koulukiusaamisen määrittely usein epäselväksi. Itse toimiessani opettajana aloitin aina syksyllä kouluvuoden niin, että yhdessä pohdimme, mitä koulukiusaaminen on, mitä se tarkoittaa, mitä se merkitsee. Aika yleistä oli se, että nuoret sanoivat, että koulukiusaaminen on jatkuvaa. Se on yksi hyvä peruste sille, mutta yksi hyvä peruste oli minun mielestäni myös monen nuoren ja lapsen esille nostama ajatus siitä, että kiusaaminen muuttuu koulukiusaamiseksi sen myötä, kun toinen ilmoittaa, että hei, minä en tykkää tästä, lopettakaa, ja jos sen jälkeen sama toiminta jatkuu, se jo täyttää koulukiusaamisen tunnusmerkkejä.

Eroja on niin oppilaiden, opettajien kuin vanhempienkin keskuudessa siinä, mitä me pidämme kiusaamisena, mitä koulukiusaamisena ja mitä emme. Koulukiusaamiselle on olemassa jo nyt kuitenkin selkeät määritelmät. Kiusaaminen on suunniteltua, harkittua toimintaa, jonka tarkoituksena on loukata toista joko henkisesti tai fyysisesti. Kiusaaminen voi olla suoraa tai epäsuoraa. Koulukiusaaminen ei rajoitu myöskään oppilaiden väliseen väkivaltaan, vaan myös opettajat saattavat olla osallisina koulukiusaamiseen kiusattuina ja valitettavasti joskus myös kiusaajina. Uhrin tai kiusaajan roolissa lasten ja nuorten keskuudessa monet kokevat satunnaista kiusaamista, mutta varsinaiseksi koulukiusaamiseksi teko on nimettävissä vasta kun se täyttää nuo koulukiusaamisen tunnusmerkit.

Arvoisa puhemies! Olen jättänyt ensimmäisen kerran tämän lakialoitteen eduskunnan käsittelyyn lokakuussa vuonna 2012, seuraavan kerran vuonna 2016. Näillä kerroilla laki ei edennyt ja minulle sanottiin, että meillä on riittävät keinot puuttua näihin asioihin. No mitä on tapahtunut? Koulukiusaaminen on jatkunut. Esimerkiksi olen tänään käynyt nuorten kanssa keskustelua, kun he kävivät eduskunnassa vierailemassa. Olin iloinen, että heidän koulussaan nyt kokemukset olivat myönteisiä.

Nyt olen uusinut tämän lakialoitteeni, jossa rikoslain 21 lukua muutetaan niin, että sinne tehdään uusi 7 b §, joka koskisi koulukiusaamista ja jossa määriteltäisiin näitä periaatteita.

Osa kansanedustajista kysyi vuonna 2012 ja myös 2016 siitä, että en ole pyytänyt tähän lisää allekirjoituksia. Halusin tehdä selväksi ja haluan tehdä nytkin selväksi sen, että en pyytänyt niitä sen takia, että tämä koulukiusaamisen kriminalisointi on osittain ollut teknisesti vaikea hanke ja olen halunnut sen nostaa tätä kautta nyt uudelleen keskusteluun. Mutta minä haluan tällä keskustelulla ja tällä lakialoitteella nostaa tämän vakavan asian aivan uudelle keskustelun tasolle. En tule antamaan periksi ennen kuin tämä laki on voimassa. Me tarvitsemme niitä aivan tavallisia pieniä keinoja, me tarvitsemme opettajille lisää mahdollisuuksia ja keinoja puuttua työrauhaongelmiin ja muihin, mutta, arvoisat kollegat, sil-

loin kun ne eivät riitä, minun mielestäni on hyvä, että on vielä yksi, viimeinen mahdollisuus myös vanhemmilla, kiusatuilla ja muilla puuttua siihen.

Yksi pro gradu -tutkielma koulukiusaamisen kriminalisoinnista valmistui silloin vuonna 2012. Krista Vierimaa teki tämän pro gradun, ja se oli osittain innoittajana siinä, että halusin tehdä tämän kirjauksen myös Suomen lakiin. Krista Vierimaan tutkimuksessa todettiin, että 73 prosenttia kiusaajista kertoi, että he olisivat lopettaneet kiusaamisen, jos se olisi ollut rikos, jos he olisivat selkeästi tienneet, että koulukiusaaminen on rikos.

Arvoisa puhemies! Toivon, että lakialoite herättää nyt täällä salissa uudelleen keskustelua ja keskustelua myös valiokunnassa, ja toivon, että se johtaa lopulta siihen, että meillä on tämä viimeinenkin keino käytettävissä vakavan ongelman korjaamiseksi.

18.42 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Pakko tarttua tähän edustaja Heinosen lopussa heittämään ”meillä on riittävät keinot ongelmaan”. Jos näin sanoo, niin ei tiedä kyllä totuutta, koska näin ei todellakaan ole.

Koulukiusaaminen on arkipäiväämme. Perinteinen tapa oppilaan käytösongelman kitkemiseksi on ollut reaktiivinen, jolloin ratkotaan ongelmallisia tilanteita jälkikäteen. Usein on toimittu rangaistusten kautta. Ensisijaisesti tulisi mielestäni käyttää pehmeämpiä keinoja ja lähestyä koko kiusaamiskeskustelua aivan toiselta näkökulmalta. Kiusaaminen on usein vain pahoinvoinnin ilmenemistä, ei erillinen ongelma. Kun ihminen voi hyvin, hänen ei tarvitse kiusata. Tämä koskee niin lapsia kuin aikuisiakin. Kiusaamista on joka taholla, alalla ja tasolla. Kun keskitymme kiusaamiseen, se saa olla keskiössä ja voimistua. Kun keskitymme hyvinvointiin ja sen kehittämiseen ja kasvattamiseen, kiusaamiselle ei jää tilaa.

Kuten ministeri Ohisalo kirjoitti Facebook-päivityksessään vuoden alussa: ”Yhdenkään kymmenvuotiaan kokemus ei saisi olla se, ettei kukaan huomaa hänen hätäänsä. On selvää, että jos koulupsykologin vastuulla on lähes tuhat oppilasta, ei ennalta ehkäisevään työhön jää aikaa. Koulumaailmaan tarvitaan lisää voimaa vahvistamaan oppilaiden hyvinvointia.” Tämä on hienosti kirjoitettu, mutta tämä ei vielä lämmitä ketään.

Arvoisa herra puhemies! Haavoittuvassa asemassa olevien lasten kiusatuksi tulemisen kokemuksia tulee tunnistaa ja ennalta ehkäistä nykyistä paremmin. Tämän vuoksi kouluun tarvitaan riittävästi ihmisiä, joiden tehtävänä on tukea hyvinvointia, kehittää koulun toimintakulttuuria, yhdistää voimia ja tuoda uudenlaista tapaa katsoa maailmaa. Lapset tarvitsevat valtakunnallisesti kattavaa, laadukasta, myös tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehitystä tukevaa ja vahvistavaa kasvatusta jo varhaiskasvatuksesta alkaen. Tunnetaitojen kautta haetaan parannusta koko kouluyhteisölle. Tällainen toiminta on mielenterveyttä edistävää työtä, ja sen myötä myös syrjäytymistä ja kiusaamista ehkäisevää. Se on sekä inhimillisesti että kansantaloudellisesti erittäin kannattavaa.

Toki tulee myös tilanteita, missä pehmeämmät toimintatavat eivät enää auta ja tarvitaan kovempia keinoja. Silloin tarvitsemme selkeitä malleja, miten toimitaan, ja siksi on erittäin tärkeää, että kaikki mahdolliset mallit ja toimintatavat nousevat vähintäänkin keskusteluun ja että jos ne nähdään tarpeellisiksi ja toimiviksi, niitä asioita viedään painokkaasti eteenpäin.

Täytyy myös suunnata katseet maailmalle: Onko jossain tehty vastaavaa ja millä menestyksellä? Voisimmeko oppia sieltä jotain? Olisi hienoa päästä sanomaan, että kiusaamisasia otetaan oikeasti vakavasti eduskunnassa eikä vain puhuta, sillä se ei todellakaan läm-

mitä vielä ketään, joka kiusaamista kokee. Tällaisten asioiden ja ongelmien takia me olemme täällä. Meiltä odotetaan tekoja.

Kannattaa mennä aika syvälle itseensä, jos tekee tällaisista asioista puoluepoliittisen. Sitä vastoin meidän on yhdessä löydettävä ratkaisuja ja etsittävä oikeita malleja pelkäämättä epäonnistumista. Samalla on ensiarvioisen tärkeätä kerätä tutkimustietoa erilaisista malleista ja toimintatavoista, joilla voimme vähentää kiusaamista.

18.46 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää edustaja Heinosta erinomaisen lakialoitteen tekemisestä. Olemme tässä salissa useaan otteeseen keskustelleet koulukiusaamisesta ja niistä haitallisista, hyvin raskaista vaikutuksista, mitä kiusaamisella meidän lapsiin ja nuoriin on. Me tiedämme, että Suomessa on tehty aika paljon työtä kiusaamisen kitkemiseksi. Meillä on erilaisia ohjelmia, Kiva Koulu -ohjelmaa ja muuta, meillä on tehty erittäin paljon työtä opetusministeriössä ja Opetushallituksessa eri ohjelmien kautta, jotta kiusaamiseen päästäisiin puuttumaan, mutta, herra puhemies, rehellisyyden nimissä on todettava, että pelkästään näiden ohjelmien kautta asiaa ei saada ratkaistua, vaan me tarvitsemme myös lainsäädäntömuutoksia.

Tässä ensinnäkin haluan kiittää edustaja Koposta hyvästä lakialoitteesta, jonka hän on tehnyt liittyen toisen asteen koulutukseen, koulumatkoilla tapahtuvaan kiusaamiseen ja opettajien ja rehtorien velvollisuuteen ilmoittaa kiusaamistapauksista vastaavasti kuten meillä perusopetuslaissa on säädetty.

Nyt myös edustaja Heinonen on lakialoitteen tehnyt — kuten täällä kuulimme, oliko tämä nyt jo kolmas kerta — ja voin sanoa, että toivon, että tämä aidosti johtaisi myös lainsäädännön valmistelutoimiin ja tämä aloite käytäisiin huolella läpi siten, että tästä saataisiin myös meidän kansalliseen lainsäädäntöön pykälät, jotka antaisivat osoituksen siitä, että tämä sali, Suomen eduskunta, suhtautuu koulukiusaamiseen riittävällä vakavuudella.

18.48 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa herra puhemies! Eräs poika kirjoitti taannoin ylioppilaaksi. Tuoreiden valkolakkien juhlallisuudet sujuivat mukavissa merkeissä, mutta yksi kohtaaminen juhlahumussa jäi mietityttämään nuorukaista. Hän oli kohdannut juhlissa tutun kaverin peruskouluajalta. Tuo kaveri oli tullut pyytämään anteeksi. Hän oli potenut pitkään huonoa omaatuntoa kiusaamisesta, mitä hän ja muutamat muut olivat harjoittaneet tarinamme poikaa kohtaan miltei koko peruskoulun ajan. Se on pitkä aika, hyvin helposti puolet ihmisen elämästä. Tässä tarinassa kävi niin, että kiusattu oli jo pystynyt jättämään vuosikausia jatkuneen piinan taakseen mutta kiusaajan piina oli vasta alkamassa. Omantunnon huuto ei antanut rauhaa. Jälleen kerran pystyttiin toteamaan, että kiusaaminen jättää jäljet — myös kiusaajaan.

Kiusaaminen ilmiönä on sitkeä ja monimutkainen. Sen kitkemiseksi järjestetään mittavia kampanjoita, julkkikset antavat itsensä käyttöön kiusaamisen nujertamiseksi, kouluissa on oltava oma toimintasuunnitelmansa kiusaamistilanteiden hoitamiseksi — ulospäin näyttää siltä, että kiusaamiseen puututaan, siihen kiinnitetään huomiota ja yleisesti ottaen se tuomitaan.

Mutta miten asia oli käytännössä? Tarinamme pojan kohdalla kiusaaminen sisälsi myös fyysistä väkivaltaa. Koulusta oli kotiin tuomisina aivotärähdyksiä, turvonneita silmiä ja verisiä tuppoja. Tekijöinä olivat samat tyypit aina alakoulusta yläkouluun saakka. Vanhempien asenne oli torjuva, uhria syyllistävä. Oman lapsen syyttömyyden puolesta esiteltiin mitä mielikuvituksellisimpia teorioita, jotka kasvoivat tragikoomisiinkin mittoihin.

Tämä kaikki siitä huolimatta, että kiusaaja tunnusti auliisti tekonsa. Koulujen ohjelmia kiusaamiseen puuttumiseen poika piti silmänlumeena. Niillä ei ollut mitään vaikutusta. Ne olivat mekaanisia suorituksia, joilla pystyttiin osoittamaan, että jotain oli tehty. Toisaalla kiusaajat kehittivät kiusaamistaan nopeasti vallitseviin olosuhteisiin sopivaksi. Kun koulussa kiinnitettiin asiaan huomiota, lupasivat kiusaajat kiusattavalleen, että koulun alueella ja ajalla ei voida kiusata — mutta heti koulumatkalla se taas jatkuu. Pojan vanhemmat yrittivät puuttua asiaan kaikin keinoin. Käytiin keskusteluja koulun kanssa, muiden vanhempien kanssa. Rikosilmoituksiakin tehtiin, kun rikoksia tapahtui. Kiusaaminen jatkui siitä huolimatta. Muuta mahdollisuutta ei ollut kuin painaa leukaa rintaan ja toivoa, että jonakin päivänä piina loppuu.

Koitti lukio, ja kuin taikaiskusta hyvin musta ja raskas ajanjakso elämässä oli ohi. Kukaan ei lyönyt, kukaan ei haukkunut, mitään ei rikottu.

Pojan pikkusisko tuli perässä samoja polkuja pitkin. Kiusaaminenkin löytyi tältä polulta, ja mekanismit olivat merkillisellä tavalla hyvin samanlaisia. Opettajille tehtiin selväksi, että tämä helvetti on käyty kertaalleen läpi ja sen pitäisi riittää. Koulun viesti oli selvä: he hoitavat tämän itse, koululla on tällaiseen ongelmaan hyvät työkalut. Mitä se tarkoitti käytännössä? Koomisimmillaan kiusattu pakotettiin pyytämään kiusaajiltaan anteeksi.

Arvoisa puhemies! Kiusaajia on joka paikassa. Niitä on kouluissa, työpaikoilla, kaikkialla, missä ihmisiäkin on. Kiusaaja ei mahda käyttäytymiselleen mitään, mutta on käsittämätöntä, miten kiusaajien edessä edelleenkin nöyristellään ja myönnytellään. Heidän tekojaan vähätellään. Tiedostamattakin pelätään joutumista itse kiusatuksi. Kiusaajat ottavat vallan kiusaamisellaan, he johtavat vääryydellä, ja laumasieluiset ihmiset tulevat perässä ja hyväksyvät mukisematta vääryyden.

Koti on kiusaamisessa olennaisessa merkityksessä niin kiusaajan kuin kiusatunkin tapauksessa. Jos ongelma haluttaisiin oikeasti korjata, pitäisi toimien kohdistua suoraan kiusaajien koteihin, ei pelkästään kiusaajaan. Siellä tarvitaan tukea ja ohjaavia toimia. Avun vastaanottaminen on kuitenkin haastavaa juuri niissä kodeissa, missä sitä eniten tarvitaan. Niissä, joissa ongelmaa ei haluta myöntää, joissa jyrkästi kiistetään sellaisetkin teot, jotka lapsi itsekin myöntää, ja vaikka todisteet puhuvat selvästi puolestaan.

Toinen merkittävä tekijä kiusaamisilmiössä on ryhmä, jossa sitä tapahtuu. Kiusaajia ei välttämättä ole kuin yksi, mutta ryhmässä huomio, arvostus ja yhteenkuuluvuus ovat saaneet vääristyneitä muotoja. Huomiota pitäisi kiinnittää koko ryhmään, jossa kiusaamista tapahtuu, ei pelkästään yksittäisiin ihmisiin. Väärät toimintamallit on yksinkertaisesti opeteltava pois.

Arvoisa herra puhemies! Ilman kodin tukea, ongelman ymmärtämistä, kiusatun elämä muodostuisi kestämättömäksi. Ei olisi enää mitään, minkä pohjalta kiusattu ponnistaisi elämään ja kestäisi sen puhaltamia vastatuulia. Mutta lopulta me olemme kaikki niin erilaisia. Toiset kestävät enemmän kuin toiset.

Onneksi tyttäreni näyttää olevan yhtä kestävää laatua kuin isoveljensä.

Kannatan väkevästi tätä lakialoitetta ja kaikkia mahdollisia toimia, joilla voisimme vihdoinkin kestävällä tavalla ja tosiasiallisesti kitkeä kiusaamisen tästä maasta.

18.55 **Niina Malm sd:** Arvoisa puhemies! Aihe on tärkeä, ja siksi ei voi olla käyttämättä puheenvuoroa. Joskus kannattaa myös tutustua jo olemassa oleviin keinoihin, kuten täällä on tullut esiin. Myös meillä Etelä-Karjalassa on otettu uusi linja kiusaamiseen. Etelä-Karjalassa toimii lainvastaisten tekojen työryhmä, joka koostuu kuntien eri viranomaisista

sekä Eksoten, Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen ja poliisin edustajista. Työryhmä on laatinut koko maakuntaan yhteisen ohjeistuksen, jonka mukaisesti lainvastaisiin tekoihin puututaan.

Kouluissa lainvastaisia tekoja käsitellään liian usein kiusaamisena. Kiusaaminen on epämääräinen ja vähättelevä ilmaisu, joka ei kerro yksittäisen teon vakavuutta, vastenmielisyyttä tai lainvastaisuutta. Laissa kiusaamista ei ole määritelty. Kiusaamiseksi kutsutut lainvastaiset teot ovat tahallisia, ja ne täyttävät lähes aina jonkin rikoksen tunnusmerkistön. Alle 15-vuotias ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa ikänsä takia, mutta korvausvastuu hänellä on. Tekojen vakavuutta on kuvattava niiden oikeilla nimillä ja tekotavoilla. Lainvastainen teko ei voi lieventyä kiusaamiseksi vain siksi, että se tapahtuu koulun alueella.

Arvoisa puhemies! Normaaliin kasvuun ja kehitykseen kuuluu haasteita. Myönteisten sosiaalisten suhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä on lähes kaikilla ajoittain vaikeuksia. Nämä taidot ovat koululaisilla vasta kehittymässä, ja sen vuoksi ristiriitoja koululaisten välillä esiintyy. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamisen ja kehittämisen kautta luodaan myös myönteistä toimintakulttuuria, joka estää ja vähentää kiusaamista sekä lainvastaisia tekoja merkittävästi. Normaaliin kasvuun ja kehitykseen eivät kuitenkaan kuulu sellaiset teot, jotka täyttävät rikoksen tunnusmerkistön. Niiden selvittäminen kuuluu viranomaisille. Sen takia myös Etelä-Karjalassa termistöä on muutettu puhekielessä. — Kiitos.

18.57 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Kiitokset edustaja Heinoselle tästä todella tärkeästä aloitteesta. Kiusaaminen on käsitteenä liian kulunut, liian yleismaailmallinen, ja pitäisi tarkemmin määritellä ylipäätänsä, mitä se tarkoittaa. Siinä olen samaa mieltä edellisen puhujan, Malmin, kanssa.

Kiusaaminen voi olla hetkellistä, mutta se voi olla myös pitkäkestoista ja hyvin suunnitelmallista, ja näitten välille on tietenkin tehtävä selkeä ero. Jos se täyttää kuitenkin ne määritelmät, mitkä edustaja Heinosen lakialoitteessa myöskin olivat, on perusteltua saattaa se rikosvastuun alaiseksi.

Kiusaamisen ehkäisyn tulee olla suunnitelmallista, pitkäjänteistä ja jatkuvaa alkaen varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja korkeakouluun saakka. Kiusaamisen ehkäisy lähtee toimintakulttuurista ja siitä, mitä yhteisö sallii tapahtuvan. Tässä on merkittävää vaihtelua eri koulujen välillä, eri päiväkotien välillä ja eri koulujen välillä myöskin toisella asteella ja yliopistoissa. Sen takia meidän pitää saada selkeä ohjeistus myöskin siitä, mikä on sallittua ja mikä ei ja milloin siihen on välttämätöntä puuttua, koska ihmisillä on erilaisia tulkintoja, mikä on sellaista, mihin pitää puuttua.

Liian paljon on historiassa tapahtunut pitkäkestoista kiusaamista. Muistan omaltakin kouluajalta näin jälkeenpäin ajateltuna ja katsottuna sitä aikaa, että kyllähän siellä oli sellaisia tapauksia, mihin ei puututtu, ja ei sitä edes ymmärtänyt, että niihin olisi pitänyt puuttua, koska kukaan ei puuttunut. Katsottiin, että se oli sallittua toimintaa, koska opettajakaan ei niihin puuttunut.

Eli kyllä tämä on tärkeä asia viedä eteenpäin. Kiusaaminen aiheuttaa myös paljon mielenterveysongelmia, ja monilla nuorilla ja lapsilla on siellä takana pitkäkestoista kiusaamista. Opettajat ja vanhemmat tarvitsevat myöskin muita työkaluja siihen, millä tavalla siitä asiasta pääsee eteenpäin, jos ei se keskustelulla ja moniammatillisella yhteistyöllä muuten etene ja siinä on sellaisia piirteitä, jotka vaarantavat lapsen kasvun ja terveyden. Toivottavasti tämä lakialoite tällä kertaa menee eteenpäin ja saadaan tätä edistettyä.

19.00 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitoksia edustaja Heinoselle merkittävästä lakialoitteesta ja kiitoksia edustajille erittäin tärkeistä puheenvuoroista. Ymmärrän edustaja Koposen turhautuneisuuden, mutta haluan myös muistuttaa, että me kaikki olemme tässä salissa kyllä varmasti samassa joukkueessa. Jo pelkästään se, että koulukiusaaminen nousee täällä jatkuvasti keskusteluun, on pieni askel eteenpäin, mutta näinhän se on, että tekoja tarvitaan. Meidän tehtävä on pitää heikompien ja kiusattujen puolia, ja jokaisella pitää olla oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Edustaja Heinonen avaa mielestäni erinomaisesti nykyisen tilanteen problematiikkaa, ja näen tässä lakiesityksessä vain tuettavia asiakohtia. Johtuen näistä upeista puheenvuoroista, mitä aikaisemmin on pidetty, minä en ehkä puhu tämän pidempään. — Kiitos.

19.01 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Heinoselle tärkeän asian esillä pitämisestä. Käsittelemme parhaillaan sivistysvaliokunnassa tähän samaan aihepiiriin liittyen kansalaisaloitetta syrjäytymiseen liittyen. Tämä liittyy siinä mielessä samaan aihepiirin, että siinäkin voi olla taustalla myös kiusaamista.

Valitettavasti meidän yhteiskuntamme on epäonnistunut siinä, että kiusaaminen olisi meidän kouluistamme onnistuttu kitkemään. Mielestäni tässä on kuitenkin kyse huomattavasti laajemmasta asiasta kuin vain siitä, miten siitä rangaistaan tai miten se määritellään. Sekin on tosi tärkeää toki.

Omista lapsistani tällä hetkellä nuorempi on päiväkoti-ikäinen ja vanhempi myös päiväkodissa mutta esikoulussa, ja kun kysyin esikoulun opettajalta, mitkä ovat niitä tärkeimpiä taitoja, joita esikoulussa opetellaan, niin hän vastasi minulle, että opettajat koulussa painottavat nimenomaan sitä, että kaveri- ja tunnetaidot ovat kaikkein tärkeimpiä, ja jo esikoulussa viimeistään tulisi opettaa sitä, kuinka toinen ihminen kohdataan, kuinka kaikki otetaan mukaan, miten ympäristö on sellainen, että se on turvallinen jokaiselle lapselle, ja sillä lailla myös oppii kaikista parhaiten. Oli mielestäni erittäin hienoa kuulla, että meidän varhaiskasvatuksen ammattilaiset ajattelevat näin ja myös että opettajamme ajattelevat näin, sen asenteen ymmärtäminen, että nimenomaan näihin asioihin tulisi pyrkiä vaikuttamaan varhaiskasvatuksessa ja toki myös siellä peruskoulun aikana. Varhaiskasvatuksessa ja perheissä rakennetaan kuitenkin ne edellytykset sille, että lapset ymmärtävät sen, mitä se kiusaaminen on. Kiusaaminen on myös esimerkiksi sitä, että pienet lapset jättävät jonkun leikin ulkopuolelle. Vanhemmalla iällä se voi olla jotain huomattavasti vakavampaa. Sille kannattaa laittaa rajat ja puuttua jo riittävän varhaisessa vaiheessa eli jo siellä varhaiskasvatuksessa ja tietysti kodeissa, kertoa, että ketään ei saa lyödä, ei vaikka se toinen olisi sanonut jotain vähän ilkeää. Ja jos joku sanoo jotakin ilkeää, se kannattaa selvittää heti ja mielellään sitten vaikka aikuisen kanssa, jos lasten omat taidot ja kyvyt eivät vielä siihen varhaisen iän vuoksi riitä. Opetetaan myös, että vanhemmille ja aikuisille kertominen kannattaa, se ei ole pelkuruutta. Siihen pitäisi rohkaista. Vain siten voidaan luoda luottamusta siihen, että vaikka kertoisi jonkun toisen väärin tekemisestä, ei tule pelkoa siitä, että itse tulee rangaistuksi.

Toivon, että edustaja Heinosen lakialoitetta käsiteltäisiin myös valiokunnassa, sillä tämä ilmiö on niin laaja, että se vaatii kyllä meidän yhteiskunnaltamme paljon, paljon enemmän vielä, vaikka nyt omat kokemukseni sitä tukevatkin, että hyvin meidän varhaiskasvatuksemme on tähän ongelmaan jo ymmärtänyt puuttua.

19.05 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Kun erään kerran koulukiusaamista täällä salissa käsittelimme, niin kerroin itse tapauksen siitä, miten olin kiusannut koululaisena kaveriani ja en ollut itse kokenut, että kiusaisin. Kerroin sen täällä salissa, ja siitä tuli itse asiassa jonkun verran otsikkojakin, että kansanedustaja myönsi olleensa koulukiusaaja. Ajattelin, että olen rohkea ja kerron sen täällä. Siitä meni muutama vuosi, ja tämä kyseinen henkilö tuli juttelemaan siitä asiasta minulle, ja selvisikin, että en minä ollutkaan koulukiusaaja. Hän oli sekoittanut minut ihan eri henkilöön ja muistanut sen mielessään ihan toisella tavalla. Kun hän kertoi minulle hirveän tohkeissaan, että ”muistan, kun sä tulit sillä pienellä Monkey-mopolla”, niin minä sanoin, että ei minulla ole muuten koskaan ollut sellaista mopoa, ja sen jälkeen me löysimme yhdessä sen, että ”ai, et se ollutkaan sä”. Hän oli sekoittanut minut johonkin toiseen, ja vuosien saatossa se oli näin mennyt. Se oli tietyllä tavalla aika vapauttava tunne, kun kerran se oli raskas taakka kannettavaksi senkin takia, että en ollut kokenut niin itse. Siksi oli vaikeaa tulla silloin tähän puhujapönttöön ja myöntää se hänen tarinansa kautta.

Halusin oikeastaan tämän sanoa en sen takia, että haluaisin puhdistaa omaa mainettani tässä — varmasti olen jonkun mielestä sanallisesti tai muulla tavalla ehkä kiusannutkin — vaan tuodakseni esille sen, että välttämättä edes se kiusaaja ei kaikissa tilanteissa tiedä kiusaavansa tai ymmärrä kiusaavansa. Se voi jossain vaiheessa olla vitsikästä tai hauskaa tai jotain sellaista, että ei itse ymmärrä, mistä siinä on kyse. Ja niin kuin sanoin, opettajana myöhemmin pyrin aina tekemään aika paljon työtä sen kanssa, että käytiin läpi sitä, mikä on kiusaamista, niin että olisi kaikille selvää, että on kiusoittelua, on ihastumista ja että nekin kuuluvat lapsuuteen ja nuoruuteen ja niissä saattaa tulla piirteitä, jotka toinen kokee jollain tavalla... Eikä se muuten ole silloinkaan koulukiusaamista, mutta se saattaa johtaa siihen, jos siihen ei oikealla tavalla puututa.

Haluan antaa kiitosta ennen muuta niille ja myös pyytää anteeksi niiltä, jotka ovat joutuneet koulukiusatuiksi. Me olemme suomalaisessa yhteiskunnassa tehneet kuitenkin lopulta liian vähän sen kitkemiseksi. Kiitän myös teitä, arvoisat kollegat, hyvästä keskustelusta ja myös henkilökohtaisten kokemusten jakamisesta.

Haluan alleviivata sitä, että ei tavoitteeni ole se, että kaikille koulukiusaajille tulisi rikosrekisteri tai heille tulisi ikuinen rangaistus ja taakka siitä tapahtumasta — ei. Itse uskon, että valtaosa näistä tapahtumista pystytään jatkossakin hoitamaan ilman tätä lainsäädäntöä, ilman poliisia, ilman sosiaalitoimen toimenpiteitä, koulun omilla toimenpiteillä, mutta kun kaikissa tapauksissa se ei riitä, niin silloin pitää olla tämä viimekätinen keino puuttua niihin tilanteisiin. Kun kaikki muu on tehty, niin sen jälkeen pitää olla mahdollisuus toimia vielä näinkin järeällä keinolla, mitä tässä esitän.

Erityisesti haluan kiittää Krista Vierimaata, joka teki ansiokkaan gradututkimuksen koulukiusaamisesta vuonna 2012, jolloin tämän lakialoitteen ensimmäisen kerran tein.

Jos täällä vielä ensi kaudella saan olla eikä tämä eduskunta ole tätä asiaa kuntoon hoitanut, tulen tekemään tämän uudestaan. Toivon, että tämä nyt otetaan vakavasti, sillä yksikin kiusattu ja sen myötä tuhoutunut elämä on liikaa.

19.09 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa puhemies! Kun pohdimme keinoja kitkeä koulukiusaamista, on pakko ottaa esiin Etelä-Karjalan uusi koulukiusaamista koskeva toimintamalli. Siellä selkeästi lainvastaiset teot siirretään suoraan esimerkiksi poliisin tai sosiaaliviranomaisten käsiteltäväksi. Tämän muutoksen taustalla on nimenomaan se, että vakaviakaan

tapauksia ei välttämättä ole saatu selvitettyä koulun seinien sisäpuolella, vaikka halua siihen olisi ollut.

Etelä-Karjalassa tätä mallia on sorvattu monen yhteistyökumppanin kesken. Mukana ovat olleet koulut, poliisi, sosiaali- ja terveyspiiri sekä kunnat, ja oleellista on se, että kun kiusaaminen ehkä käsitteenä jo on hieman vähättelevä, Etelä-Karjalassa on nyt otettu asia framille ja otettu tiukka ote lainvastaisiin tekoihin, joita voivat olla esimerkiksi pahoinpitely, laiton uhkaus, varkaus, kunnianloukkaus ja viestintäsalaisuuden loukkaus. Se on johtanut siihen, että myös poliisi ja sosiaaliviranomaiset ovat entistä useammin olleet selvittelemässä näitä tapauksia. Tarkoituksena ei ole ollut kuitenkaan rikosilmoitusten tehtailu tai pelottelu, vaan nimenomaan tarkoitus on ollut ennaltaehkäistä kiusaamista, ja toimintamallista on myös saatu hyviä tuloksia.

Opettajien Ammattijärjestö OAJ on myös puoltanut tätä käytäntöä ja harmittelee sitä, että Etelä-Karjalan mallia ei ole saatu levitettyä koko Suomeen. Ehkä nyt olisi aika.

19.11 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa herra puhemies! Täällä eduskunnassa juhlittiin vasta muutamia hetkiä sitten Suomen hallitusmuodon satavuotista taivalta. Se oli historiallinen, merkittävä hetki, joka suorastaan vaati tekemään jotain erityistä, merkittävääkin. Mikä olisi tärkeämpää kuin huolehtia lasten ja nuorten turvallisuudesta ja tasavertaisesta mahdollisuudesta oppia ja käydä koulua ilman kiusaamista.

Kiusaaminen on monimutkainen ja jatkuvasti muotoaan muuttava hankala ongelma, johon ei ole yhtä toimivaa ratkaisua. Kiusaamista pitää ehkäistä monipuolisilla keinoilla sekä laajalla yhteistyöllä, jossa ovat mukana niin vanhemmat, viranomaiset, koulut kuin myös oppilaatkin. Kouluilla on omat ohjelmansa ja toimintatapansa kiusaamistilanteiden hoitamiseksi, mutta käytäntö osoittaa, että vaihtelua on jopa saman kaupunginosan koulujen kesken. Toisessa koulussa kiusaamistilanteet hoidetaan mallikkaasti ja toisessa taas ei. Tämä asettaa oppilaat rajusti epätasa-arvoiseen asemaan.

Ei voi olla niin, että koulusta tulee lapsen pahin painajainen, josta ei voi herätä. Yhteiskuntana meidän pitää ottaa selkeä linjaus siihen, miten me kiusaamiseen suhtaudumme ja mitä me haluamme sille tehdä. Kiusaamista tapahtuu edelleenkin aivan liian paljon, jotta voisimme sanoa tilanteen olevan hallinnassa, saatikka sitten, että se olisi kunnossa. Siksi on otettava järeämpiä keinoja käyttöön.

Tuon tässä esiin toisenkin tavan, jolla asiaan voitaisiin puuttua lakisääteisesti. Olen nimittäin jättänyt hallitukselle jo viime vuonna toimenpidealoitteen, jossa koulukiusattu voisi saada rahallista korvausta koulutuksen järjestäjältä, jos riittävän tehokkaita toimenpiteitä kiusaamisen lopettamiseksi ei ole tehty. Aloitteessa esitetty vahingonkorvausvastuu ei tarkoittaisi sitä, että jokainen kiusattu voi hakea korvauksia, vaan korvausvelvollisuus syntyy, mikäli koulu on menetellyt virheellisesti ja lainvastaisesti esimerkiksi laiminlyöntien kautta. Tällainen käytäntö on olemassa jo Ruotsissa, jossa asiassa on saavutettu hyviä tuloksia ja se on todettu erittäin tarpeelliseksi. Ilmoitukset kiusaamistilanteista ovat lisääntyneet jatkuvasti. Myös Norjassa on käytössä sama käytäntö, ja siellä korvaussummat ovat olleet todella päätä huimaavia. Vahingonkorvausvastuu yhdistettynä tähän käsittelyssä olevaan lakialoitteeseen olisi melkoisen väkevä kokonaisuus, jolla olisi varmuudella vaikutuksia kiusaamisongelman hoitamiseen, mutta varsinkin kiusaamisen ehkäisyyn.

Jokainen perhe, jonka lasta kiusataan, tietää, kuinka vaikeasta ja monesti epätoivoisesta tilanteesta on kyse. Useasti kiusaaminen jatkuu vuosia, koko peruskoulun ajan, joskus pitempäänkin. Miettikääpä tilannetta, jossa lapsi on ollut kiusattuna selkeästi suurimman

osan elämästään. Millaista elämää se on? Millaiset eväät se antaa tulevaan? Kuvitelkaapa itsenne semmoiseen tilanteeseen.

Kiusaamisongelma elää ja voi liian hyvin edelleenkin. Meidän on noustava ongelman hoitamisessa täysin toiselle tasolle ja julistettava väkevästi, että kiusaaminen on väärin ja sen on vihdoinkin loputtava.

Arvoisa puhemies! Meidän tehtävämme tässä salissa on pitää huolta lapsistamme. Siinä ei pidä olla mitään epäselvää. Meidän velvollisuutenamme on varmistaa heille turvallinen kouluympäristö kasvaa ja kehittyä ilman kiusaamista, ilman että koulusta tulee kenellekään painajaista. Vasta silloin olemme lunastaneet paikkamme tämän hallitusmuodon satavuotisessa perinteessä ja sen arvokkaassa pyhätössä.

Haluaisin kiittää edustaja Heinosta erinomaisesta lakialoitteesta ja sinnikkyydestä, jolla olette jaksanut pitää tätä asiaa esillä. — Kiitos.

19.16 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Täällä tänään puheenaiheena oleva kiusaaminen on erittäin vakava ongelma, ja on hyvin osoitettu, että sen seurauksia on nähtävissä monella eri saralla ja sillä on myös paljon vaikutuksia esimerkiksi ihmisten syrjäytymiseen ja muihin traagisiin elämänkohtaloihin.

Täällä on hyvin tuotu aiemmissa puheenvuoroissa, muun muassa edustaja Malmin toimesta, tätä Etelä-Karjalan mallia, josta itsekin muutaman sanan haluaisin puhua:

Meillä tosiaan Etelä-Karjalassa ei enää käytetä ollenkaan sanaa koulukiusaaminen, vaan puhutaan nimenomaan lainvastaisista teoista, jotta ei tulisi semmoista vaikutelmaa, että kouluissa tapahtuvat lainvastaiset teot olisivat jotenkin vähempiarvoisia kuin muuten rikoslain tunnusmerkistön täyttävät teot olisivat. Tämä on tuonut eri toimijoiden mukaan paljon selkeyttä näitten lainvastaisten tekojen ennaltaehkäisyyn ja niihin puuttumiseen ja lisännyt eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja selkeyttänyt sitä. Siihen kuuluu olennaisesti se, että tämän toimintamallin kautta nämä eri toimijat tunnistavat näitten eri lainvastaisten tekojen tunnusmerkistöt, ja samaa tietämystä on sitten pystytty jakamaan myös oppilaille ja heidän huoltajilleen. Lainvastaisten tekojen tunnistamisen ja niihin puuttumisen kautta on pystytty luomaan yhteinen toimintamalli, joka on osaltaan lisännyt yhdenvertaisuutta eri oppilaitoksissa tapahtuvien puuttumisprosessien välillä, ja se on ollut kaikkien toimijoiden mielestä erittäin hyvä asia.

Tähän toimintamalliin kuuluu se, että koululta tehdään rikosilmoitus ja siitä seuraa oikeusedustajan ja poliisin läsnäollessa tekijän puhuttelu. Puhuttelun koollekutsujana toimii nimenomaan Eksoten lasten ja nuorten oikeusedustajat, ja sitten siihen osallistuvat poliisin puolesta edustajat, jotka toimivat myös poliisin ennalta ehkäisevän työn toiminnassa. Tämänhetkisten tietojen mukaan näitä puhutteluita on vuodesta 2019 asti tehty 200 kappaletta ja tämän prosessin läpäisseistä vain yksi on uusinut tekonsa. Siihen liittyvät myös kuraattorin seurantatapaamiset teon jälkeen, ja sen perusteella on pystytty varmentamaan, että nämä tapahtumat eivät uusiudu.

Toivoisin todella paljon, että meillä pystyttäisiin monistamaan tämä Etelä-Karjalan malli myös muihin maakuntiin ja hyödyntämään näitä hyviä kokemuksia, jotka meillä on ollut.

19.19 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia, edustaja Kilpi, erittäin vahvasta puheenvuorosta. — Edustaja Heinosen edellinen puheenvuoro oikeastaan oli se, mikä sai minut ajattelemaan, että tärkeintä on ymmärtää, että meillähän ei tässä ole tavoite aiheut-

taa nuorille tai lapsille rikosrekisteriä, vaan nimenomaan tämä on se yksi lisätyökalu siihen, miten me pystyisimme parantamaan tilannetta.

Toisaalta mietin myös edustaja Heinosen mietintää siitä, miten ehkä lapsilla on välillä hankalaa ymmärtää, mikä on kiusaamista ja mikä ei, ja sen tilanteen päälle pääseminen on varmasti niitä ratkaisevimpia askelia. Entisenä huippu-urheilijana olen paljon päässyt tekemään yhteistyötä koulujen kanssa, päässyt keskustelemaan lasten kanssa, ja haluan korostaa, että meillä aikuisilla on todellakin valta ja mahdollisuus vaikuttaa niihin lasten asenteisiin, ymmärrykseen siitä, miten pahalta kiusaaminen voi tuntua. Haluan korostaa, että nykypäivän hieman repivä ilmapiiri, jossa nähdään mustavalkoisesti kyllä tai ei, ei varmasti ole parhaimpia esimerkkejä meidän lapsillemme, ja korostan, että meillä ehkä olisi syytä tässä talossa niin lainsäädännön kautta kuin myös oman käytöksen kautta luoda tähän maailmaan sellaista mallia, jossa kiusaaminen ei ole hyväksyttyä ja kiusaaminen ymmärretään pahaksi.

19.21 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Multala nosti tosiaan esiin, että meillä sivistysvaliokunnassa on kansalaisaloitteen käsittely, mikä liippaa tätäkin kiusaamisasiaa, ja siellä ollaan kuultu varmaan noin 25:tä asiantuntijaa. Kyllähän me tällä hetkellä tiedämme ne koulun ongelmat, mitä ne ongelmat ovat siellä, että nyt vain se, miten me lähdemme sitten ratkaisemaan niitä, on ehkä enemmän se kysymys.

Edustaja Kaunistolle ehkä se, että en tosiaan sano, että näin on, että puoluerajoja vedettäisiin tähän — ja toivon, ettei näin myöskään tule olemaan, että pystytään ilman niitä viemään tällaisia asioita eteenpäin.

Pidän ehkä vähän ongelmallisena sitä, että erilaisia hankkeita, esimerkiksi kiusaamiseen tai muihin, on tosi paljon ja niitä rahoitetaan kanssa varsin paljon, mutta onko niissä riittävää tutkimusta? Eli hanke tulee ja hanke menee, rahaa menee ja meille ei jää mitään käteen siitä. Oliko se toimiva malli? Mitkä ne vaikutukset olivat? Vai oliko se huono malli? Jos se oli huono, niin emmehän me sitten sitä tarvitse, mutta jos meillä ei ole riittävää tutkimusta näihin erilaisiin hankkeisiin, niin se on vähän kuin heittäisi rahaa kaivoon.

19.23 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Täällä eduskuntasalissa on nyt tämän asian käsittelyn yhteydessä pidetty jo monia hyviä puheenvuoroja, ja haluan itsekin todeta, että edustaja Heinosen laatima lakialoite koulukiusaamisen säätämiseksi rikoslaissa määritellyksi rikokseksi on tärkeä ja kannatettava.

Tässä lakialoitteessa on erityisen positiivista sen selvärajaisuus ja koulukiusaamisrikoksen yksityiskohtainen määrittely. Kuten tässä aloitteessa on todettu, oppilailla, opettajilla ja vanhemmilla saattaa nykyisin olla varsin erilaisia käsityksiä siitä, mitä koulukiusaaminen on. Onkin tärkeää, ettei koulukiusaaminen voi tulevaisuudessa jatkua sillä verukkeella, ettei sitä pystyttäisi tunnistamaan, ja mitä aiemmin kiusaamiseen puututaan, sen parempi.

Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite antaa selkeän viestin erityisesti kaikille koulukiusaamista harjoittaville yksilöille. Lainsäätäjän tulee ehdottomasti osoittaa, että koulukiusaamista pidetään hyvin vakavana asiana. Kuten edustaja Heinonen tässä edellä totesi, on tietenkin toivottavaa, että koulukiusaaminen saataisiin loppumaan muutoin kuin rikosprosessin kautta.

Koulukiusaamisen vähentämiseen tähtää myös muun muassa edustaja Koposen tekemä lakialoite, jossa esitetään säädettäväksi opettajalle tai rehtorille velvoite puuttua heidän tie-

dossaan olevaan lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa esiintyvään kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään. Samankaltaisia lainsäädännöllisiä muutoksia perussuomalaiset esittivät myös viime kaudella sivistysvaliokunnassa lukiolakia uudistettaessa. Esitimme silloin, että opettajan tai rehtorin tulee ryhtyä toimiin tietoonsa tulleen koulussa tai koulumatkalla tapahtuneen kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän lopettamiseksi sekä ilmoittaa tästä niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan alaikäisen opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Toivonkin, että tämänkinkaltaiset muutokset etenevät tällä vaalikaudella, jotta koulukiusaaminen saadaan vihdoin kuriin.

Arvoisa puhemies! Koulukiusaamisen ehkäisy on erittäin tärkeä asia lasten ja nuorten tulevaisuuden kannalta, ja pidänkin edustaja Heinosen lakialoitetta varsin osuvana sekä toivon sille menestyksekästä valiokuntakäsittelyä.

19.25 **Mia Laiho kok:** Arvoisa herra puhemies! Näen tämän edustaja Heinosen lakialoitteen kolmelta eri kannalta: on tämä kiusattu ja sitten kiusaaja ja sitten sen yhteiskunnalliset vaikutukset. Kiusatun kannalta on tietenkin tärkeää, että hänellä on myös oikeus käydä koulua turvallisessa ympäristössä ja hänellä on mahdollisuus oppia ja saada opetusta. Se voi jäädä puutteelliseksi, jos siellä koulussa pitää pelätä, ja se voi, niin kuin aikaisemmassa puheenvuorossa toin esillekin, johtaa mielenterveysongelmiin, yksinäisyyteen ja syrjäytymiseen. Samalla tavalla tällä kiusaajalla itsellään todennäköisesti on monia ongelmia.

Jos me tämän lakialoitteen kautta saamme nostettua tämän asian niin vakavaksi, että siihen puututaan — toki kaikkeen kiusaamiseen pitää puuttua jo aikaisemmin, mutta jos me tällä saamme laskettua kiusaamiseen puuttumisen kynnystä — niin tämän lakialoitteen läpimeno on sen arvoista.

Edustaja Kilpi toi esille täällä, että hän on tehnyt toimenpidealoitteen siitä, että järjestäjälle, esimerkiksi koulun opetuksen järjestäjälle, voisi tulla vahingonkorvausvaatimuksia, jos he eivät ole puuttuneet kiusaamiseen. Tämä kuulostaa erittäin mielenkiintoiselta, koska nimenomaan aikuisten ja sen toiminnan järjestäjän velvollisuushan on puuttua näihin tilanteisiin, ja sitä kautta voitaisiin saada sitä puuttumiskynnystä alennettua. Toivottavasti siihen toimenpidealoitteeseen hallitus ja valiokunta tarttuvat.

Oli myös mielenkiintoista kuulla Eksoten mallista, miten kiusaamisasiaa on laajennettu moniammatilliseen viranomaisyhteistyöhön. Moniammatillisessa viranomaisyhteistyössähän rikoksilla oirehtivia nuoria yritetään auttaa palveluiden piiriin, ja tässä ollaan hyvin lähellä tätä samaa asiaa, mitä yritetään tälläkin edustaja Heinosen lakialoitteella saada aikaiseksi.

Yhteiskunnallisena ilmiönä tämä kiusaamisasia on erittäin huolestuttava, ja siihen pitää puuttua järeämmin keinoin kuin mitä tällä hetkellä on keinovalikoimassamme. Toivotaan tälle lakialoitteelle menestystä ja hyvää käsittelyä eri valiokunnissa.

19.28 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Täytyy vielä todeta, että valitettavasti nykypäivänä meillä aikuisilla ei välttämättä ole edes tietoa kaikesta siitä kiusaamisesta, mitä tapahtuu esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tai verkossa. Kiusaaminen on muuttanut muotoaan. Ennen se oli ehkä sitä, mikä oli enemmän nähtävissä ja kuultavissa, nyt se voi tapahtua jopa anonyymistikin verkon välityksellä ja siten, että sen jäljille ei ihan helposti pääse.

Sinänsä pidän sitä hyvänä, mitä täällä on jo todettu, että nykyistä vahvemmin käytettäisiin mahdollisuutta puuttua silloin, kun kyse on selvästi jo nykylain perusteella rikoslain

piiriin tai muun lain rikkomisen piiriin kuuluvasta kiusaamisesta, sillä eihän ole oikein, että lakia rikotaan, tapahtui se sitten koulussa tai jossakin muualla.

Kuitenkin pitää todeta, että minä en usko siihen, että kiusaaminen loppuu ennen kuin me ihan kaikki aikuiset ja etenkin vanhemmat ymmärrämme sen, että asenteet opitaan kotoa, ja kavereilta toki, mutta meidän vanhempien vastuulla on opettaa lapsillemme, mikä on oikein, mikä on väärin, minkälainen käytös on hyväksyttävää, minkälainen ei. Jos tulee tilanne, että oma lapsi on joutunut kiusaamisen kohteeksi tai osallistunut kiusaamiseen, niin suhtaudumme siihen siten, että se tilanne on vakava ja se pitää selvittää. Ehkä monelle vanhemmalle on vaikeaa ymmärtää, että omakin lapsi voi olla sellaisessa tilanteessa, mutta silti uskon, että asian kohtaaminen on ihan jokaiselle osapuolelle parempi kuin sen piiloon lakaiseminen. Siksi edelleen peräänkuulutan sitä, että kiusaamisen ennalta ehkäisyn tulisi alkaa jo varhaiskasvatuksessa ja kodeissa.

Vanhempien on ymmärrettävä myös vastuunsa siinä, kun näitä tilanteita sitten koulussa on, että miten niitä voidaan parhaiten selvittää ja ratkoa nykytilanteessa. Meillähän oli täällä viime vaalikaudella esimerkiksi semmoinen lakialoite käsiteltävänä, jossa ehdotettiin, että se ei olisi aina se kiusattu, joka joutuisi siirtymään koulusta toiseen, vaan se voisi olla myös kiusaaja. Se lakialoite raukesi, ja sen jälkeen edelleen olemme saaneet ministeriöstä selvityksiä, kuinka asiaa pyritään kansallisella tasolla viemään eteenpäin.

Valitettavasti kuitenkin jatkuvasti edelleen saamme kuulla kiusaamistapauksista. Toivotaan todella, että tätä lakialoitetta voitaisiin käsitellä valiokunnissa ja löytää sitä kautta myös edelleen parempia keinoja kiusaamiseen puuttumiseksi.

19.31 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa puhemies! Pyysin vielä tämän puheenvuoron edustaja Multalan innoittamana. Hän otti tässä hyvin ansiokkaasti esille sen, että mistä me tiedämme, mitä meidän lapsemme tuolla tekevät, ja millä tavalla meidän pitäisi siihen suhtautua ja miten esimerkiksi verkossa kiusataan. Kyllä minä ihan selkeästi peräänkuuluttaisin näissä asioissa sellaista yhteisvastuullisuutta ja vanhemmuutta, jotka vain korostuvat tässä ajassa, jolloinka meidän lapsillamme on niin paljon erilaisia mahdollisuuksia päästä tekemään asioita ja heille voidaan tehdä asioita. Meidän on ihan oikeasti ymmärrettävä, millaista elämää meidän lapsemme tänä päivänä elävät ja millaisia uhkia siellä voi olla. Se on aivan erilaista kuin mitä se oli esimerkiksi minun aikanani, kun minä olin pieni taapero.

Tämä korostuu myös senkin suhteen, että meillä on varsin paljon, kasvavasti, lasten seksuaalisia hyväksikäyttöjä, ja nimenomaan internet ja verkot ovat tässä ratkaisevassa asemassa. Grooming-ilmiö on jatkuvasti kasvava ilmiö. Vastikään katsoin tilastoja näistä asioista, ja varsinkin muun muassa törkeät tekomuodot näissä rikoksissa ovat hälyttävällä tavalla nousussa. On ymmärrettävä, että — olkoon kyse kiusaamisesta, olkoon tämmöisistä hyväksikäyttöasioista — me emme voi ummistaa silmiämme näiltä ilmiöiltä sen takia, että se tuntuu vaikealta ja hankalalta ja ei oikein edes uskalla asialle tehdä mitään, vaan päinvastoin silloin me teemme ison virheen, jos näin teemme ja annamme lasten touhuta ihan omiaan siellä. Hyvin nuoret, jo alle kouluikäiset, osaavat käyttää tietokoneita jo valtavan hyvin. On poliisimaailmassa kokemuksia siitä, että esimerkiksi kuusivuotias voi jo ladata itse tekemiään videoita salaa YouTubeen. Miettikääpäs sitä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

6. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 6.3.2020 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.25.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen